

Warszawa, dnia 8 grudnia 2014 r.

Poz. 1735

**ROZPORZĄDZENIE
MINISTRA ŚRODOWISKA¹⁾**

z dnia 7 listopada 2014 r.

w sprawie ustanowienia planu ochrony dla Białowieskiego Parku Narodowego

Na podstawie art. 19 ust. 5 w związku z art. 20 ust. 5 ustawy z dnia 16 kwietnia 2004 r. o ochronie przyrody (Dz. U. z 2013 r. poz. 627, z późn. zm.²⁾) zarządza się, co następuje:

§ 1. Ustanawia się plan ochrony dla Białowieskiego Parku Narodowego, który staje się planem ochrony dla części obszaru specjalnej ochrony ptaków Puszcza Białowieska (kod obszaru PLC 200004) pokrywającej się z granicami Parku, stanowiący załącznik do rozporządzenia.

§ 2. Rozporządzenie wchodzi w życie po upływie 14 dni od dnia ogłoszenia.

Minister Środowiska: *M.H. Grabowski*

---

¹⁾ Minister Środowiska kieruje działem administracji rządowej – środowisko, na podstawie § 1 ust. 2 pkt 2 rozporządzenia Prezesa Rady Ministrów z dnia 22 września 2014 r. w sprawie szczegółowego zakresu działania Ministra Środowiska (Dz. U. poz. 1267).

²⁾ Zmiany tekstu jednolitego wymienionej ustawy zostały ogłoszone w Dz. U. z 2013 r. poz. 628 i 842 oraz z 2014 r. poz. 805, 850, 926, 1002 i 1101.

Załącznik do rozporządzenia Ministra Środowiska
z dnia 7 listopada 2014 r. (poz. 1735)

PLAN OCHRONY DLA BIAŁOWIESKIEGO PARKU NARODOWEGO ORAZ CZĘŚCI OBSZARU
SPECJALNEJ OCHRONY PTAKÓW PUSZCZA BIAŁOWIESKA
(KOD OBSZARU PLC 200004) POKRYWAJĄCEJ SIĘ Z GRANICAMI PARKU

Rozdział 1

CELE OCHRONY PRZYRODY NA OBSZARZE PARKU ORAZ WSKAZANIE PRZYRODNICZYCH
I SPOŁECZNYCH UWARUNKOWAŃ ICH REALIZACJI

1. Celem ochrony przyrody jest:

- 1) zachowanie unikatowego w skali światowej ekosystemu leśnego wraz z różnorodnością biologiczną kształtowaną w wyniku procesów naturalnych oraz zachodzących procesów biologicznych, ekologicznych i ewolucyjnych oraz procesów i struktur geologicznych, geomorfologicznych, hydrologicznych i glebowych (nadrzędny cel ochrony przyrody Parku);
- 2) zapewnienie niezakłóconego przebiegu procesów ekologicznych i ewolucyjnych charakterystycznych dla niżowych lasów naturalnych strefy boreonemoralnej, w szczególności procesów o charakterze wielkoobszarowym i długoterminowym;
- 3) ochrona różnorodności biologicznej na poziomie gatunkowym (zróżnicowanie genetyczne gatunku), międzygatunkowym i ekosystemowym;
- 4) ochrona żubra (*Bison bonasus*) na całym obszarze występowania białowieskiej populacji tego gatunku oraz korytarzy ekologicznych, zapewniających możliwość jego rozprzestrzeniania się.

1.1. Celem ochrony przyrody nieożywionej jest:

- 1) zachowanie warunków do niezakłóconego przebiegu naturalnych procesów przyrodniczych;
- 2) zachowanie naturalnych procesów i struktur geologicznych, geomorfologicznych, hydrologicznych oraz glebowych i glebotwórczych;
- 3) ochrona zasobów wodnych i zwiększenie retencyjnych zdolności siedlisk;
- 4) zachowanie gleb organicznych;
- 5) ochrona gleb, wód i powietrza przed zanieczyszczeniem.

1.2. Celem ochrony ekosystemów jest:

- 1) zachowanie naturalnej różnorodności siedlisk;
- 2) zachowanie różnorodności gatunkowej zbiorowisk roślin, grzybów i zwierząt;
- 3) ograniczanie antropopresji;
- 4) przeciwdziałanie inwazjom gatunków obcych.

1.2.1 Celem ochrony ekosystemów leśnych jest:

- 1) ochrona trwałości, ciągłości i stabilności procesów ekologicznych;
- 2) zachowanie różnorodności siedlisk i mikrosiedlisk będących środowiskiem życia organizmów leśnych;
- 3) utrzymanie właściwego stanu ochrony siedlisk przyrodniczych Natura 2000: 9170¹⁾ – grąd środkowoeuropejski i subkontynentalny (*Galio-Carpinetum*, *Tilio-Carpinetum*) w tym podtyp występujący na obszarze Parku: grąd subkontynentalny (*Tilio-Carpinetum*), 91E0¹⁾ – łągi wierzbowe, topolowe, olszowe i jesionowe (*Salicetum albae*, *Populetum albae*, *Alnion glutinoso-incanae*, olsy źródliskowe), w tym podtyp występujący na obszarze Parku: łągi olszowo-jesionowe (*Fraxino-Alnetum*), 91D0¹⁾ – bory i lasy bagienne (*Vaccinio uliginosi-Betuletum pubescentis*, *Vaccinio uliginosi-Pinetum*, *Pino mugo-Sphagnetum*, *Sphagno girgensobnii-Piceetum* i brzozowo-sosnowe bagienne

lasy borealne), w tym podtypy występujące na obszarze Parku: borealna świerczyna bagienna (*Sphagno girgensohnii-Piceetum*), subborealna brzezina bagienna (*Betula pubescens-Thelypteris palustris*) i bór sosnowy bagienny (*Vaccinio uliginosi-Pinetum*).

1.2.2. Celem ochrony w lądowych ekosystemach nieleśnych jest:

- 1) ochrona trwałości, w tym półnaturalnych łąk;
- 2) zachowanie gatunków i siedlisk przyrodniczych będących przedmiotem zainteresowania Wspólnoty;
- 3) zahamowanie procesu murszenia i dalszej kompresji torfu;
- 4) zachowanie zespołów roślinnych wymagających ochrony czynnej, z uwzględnieniem potrzeb ochrony siedlisk przyrodniczych i gatunków;
- 5) odtworzenie właściwego stanu ochrony siedlisk przyrodniczych: 6230¹⁾ – bogate florystycznie górskie i niżowe murawy bliźniczkowe (Nardion – płaty bogate florystycznie), w tym podtyp występujący na obszarze Parku: niżowe murawy bliźniczkowe z rzędu *Nardetalia* i 6510¹⁾ – niżowe i górskie świeże łąki użytkowane ekstensywnie (*Arrhenatherion elatioris*).

1.2.3. Celem ochrony ekosystemów wodnych jest:

- 1) uzyskanie dobrego stanu ekologicznego i potencjału ekologicznego wód;
- 2) zapewnienie warunków niezbędnych dla uzyskania właściwego stanu ochrony siedlisk przyrodniczych i gatunków będących przedmiotem ochrony Natura 2000;
- 3) utrzymanie nienaruszalnego przepływu w ciekach wodnych.

1.3. Celem ochrony gatunków roślin, zwierząt i grzybów oraz ich siedlisk jest:

- 1) utrzymanie różnorodności gatunkowej;
- 2) utrzymanie różnorodności mikrosiedlisk i miejsc rozwoju;
- 3) zapewnienie ciągłości istnienia i przywracanie siedlisk;
- 4) stwarzanie warunków środowiskowych sprzyjających utrzymaniu właściwego stanu ochrony rzadkich lub zagrożonych gatunków dziko występujących roślin, grzybów i zwierząt, w szczególności:

a) grzybów:

– podgrzybek tęgoskórowy (*Xerocomus parasiticus*), czarka szkarłatna (*Sarcoscypha coccinea*), żagwica listkowata (*Grifola frondosa*), wachlarzowiec olbrzymi (*Meripilus giganteus*), gwiazdosz brodawkowy (*Geastrum corollinum*), gwiazdosz czteropromienny (*Geastrum quadrifidum*), gwiazdosz frędzelkowany (*Geastrum fimbriatum*), gwiazdosz potrójny (*Geastrum triplex*), kolczakówka pomarańczowa (*Hydnellum aurantiacum*), kolczakówka strefowana (*Hydnellum concreescens*), sarniak dachówkowaty (*Sarcodon imbricatus*), lakownica żółtawa (*Ganoderma lucidum*), ozorek dębowy (*Fistulina hepatica*), jamkówka białobrzowa (*Antrodia albobrunnea*), pniarek różowy (*Fomitopsis rosea*), późnoporka czerwieniejąca (*Amylocystis lapponica*), purchawica olbrzymia (*Langermannia gigantea*), buławka obcięta (*Clavariadelphus truncatus*), buławka pałeczkowata (*Clavariadelphus pistillaris*), buławka spłaszczona (*Clavariadelphus ligula*), soplówka bukowa (*Heridium coralloides*), smardzówka czeska (*Ptychoverpa bohemica*), naparstniczka stożkowata (*Verpa conica*), smardz jadalny (*Morchella esculenta*), smardz stożkowaty (*Morchella conica*), mądziak psi (*Mutinus caninus*), siedzuń sosnowy (*Sparassis crispa*), żagiew wielogłowa (*Polyporus umbellatus*), miękusz szafranowy (*Hapalopilus croceus*), pomarańczowiec bladożółty (*Pycnoporellus alboluteus*), błyskoporek podkorowy (*Inonotus obliquus*),

b) porostów:

– włośotka cieniutka (*Bryoria capillaris*), włośotka brązowa (*Bryoria fuscescens*), włośotka spleciona (*Bryoria implexa*), włośotka ciemniejsza (*Bryoria subcana*), płucnica kędzierzawa (*Cetraria ericetorum*), płucnica płotowa (*Cetraria sepincola*), nibypłucnik wątpliwy (*Cetrelia olivetorum*), złociszek jaskrawy (*Chrysothrix candelaris*), chrobotek leśny (*Cladonia arbuscula*), chrobotek smukły (*Cladonia ciliata*), chrobotek reniferowy (*Cladonia rangiferina*), mąkla rozłożysta (*Evernia divaricata*), mąkla tarniowa (*Evernia prunastri*), pustułka rurkowata (*Hypogymnia tubulosa*), przystrumycznik pustułkowy (*Hypotrachyna revoluta*), popielak pylasty (*Imshaugia aleurites*), granicznik płucnik (*Lobaria pulmonaria*), tarczyna przygraniczna (*Lobaria scrobiculata*), płaszczynka okopconca (*Melanelixia fuliginosa*), płaszczynka brodawkowata (*Melanelixia subargentifera*), płaszczynka żółtawa (*Melanelixia subaurifera*), przylepka sorediowa (*Melanelia sorediata*), płaskunka wytworna (*Melanohalea elegantula*), płaskunka szorstka (*Melanohalea exasperata*), płaskunka oliwkowa (*Melanohalea olivacea*), tarczynka dziurkowana (*Menegazzia terebrata*), płaskotka rozlana (*Parmeliopsis ambigua*),

pawężnica psia (*Peltigera canina*), pawężnica drobna (*Peltigera didactyla*), pawężnica Neckera (*Peltigera neckeri*), pawężnica węgierska (*Peltigera ponojensis*), pawężnica łuseczkowata (*Peltigera praetextata*), pawężnica rudawa (*Peltigera rufescens*), płucnik modry (*Platismatia glauca*), wabnica kielichowata (*Pleurosticta acetabulum*), mąklik otrębiasty (*Pseudevernia furfuracea*), odnożyca mączysta (*Ramalina farinacea*), odnożyca kępkowa (*Ramalina fastigiata*), odnożyca jesionowa (*Ramalina fraxinea*), odnożyca opylona (*Ramalina pollinaria*), puchlinka ząbkowata (*Thelotrema lepadinum*), brodaczką właściwą (*Usnea barbata*), brodaczką rogowatą (*Usnea ceratina*), brodaczką zwyczajną (*Usnea dasypoga*), brodaczką nadobną (*Usnea florida*), brodaczką rozpierzchłą (*Usnea fulvoreagens*), brodaczką szczelinowatą (*Usnea glabrescens*), brodaczką kępkową (*Usnea hirta*), brodaczką sorediową (*Usnea lapponica*), granicznik tarczowy (*Lobaria amplissima*), *Calicium abietinum*, *Cetrelia cetrarioides*, *Cetrelia chicitae*, *Cetrelia monachorum*, *Cladonia parasitica*, *Gyalecta ulmi*, *Ramalina thrausta*,

c) zwierząt:

– bezkręgowców: rak rzeczny (*Astacus astacus*), pijawka lekarska (*Hirudo medicinalis*), żągnica zielona (*Aeschna viridis*), iglica mała (*Nehalennia speciosa*), trzepla zielona (*Ophiogomphus cecilia*), zalotka białoczelna (*Leucorrhinia albifrons*), zalotka większa (*Leucorrhinia pectoralis*), bogatek wspaniały (*Buprestis splendens*), pysznik jodłowy (*Eurythyrea austriaca*), pysznik dębowy (*Eurythyrea quercus*), borodziej próchnik (*Ergates faber*), zmorsznik olbrzymi (*Leptura thoracica*), zmorsznik białowieski (*Stictoleptura variicornis*), gracz borowy (*Tragosoma depsarium*), pogrzybnica Mannerheima (*Oxyporus mannerheimii*), pływak szerokobrzegi (*Dytiscus latissimus*), kreślinek nizinny (*Graphoderus bilineatus*), wynurt (*Ceruchus chrysomelinus*), ciółek matowy (*Dorcus parallelipedus*), kałużnica czarna (*Hydrophilus aterrimus*), kałużnica czarnozielona (*Hydrophilus piceus*), ponurek Schneidera (*Boros schneideri*), pachnica dębowa (*Osmoderma bamabita*), kwietnica okazała (*Protaetia aeruginosa*), rozmiarz kolweński (*Pytho kolwensis*), sprężyk rdzawy (*Elater ferrugineus*), konarek tajgowy (*Phryganophilus ruficollis*), zagłębek bruzdkowany (*Rhysodes sulcatus*), zgniotek cynobrowy (*Cucujus cinnaberinnus*), zgniotek szkarłatny (*Cucujus haematodes*), czerwonończyk nieparek (*Lycaena dispar*), czerwonończyk fioletek (*Lycaena helle*), modraszek arion (*Maculinea arion*), modraszek eroides (*Polyommatus eroides*), wstęgówka bagienka (*Catocala pacta*), dostojka akwilonaris (*Boloria aquilonaris*), dostojka eunomia (*Boloria eunomia*), przeplatka aurinia (*Euphydryas aurinia*), przeplatka maturalna (*Euphydryas maturna*), niepylak mnemosyna (*Parnassius mnemosyne*), szlaczkoń szafraniec (*Colias myrmidone*), szlaczkoń torfowiec (*Colias palaeno*), strzępotek hero (*Coenonympha hero*), strzępotek edypus (*Coenonympha oedippus*), osadnik wielkooki (*Lopinga achine*), postojak wiesiołkowiec (*Proserpinus proserpina*), mrówka pniakowa (*Formica truncorum*), mrówka rudnica (*Formica rufa*), mrówka ćmawa (*Formica polyctena*), trzmiel wielkooki (*Bombus confusus*), trzmiel wąskopaskowy (*Bombus cryptarum*), trzmiel ozdobny (*Bombus distinguendus*), trzmiel ogrodowy (*Bombus hortorum*), trzmiel zmienny (*Bombus humilis*), trzmiel drzewny (*Bombus hypnorum*), trzmiel wrzosowiskowy (*Bombus jonellus*), trzmiel gajowy (*Bombus lucorum*), trzmiel kołnierzykowy (*Bombus magnus*), trzmiel żółty (*Bombus muscorum*), trzmiel rudy (*Bombus pascuorum*), trzmiel rdzawoodłokowy (*Bombus pomorum*), trzmiel łąkowy (*Bombus pratorum*), trzmiel rudonogi (*Bombus ruderarius*), trzmiel ciemnopasy (*Bombus ruderatus*), trzmiel czarnopaskowy (*Bombus schrencki*), trzmiel żółtopasy (*Bombus sicheli*), trzmiel różnobarwny (*Bombus soroeensis*), trzmiel paskowany (*Bombus subterraneus*), trzmiel rudoszary (*Bombus sylvarum*), trzmiel kamiennik (*Bombus lapidarius*), trzmiel ziemny (*Bombus terrestris*), błotniarka otułka (*Myxas glutinosa*), poczwarówka zwężona (*Vertigo angustior*), poczwarówka zmienna (*Vertigo genesi*), poczwarówka jajowata (*Vertigo moulinsiana*), szczeżuja spłaszczona (*Pseudanodonta complanata*), szczeżuja wielka (*Anodonta cygnea*), ślimak winniczek (*Helix pomatia*),

– kręgowców: minóg ukraiński (*Eudontomyzon mariae*), minóg rzeczny (*Eudontomyzon fluviatilis*), różanka (*Rhodeus sericeus*), koza (*Cobitis taenia*), piskorz (*Misgurnus fossilis*), głowacz przegopletwy (*Cottus poecilopus*), traszka zwyczajna (*Triturus vulgaris*), traszka grzebieniasta (*Triturus cristatus*), grzebiuszka ziemna (*Pelobates fuscus*), ropucha szara (*Bufo bufo*), ropucha paskówka (*Bufo calamita*), ropucha zielona (*Bufo viridis*), rzekotka drzewna (*Hyla arborea*), żaba moczarowa (*Rana arvalis*), żaba trawna (*Rana temporaria*), żaba jeziorkowa (*Rana lessonae*), żaba wodna (*Rana esculenta*), żółw błotny (*Emys orbicularis*), jaszczurka zwinka (*Lacerta agilis*), jaszczurka żyworodna (*Lacerta vivipara*), padalec (*Anguis fragilis*), zaskroniec (*Natrix natrix*), gniewosz płamisty (*Coronella austriaca*), żmija zygzakowata (*Vipera berus*), bocian biały (*Ciconia ciconia*), bocian czarny (*Ciconia nigra*), trzmielojad (*Pernis apivorus*), bielik (*Haliaeetus albicilla*), gadożer (*Circaetus gallicus*), błotniak stawowy (*Circus*

aeruginosus), błotniak zbożowy (*Circus cyaneus*), błotniak łąkowy (*Circus pygarrus*), jastrząb (*Accipiter gentilis*), krogulec (*Accipiter nisus*), myszołów zwyczajny (*Buteo buteo*), myszołów włochaty (*Buteo lagopus*), orlik krzykliwy (*Aquila pomarina*), orlik grubodzioby (*Aquila clanga*), orzeł przedni (*Aquila chrysaetos*), orzełek włochaty (*Hieraaetus pennatus*), kobuz (*Falco subbuteo*), cietrzew (*Tetrao tetrix*), głuszc (*Tetrao urogallus*), przepiórka (*Coturnix coturnix*), wodnik (*Rallus aquaticus*), kropiatka (*Porzana porzana*), zielonka (*Porzana parva*), derkacz (*Crex crex*), żuraw (*Grus grus*), czajka (*Vanellus vanellus*), kszyc (*Gallinago gallinago*), rycyk (*Limosa limosa*), samotnik (*Tringa ochropus*), siniak (*Columba oenas*), sierpówka (*Streptopelia decaocto*), turkawka (*Streptopelia turtur*), kukułka (*Cuculus canorus*), sóweczka (*Glaucidium passerinum*), puszczyk (*Strix aluco*), uszatka (*Asio otus*), lelek (*Caprimulgus europaeus*), jerzyk (*Apus apus*), zimorodek (*Alcedo atthis*), dudek (*Upupa epops*), krętogłów (*Jynx torquilla*), dzięcioł zielonosiwy (*Picus canus*), dzięcioł zielony (*Picus viridis*), dzięcioł czarny (*Dryocopus martius*), dzięcioł duży (*Dendrocopos major*), dzięcioł średni (*Dendrocopos medius*), dzięcioł białogrzbisty (*Dendrocopos leucotos*), dzięciołek (*Denrocopos minor*), dzięcioł trójpalczasty (*Picoides tridactylus*), lerka (*Lullula arborea*), skowronek (*Alauda arvensis*), dymówka (*Hirundo rustica*), świergotek polny (*Anthus campestris*), świergotek drzewny (*Anthus trivialis*), świergotek łąkowy (*Anthus pratensis*), pliszka żółta (*Motacilla flava*), pliszka siwa (*Motacilla alba*), jemioluszk (*Bombycilla garrulus*), strzyżyk (*Troglodytes troglodytes*), pokrzywnica (*Prunella modularis*), rudzik (*Erithacus rubecula*), słowik szary (*Luscinia luscinia*), podróżniczek (*Luscinia svecica*), pleszka (*Phoenicurus phoenicurus*), pokląskwa (*Saxicola rubetra*), kłaskawka (*Saxicola torquata* syn. *Saxicola rubicola*), kos (*Turdus merula*), kwiczoł (*Turdus pilaris*), śpiewak (*Turdus philomelos*), drożdżik (*Turdus iliacus*), paszkot (*Turdus viscivorus*), świerszczak (*Locustella naevia*), strumieniówka (*Locustella fluviatilis*), brzęczka (*Locustella luscinioides*), rokitniczka (*Acrocephalus schoenobaenus*), łożówka (*Acrocephalus palustris*), trzcinniczek (*Acrocephalus scirpaceus*), trzciniak (*Acrocephalus arundinaceus*), zaganiacz (*Hippolais icterina*), zaganiacz szczebiotliwy (*Hippolais polyglotta*), jarzębatka (*Sylvia nisoria*), piegża (*Sylvia curruca*), cierniówka (*Sylvia communis*), gajówka (*Sylvia borin*), kapturka (*Sylvia atricapilla*), wójcik (*Phylloscopus trochiloides*), świstunka brunatna (*Phylloscopus fuscatus*), świstunka leśna (*Phylloscopus sibilatrix*), pierwiosnek (*Phylloscopus collybita*), piecuszek (*Phylloscopus trochillus*), mysikrólik (*Regulus regulus*), zniczek (*Regulus ignicapilus*), muchołówka szara (*Muscicapa striata*), muchołówka żałobna (*Ficedula hypoleuca*), muchołówka białoszyja (*Ficedula albicolis*), muchołówka mała (*Ficedula parva*), raniuszek (*Aegithalos caudatus*), szarytk (*Parus palustris*), czarnogłówka (*Parus montanus*), czubatka (*Parus cristatus*), sosnowka (*Parus ater*), modraszka (*Parus caeruleus*), bogatka (*Parus major*), kowalik (*Sitta europaea*), pełzacz leśny (*Certhia familiaris*), pełzacz ogrodowy (*Certhia brachydactyla*), remiz (*Remiz pendulinus*), wilga (*Oriolus oriolus*), gąsiorek (*Lanius collurio*), srokosz (*Lanius excubitor*), sójka (*Garrulus glandarius*), orzechówka (*Nucifraga caryocatactes*), wróbel (*Passer domesticus*), mazurek (*Passer montanus*), zięba (*Fringilla coelebs*), jer (*Fringilla montifringilla*), dzwonec (*Carduelis chloris*), szczygieł (*Carduelis carduelis*), czyż (*Carduelis spinus*), czeczotka (*Carduelis flammea*), krzyżodziób świerkowy (*Loxia curvirostra*), dziwonia (*Carpodactus erythrinus*), gil (*Pyrrhula pyrrhula*), grubodziób (*Coccothraustes coccothraustes*), trznadel (*Emberiza citrinella*), potrzos (*Emberiza schoeniclus*), jeż wschodni (*Erinaceus roumanicus*), mopek zachodni (*Barbastella barbastellus*), mroczek poźłocisty (*Eptesicus nilsoni*), nocek Brandta (*Myotis brandtii*), nocek rudy (*Myotis daubentonii*), nocek Natterera (*Myotis natterei*), borowiec wielki (*Nyctalus noctula*), borowiaczek (*Nyctalus leiseri*), karlik malutki (*Pipistrellus pipistrellus*), karlik większy (*Pipistrellus nathusii*), gacek brunatny (*Plecotus auritus*), mroczek posrebrzany (*Vespertilio murinus*), ryjówka średnia (białowieska) (*Sorex caecutiens*), ryjówka aksamitna (*Sorex araneus*), ryjówka malutka (*Sorex minutus*), rzęsorek rzeczek (*Neomys fodiens*), rzęsorek mniejszy (*Neomys anomalus*), zając bielak (*Lepus timidus*), wiewiórka pospolita (*Sciurus vulgaris*), smużka (*Sicista betulina*), kozatka (*Dryomys nitedula*), popielica (*Glis glis*), orzesznica (*Muscardinus avellanarius*), wilk (*Canis lupus*), ryś (*Lynx lynx*), gronostaj (*Mustela erminea*), łasica (*Mustela nivalis*), żubr (*Bison bonasus*), czapla siwa (*Ardea cinerea*), kruk (*Corvus corax*), wrona siwa (*Corvus corone*), sroka (*Pica pica*), kret (*Talpa europaea*), badylarka (*Micromys minutus*), karczownik (*Arvicola terrestris*), mysz zaroślowa (*Apodemus sylvaticus*), bóbr europejski (*Castor fiber*), wydra europejska (*Lutra lutra*),

d) roślin:

– głowiak łańcuszkowaty (*Cephalozia catenulata*), natorfek nagi (*Odontoschisma denudatum*), nowellia krzywolistna (*Nowellia curvifolia*), jeżolist zwyczajny (*Antitrichia curtispindula*), błotniszek wełnisty (*Helodium blandowii*), błyszczce włoskowate (*Tomentypnum nitens*), gładysz paprociowaty (*Homalia*

trichomanoides), miechera spłaszczona (*Neckera complanata*), miechera kędzierzawa (*Neckera crispa*), miechera pierzasta (*Neckera pennata*), nibyprątnik torfowy (*Pseudobryum cinclidioides*), nastroszek kędzierzawy (*Ulotia crispa*), szurpek porośły (*Orthotrichum lyellii*), zrostniczek zielony (*Zygodon viridissimus*), torfowiec wąskolistny (*Sphagnum angustifolium*), torfowiec zanurzony (*Sphagnum auriculatum* var. *inundatum*), torfowiec ostrolistny (*Sphagnum capillifolium* syn. *S. nemoreum*), torfowiec środkowy (*Sphagnum centrale*), torfowiec spiczastolistny (*Sphagnum cuspidatum*), torfowiec frędzlowaty (*Sphagnum fimbriatum*), torfowiec pogięty (*Sphagnum flexuosum*), torfowiec Girgensohna (*Sphagnum girgensohni*), torfowiec magellański (*Sphagnum magellanicum*), torfowiec tępolistny (*Sphagnum obtusum*), torfowiec błotny (*Sphagnum palustre*), torfowiec okazały (*Sphagnum riparium*), torfowiec Russowa (*Sphagnum russowii*), torfowiec pierzasty (*Sphagnum subnitens*), torfowiec Warnstorfa (*Sphagnum warnstorffii*), torfowiec Wulfa (*Sphagnum wulfianum*), torfowiec obły (*Sphagnum teres*), widłoząb Bergera (*Dicranum bergeri*), widłoząb błotny (*Dicranum bonjeanii*), zwiślik maczugowaty (*Anomodon attenuatus*), zwiślik długolistny (*Anomodon longifolius*), zwiślik wiciowy (*Anomodon viticulosus*), podejrzon księżycowy (*Botrychium lunaria*), podejrzon marunowy (*Botrychium matricariifolium*), podejrzon rutolistny (*Botrychium multifidum*), nasięźrzał pospolity (*Ophioglossum vulgatum*), paprotka zwyczajna (*Polypodium vulgare*), widłak wroniec (*Huperzia selago*), widłak jałowcowaty (*Lycopodium annotinum*), widłak goździsty (*Lycopodium clavatum*), widłak spłaszczony (*Diphasiastrum complanatum*), widłak cyprysowy (*Diphasiastrum tristachyum*), widłak Zeillera (*Diphasiastrum zeilleri*), brzoza niska (*Betula humilis*), dzwonek boloński (*Campanula bononiensis*), fiołek torfowy (*Viola epipsila*), niebielistka trwała (*Swertia perennis*), goździk pyszny (*Dianthus superbus*), pomocnik baldaszkowy (*Chimaphila umbellata*), orlik pospolity (*Aquilegia vulgaris*), pełnik europejski (*Trollius europaeus*), przyłasczka pospolita (*Hepatica nobilis*), sasanka otwarta (*Pulsatilla patens*), włosienicznik (jaskier) wodny (*Batrachium aquatile*), groszek wschodniokarpacki (*Lathyrus laevigatus*), pływacz zwyczajny (*Utricularia vulgaris*), rosiczka okrągłolistna (*Drosera rotundifolia*), parzydło leśne (*Aruncus sylvestris*), rzepik szczeciniasty (*Agrimonia pilosa*), leniec bezpodkwiatkowy (*Thesium ebracteatum*), skalnica torfowiskowa (*Saxifraga hirculus*), czarcikęsik Kluka (*Succisella inflexa*), gnidosz błotny (*Pedicularis palustris*), naparstnica zwyczajna (*Digitalis grandiflora*), wawrzynek wilczęłyko (*Daphne mezereum*), miodownik melisowaty (*Melittis melissophyllum*), pszczelnik wąskolistny (*Dracocephalum ruyschiana*), wielosił błękitny (*Polemonium coeruleum*), wierzba borówkolistna (*Salix myrtilloides*), bagno zwyczajne (*Ledum palustre*), mącznica lekarska (*Arctostaphylos uva-ursi*), arnika górską (*Arnica montana*), kosaciec syberyjski (*Iris sibirica*), mieczyk dachówkowaty (*Gladiolus imbricatus*), lilia złotogłów (*Lilium martagon*), buławnik czerwony (*Cephalanthera rubra*), gnieźnik leśny (*Neottia nidus-avis*), kruszczyk szerokolistny (*Epipactis helleborine*), kruszczyk rdzawoczerwony (*Epipactis atrorubens*), kruszczyk błotny (*Epipactis palustris*), kukułka krwisty (*Dactylorhiza incarnata*), kukułka szerokolistny (*Dactylorhiza majalis*), kukułka plamisty (*Dactylorhiza maculata*), kukułka Fuchsa (*Dactylorhiza fuchsii*), listera jajowata (*Listera ovata*), listera sercowata (*Listera cordata*), podkolan biały (*Platanthera bifolia*), podkolan zielonawy (*Platanthera chlorantha*), tajeża jednostronna (*Goodyera repens*), turzycza strunowa (*Carex chordorrhiza*), turzycza życicowa (*Carex loliacea*), biczyca trójwrębna (*Bazzania trilobata*), piórkowiec kutnerowaty (*Trichocolea tomentella*), bielistka siwa (*Leucobryum glaucum*), drabik drzewkowaty (*Climacium dendroides*), fałdownik szeleszczący (*Rhytidiadelphus triquetrus*), gajnik lśniący (*Hylocomium splendens*), rokiетnik pospolity (*Pleurozium schreberi*), brodawkowiec czysty (*Pseudoscleropodium purum*), dzióbekowiec bruzdowany (*Eurhynchium striatum*), dzióbekowiec Zetterstedta (*Eurhynchium angustirete*), płonnik cienki (*Polytrichum strictum*), płonnik pospolity (*Polytrichum commune*), próchniczek błotny (*Aulacomnium palustre*), mokradłoszka zaostrzona (*Calliergonella cuspidata*), piórosz pierzasty (*Ptilium crista-castrensis*), torfowiec kończysty (*Sphagnum fallax*), torfowiec nastroszony (*Sphagnum squarrosum*), tujowiec delikatny (*Thuidium delicatulum*), tujowiec tamaryszkowy (*Thuidium tamariscinum*), widłoząb kędzierzawy (*Dicranum polysetum*), widłoząb miotłowy (*Dicranum scoparium*), bluszcz pospolity (*Hedera helix*), bobrek trójlistkowy (*Menyanthes trifoliata*), grążel żółty (*Nuphar lutea*), grzybień białe (*Nymphaea alba*), kopytnik pospolity (*Asarum europaeum*), przytulia wonna (*Galium odoratum*), wilżyna bezbronna (*Ononis arvensis*), pierwiosnek lekarski (*Primula veris*), kalina koralowa (*Viburnum opulus*), porzecza czarna (*Ribes nigrum*), kruszyna pospolita (*Frangula alnus*), kocanki piaskowe (*Helichrysum arenarium*), czosnek niedźwiedzi (*Allium ursinum*), konwalia majowa (*Convallaria majalis*), turówka leśna (*Hierochloë australis*);

5) reintrodukcja gatunków na ich siedliska zachwane we właściwym stanie;

- 6) zapobieganie rozprzestrzenianiu się chorób zagrażających populacjom;
- 7) przeciwdziałanie ekspansji gatunków obcych inwazyjnych;
- 8) utrzymanie właściwego stanu zdrowotnego i właściwej liczebności populacji żubra (*Bison bonasus*) – 2647¹⁾;
- 9) utrzymanie właściwego stanu ochrony: A072²⁾ – trzmielojada (*Pernis apivorus*), A104²⁾ – jarząbka (*Bonasa bonasia*), A217²⁾ – sóweczki (*Glaucidium passerinum*), A223²⁾ – włochatki (*Aegolius funereus*), A224²⁾ – lelka (*Caprimulgus europaeus*), A234²⁾ – dzięcioła zielonosiwego (*Picus canus*), A239²⁾ – dzięcioła biało-grzbiatego (*Dendrocopos leucotos*), A236²⁾ – dzięcioła czarnego (*Dryocopus martius*), A238²⁾ – dzięcioła średniego (*Dendrocopos medius*), A241²⁾ – dzięcioła trójpalczastego (*Picoides tridactylus*), A207²⁾ – siniaka (*Columba oenas*), A307²⁾ – jarzębatki (*Sylvia nisoria*), A320²⁾ – muchołówki małej (*Ficedula parva*), A321²⁾ – muchołówki białoszywej (*Ficedula albicollis*), A338²⁾ – gąsiorka (*Lanius collurio*), 1337¹⁾ – bobra (*Castor fiber*), 1352¹⁾ – wilka (*Canis lupus*), 1355¹⁾ – wydry (*Lutra lutra*), 1060¹⁾ – czerwoczyka nieparka (*Lycaena dispar*), 1086¹⁾ – zgniotka cynobrowego (*Cucujus cinnaberinus*), 1920¹⁾ – ponurka Schneidera (*Boros schneideri*), 4021¹⁾ – konarka tajgowego (*Phryganophilus ruficollis*), 4026¹⁾ – zagłębka bruzdkowanego (*Rhysodes sulcatus*), 1939¹⁾ – rzepiku szczeciniastego (*Agrimonia pilosa*), 1084¹⁾ – pachnicy dębowej (*Osmoderma bamabita*);
- 10) odtworzenie właściwego stanu ochrony gatunków: A030²⁾ – bociana czarnego (*Ciconia nigra*), A089²⁾ – orlika krzykliwego (*Aquila pomarina*), A119²⁾ – kropiatki (*Porzana porzana*), A122²⁾ – derkacza (*Crex crex*), 1361¹⁾ – rysia (*Lynx lynx*), 2647¹⁾ – żubra (*Bison bonasus*), 1166¹⁾ – traszki grzebieniastej (*Triturus cristatus*), 1014¹⁾ – poczwarówki zwężonej (*Vertigo angustior*), 1016¹⁾ – poczwarówki jajowatej (*Vertigo moulinsiana*), 1065¹⁾ – przeplatki aurinii (*Euphydryas aurinia*), 1085¹⁾ – bogatka wspaniałego (*Buprestis splendens*), 1925¹⁾ – rozmiazga kolweńskiego (*Pytho kolwensis*), 1437¹⁾ – leńca bezpodkwiatkowego (*Thesium ebracteatum*), 1477¹⁾ – sasanki otwartej (*Pulsatilla patens*), 1308¹⁾ – mopka (*Barbastella barbastellus*).

1.4. Celem ochrony krajobrazu jest:

- 1) zachowanie wzajemnej struktury krajobrazu kulturowego (zabudowa, formy użytkowania ziemi) i przyrodniczego (mozaika ekosystemów) ukształtowanej w procesie historycznym;
- 2) utrzymanie otwartych przestrzeni i cech charakterystycznych stanowiących o specyfice krajobrazów;
- 3) zachowanie podstawowych układów przestrzennych, ciągów komunikacyjnych oraz ciągów widokowych (osie widokowe, otwarcia widokowe) o szczególnych walorach krajobrazowych;
- 4) zachowanie punktów widokowych.

1.5. Celem ochrony wartości kulturowych jest:

- 1) zachowanie i upowszechnianie materialnych oraz niematerialnych zasobów kulturowych;
- 2) utrzymanie w należyтым stanie technicznym i rewitalizacja obiektów wpisanych do rejestru zabytków;
- 3) promowanie regionalnych form architektonicznych oraz tradycyjnych materiałów budowlanych i konstrukcji;
- 4) zachowanie stanowisk archeologicznych.

2. Przyrodnicze uwarunkowania realizacji celów ochrony przyrody

2.1. W Parku występują następujące ekosystemy:

- 1) leśne;
- 2) łądowe nieleśne;
- 3) wodne.

2.2. Ekosystemy leśne Parku obejmują 9783,53 ha. Istotnymi przyrodniczymi uwarunkowaniami dla ochrony ekosystemów leśnych są:

- 1) dobry stan zachowania różnorodności biologicznej na poziomie ekosystemowym, stanowiący podstawę do minimalizowania ingerencji człowieka w przebieg procesów naturalnych;
- 2) wysoka zgodność roślinności rzeczywistej (aktualnie występującej) z roślinnością potencjalną (roślinność, która mogłaby na danym siedlisku występować), w tym składów gatunkowych drzewostanów;
- 3) niski stan zagrożenia pożarowego z uwagi na brak siedlisk boru suchego i niewielki udział świeżych siedlisk borowych.

2.3. Średnie zagęszczenie drzew i miąższość drzewostanów Parku z uwzględnieniem drzew żywych oraz martwych stojących i leżących (stan na dzień 01.01.2010 r.)

Parametr		Obwody ochronne Dziedzinka i Sierganowo	Obwody ochronne Cupryki, Gruszki, Masiewo i Zamosze
Drzewa żywe (średnica pnia na wysokości 1,3 m ($d \geq 5$ cm))	szt./ha	659,3	851,5
	m ³ /ha	475,9	399,5
Drzewa martwe stojące ($d \geq 5$ cm)	szt./ha	95,0	149,9
	m ³ /ha	50,1	43,1
Drzewa martwe leżące (średnica kłody w cieńszym końcu ≥ 10 cm)	szt./ha	246,4	165,7
	m ³ /ha	108,4	38,2
Odnowienie naturalne drzew ($d < 5$ cm)	szt./ha	15258,0	8898,0

2.4. Łądowe ekosystemy nieleśne obejmują 534,58 ha. Wyróżnia się następujące istotne dla ochrony uwarunkowania przyrodnicze:

- 1) torfowiskowych łądowych ekosystemów nieleśnych:
  - a) osuszanie złoża torfowego, zwłaszcza jego warstw powierzchniowych,
  - b) niekorzystne zjawiska i procesy w złożu torfowym, w tym mineralizacja i zmniejszanie się objętości osadu,
  - c) spadek lub zahamowanie tempa akumulacji złoża torfowego,
  - d) regresja i unifikacja biocenoz oraz zmniejszenie różnorodności biologicznej w obrębie biocenoz;
- 2) pozostałych łądowych ekosystemów nieleśnych:
  - a) antropogeniczne pochodzenie i konieczność wykonywania zabiegów ochrony czynnej w celu utrzymania zarówno ekosystemów, jak również związanych z nimi gatunków,
  - b) zaawansowany proces sukcesji wtórnej na większości obszarów.

2.5. Nieleśne zespoły roślinne:

- 1) 6230¹⁾ górskie i niżowe murawy bliźniczkowe (*Nardion* – płaty bogate florystycznie), w tym zespół psiary krzyżownicowej (*Polygalo-Nardetum*) występujący na obszarze Parku;
- 2) kadłubowe zbiorowisko łąkowe z klasy *Molinio-Arrhenatheretea*;
- 3) 6510¹⁾ niżowe i górskie łąki świeże użytkowane ekstensywnie (*Arrhenatherion elatioris*);
- 4) 6410¹⁾ zmiennowilgotne łąki trzęślicowe (*Molinion*), w tym podtyp występujący na obszarze Parku: łąki sitowo-trzęślicowe (*Junco-Molinietum*)
- 5) łąka wilgotna ze związku *Calthion palustris*;
- 6) zespół turzycy darniowej (*Caricetum cespitosae*);
- 7) zbiorowisko ze śmiałkiem darniowym (*Deschampsia caespitosa*);
- 8) zespół wierzbówki błotnej i situ rozpierzchłego (*Epilobio-Juncetum effusi*);
- 9) zespół sitowia leśnego (*Scirpetum silvatici*);
- 10) zespół wyczyńca łąkowego (*Alopecuretum pratensis*);
- 11) zespół wiązówki błotnej i bodziszka błotnego (*Filipendulo-Geranietum*);
- 12) zespół turzycy nitkowatej (*Caricetum lasiocarpae*);
- 13) zespół turzycy obłej (*Caricetum diandrae*);
- 14) zespół turzycy prosoawatej i łuszczkowatej (*Caricetum paniceo-lepidocarpae*);
- 15) zespół manny jadalnej (*Sparganio-Glycerietum fluitantis*);
- 16) zespół ponikła błotnego (*Eleocharitetum palustris*);
- 17) zespół skrzypu bagiennego (*Equisetetum fluviatilis*);
- 18) szuwar manny mielec (*Glycerietum maximae*);
- 19) szuwar trzcinowy (*Phragmitetum australis*);
- 20) szuwar pałki wąskolistnej (*Typhetum angustifoliae*);
- 21) szuwar pałki szerokolistnej (*Typhetum latifoliae*);
- 22) szuwar turzycy błotnej (*Caricetum acutiformis*);
- 23) szuwar turzycy tunikowej (*Caricetum appropinquatae*);

- 24) szuwar turzycy sztywnej (*Caricetum elatae*);
- 25) szuwar turzycy zaostrowanej (*Caricetum gracilis*);
- 26) szuwar turzycy prosowej (*Caricetum paniculatae*);
- 27) szuwar turzycy brzegowej (*Caricetum ripariae*);
- 28) szuwar turzycy dzióbkowatej (*Caricetum rostratae*);
- 29) szuwar turzycy pęcherzykowatej (*Caricetum vesicariae*);
- 30) zespół kosaćca żółtego (*Iridetum pseudacori*);
- 31) szuwar mozgowy (*Phalaridetum arundinaceae*);
- 32) zbiorowisko trzcinnika lancetowatego (*Calamagrostis canescens*);
- 33) traworośla trzcinnika piaskowego (*Calamagrostietum epigeji*);
- 34) ziołorośla pokrzywowe, zbiorowisko z *Urtica dioica*;
- 35) traworośla stokłosa bezostnej, agregacja (*Bromus inermis*);
- 36) łożowisko (*Salicetum pentandro-cinereae*);
- 37) zarośla brzozy niskiej i wierzby rokity (*Betulo-Salicetum repentis*);
- 38) zarośla wierzby rokity, zbiorowisko z *Salix rosmarinifolia*.

2.6. Ekosystemy wodne obejmują 19,19 ha. Składają się na nie:

- 1) rzeki – 11,7611 ha;
- 2) wody stojące – 5,8548 ha;
- 3) rowy melioracyjne – 1,5707 ha.

2.7. Na obszarze Parku stwierdzono występowanie następujących ekologicznych grup grzybów:

- 1) grzyby wielkoowocnikowe (*Macromycetes*) – 1585 gatunków, w tym 31 gatunków chronionych;
- 2) porosty (*Lichenes*) – 352 gatunki, w tym 63 gatunki chronione.

2.8. Na obszarze Parku stwierdzono występowanie następujących grup systematycznych roślin:

- 1) rośliny naczyniowe (*Pteridophyta* i *Spermatophyta*) – 786 gatunków, w tym 81 gatunków chronionych oraz 3 gatunki z załącznika II do dyrektywy Rady 92/43/EWG z dnia 21 maja 1992 r. w sprawie ochrony dzikich siedlisk przyrodniczych oraz dzikiej fauny i flory (Dz. Urz. UE L 206 z 22.07.1992, str. 7), zwanej dalej „dyrektywą siedliskową”;
- 2) mchy (*Bryopsida*) i wątrobowce (*Hepaticopsida*) – 145 gatunków, w tym 31 gatunków chronionych.

2.9. Na obszarze Parku stwierdzono występowanie następujących grup systematycznych zwierząt:

- 1) bezkręgowce (*Invertebrata*) – około 10 500 gatunków, w tym 84 gatunki chronione oraz 15 gatunków z załącznika II do dyrektywy siedliskowej;
- 2) ryby (*Pisces*) – 23 gatunki, w tym 4 gatunki chronione;
- 3) płazy (*Amphibia*) – 10 gatunków chronionych, w tym 1 gatunek z załącznika II do dyrektywy siedliskowej;
- 4) gady (*Reptilia*) – 6 gatunków chronionych, w tym 1 gatunek z załącznika II do dyrektywy siedliskowej;
- 5) ptaki (*Aves*) – 117 gatunków lęgowych, w tym 108 gatunków chronionych oraz 23 gatunki z załącznika I do dyrektywy Parlamentu Europejskiego i Rady 2009/147/WE z dnia 30 listopada 2009 r. w sprawie ochrony dzikiego ptactwa (Dz. Urz. UE. L 20 z 26.01.2010, str. 7), zwanej dalej „dyrektywą ptasią”;
- 6) ssaki (*Mammalia*) – 59 gatunków, w tym 37 gatunków chronionych oraz 6 gatunków z załącznika II dyrektywy siedliskowej.

2.10. Na obszarze Parku występują następujące krajobrazy:

- 1) wysoczyzn morenowych – 49,81%;
- 2) eoliczne – 14,38%;
- 3) obniżenie – 21,19%;
- 4) krajobrazy dolin rzecznych – 14,61%.

2.11. Charakterystyka przedmiotów ochrony.

2.11.1. Typy siedlisk przyrodniczych wymagające ochrony (łącznie 65% powierzchni obszaru Parku)

Lp.	Nazwa siedliska przyrodniczego	Kod	Powierzchnia [ha]
1	Bogate florystycznie górskie i niżowe murawy bliźniczkowe (Nardion – płaty bogate florystycznie), w tym podtyp siedliska występujący na obszarze Parku: niżowe murawy bliźniczkowe z rzędu <i>Nardetalia</i>	6230 ¹⁾	0,57
2	Niżowe i górskie świeże łąki użytkowane ekstensywnie (<i>Arrhenatherion elatioris</i>)	6510 ¹⁾	43,50
3	Grąd środkowoeuropejski i subkontynentalny (Galio-Carpinetum, Tilio-Carpinetum), w tym podtyp siedliska występujący na obszarze Parku: grąd subkontynentalny (<i>Tilio-Carpinetum</i>)	9170 ¹⁾	5186,54
4	Bory i lasy bagienne (<i>Vaccinio uliginosi-Betuletum pubescentis</i> , <i>Vaccinio uliginosi-Pinetum</i> , <i>Pino mugo-Sphagnetum</i> , <i>Sphagno girgensobnii-Piceetum</i> i brzoźowo-sosnowe bagienne lasy borealne), w tym podtypy występujące na obszarze Parku: borealna świerczyna bagienna (<i>Sphagno girgensobnii-Piceetum</i>), subborealna brzezina bagienna (<i>Betula pubescens-Thelypteris palustris</i>) i bór sosnowy bagienny (<i>Vaccinio uliginosi-Pinetum</i>)	91D0 ¹⁾	708,92
5	Łęgi wierzbowe, topolowe, olszowe i jesionowe (<i>Salicetum albae</i> , <i>Populetum albae</i> , <i>Alnenion glutinoso-incanae</i> , olsy źródłiskowe), w tym podtyp występujący na obszarze Parku: łąg olszowo-jesionowy (<i>Fraxino-Alnetum</i>)	91E0 ¹⁾	857,07
Razem			6796,6

2.11.2. Szacowane występowanie na obszarze Parku gatunków roślin i zwierząt będących przedmiotami zainteresowania Wspólnoty

Lp.	Nazwa gatunku	Kod	Występowanie na terenie Parku
1	Ptaki		
1.1	Bocian czarny (<i>Ciconia nigra</i>)	A030 ²⁾	1 – 2 par
1.2	Trzmielojad (<i>Pernis apivorus</i>)	A072 ²⁾	25 – 30 par
1.3	Orlik krzykliwy (<i>Aquila pomarina</i>)	A089 ²⁾	1 – 3 par
1.4	Jarząbek (<i>Bonasa bonasia</i>)	A104 ²⁾	więcej niż 100 par
1.5	Kropiatka (<i>Porzana porzana</i>)	A119 ²⁾	1 – 5 par
1.6	Derkacz (<i>Crex crex</i>)	A122 ²⁾	5 – 10 samców gatunku zajmujących określone terytorium (samców terytorialnych)
1.7	Sóweczka (<i>Glaucidium passerinum</i>)	A217 ²⁾	10 – 15 par
1.8	Włochatka (<i>Aegolius funereus</i>)	A223 ²⁾	15 – 20 par
1.9	Dzięcioł zielonosiwy (<i>Picus canus</i>)	A234 ²⁾	11 – 13 par
1.10	Dzięcioł czarny (<i>Dryocopus martius</i>)	A236 ²⁾	25 – 30 par
1.11	Dzięcioł średni (<i>Dendrocopos medius</i>)	A238 ²⁾	500 – 650 par
1.12	Dzięcioł białogrziety (<i>Dendrocopos leucotos</i>)	A239 ²⁾	około 35 par
1.13	Dzięcioł trójpalczasty (<i>Picoides tridactylus</i>)	A241 ²⁾	28 – 35 par
1.14	Jarzębatka (<i>Sylvia nisoria</i>)	A307 ²⁾	20 – 30 par
1.15	Muchołówka mała (<i>Ficedula parva</i>)	A320 ²⁾	mniej niż 200 par
1.16	Muchołówka białoszyja (<i>Ficedula albicollis</i>)	A321 ²⁾	mniej niż 3000 par
1.17	Gąsiorek (<i>Lanius collurio</i>)	A338 ²⁾	80 – 100 par
1.18	Słonka (<i>Scolopax rusticola</i>)	A155 ²⁾	więcej niż 100 par
1.19	Samotnik (<i>Tringa ochropus</i>)	A165 ²⁾	więcej niż 100 par
1.20	Siniak (<i>Columba oenas</i>)	A207 ²⁾	40 – 80 par
2	Ssaki		
2.1	Mopek (<i>Barbastella barbastellus</i>)	1308 ¹⁾	mniejszy niż 2% udziału w zespole nietoperzy Parku

2.2	Bóbr europejski (<i>Castor fiber</i>)	1337 ¹⁾	10 – 20 osobników
2.3	Wilk (<i>Canis lupus</i>)	1352 ¹⁾	obszar Parku jest częścią terytorium watahy
2.4	Wydra (<i>Lutra lutra</i>)	1355 ¹⁾	5 – 10 osobników
2.5	Ryś (<i>Lynx lynx</i>)	1361 ¹⁾	obszar Parku jest częścią terytorium dla 2 – 5 osobników
2.6	Żubr (<i>Bison bonasus</i>)	2647 ¹⁾	30 – 40 osobników w hodowli zamkniętej, dodatkowo obszar Parku jest częścią terytorium stad o łącznej liczebności do 120 osobników w okresach maksymalnej ich koncentracji w stadach
3	Płazy i gady		
3.1	Traszka grzebieniasta (<i>Triturus cristatus</i>)	1166 ¹⁾	nieliczny
4	Bezkęgowce		
4.1	Poczwarówka zwężona (<i>Vertigo angustior</i>)	1014 ¹⁾	nieliczny
4.2	Poczwarówka jajowata (<i>Vertigo moulinsiana</i>)	1016 ¹⁾	nieliczny
4.3	Czerwończyk nieparek (<i>Lycaena dispar</i>)	1060 ¹⁾	nieliczny
4.4	Przeplatka aurinia (<i>Euphydryas aurinia</i>)	1065 ¹⁾	nieznany
4.5	Pachnica dębowa (<i>Osmoderma bamabita</i>)	1084 ¹⁾	regularnie występujący
4.6	Bogatek wspaniały (<i>Buprestis splendens</i>)	1085 ¹⁾	nieliczny
4.7	Zgniotek cynobrowy (<i>Cucujus cinnaberinus</i>)	1086 ¹⁾	liczny, regularnie występujący
4.8	Ponurek Schneidera (<i>Boros schneideri</i>)	1920 ¹⁾	średnio liczny, regularnie występujący
4.9	Rozmiazg kolweński (<i>Pytho kolwensis</i>)	1925 ¹⁾	nieliczny
4.10	Konarek tajgowy (<i>Phryganophilus ruficollis</i>)	4021 ¹⁾	nieliczny, regularnie występujący
4.11	Zagłębek bruzdkowany (<i>Rhysodes sulcatus</i>)	4026 ¹⁾	nieliczny, regularnie występujący
5	Rośliny		
5.1	Leniec bezpodkwiatkowy (<i>Thesium ebracteatum</i>)	1437 ¹⁾	3 stanowiska
5.2	Sasanka otwarta (<i>Pulsatilla patens</i>)	1477 ¹⁾	1 stanowisko
5.3	Rzepik szczeniasty (<i>Agrimonia pilosa</i>)	1939 ¹⁾	4 stanowiska

2.11.3. Stan ochrony siedlisk przyrodniczych

Lp.	Nazwa siedliska przyrodniczego	Kod	Parametr 1 Powierzchnia siedliska ⁴⁾	Parametr 2 Struktura i funkcja ⁴⁾	Parametr 3 Szanse zachowania ⁴⁾	Łączna ocena stanu ochrony ⁴⁾
1	Bogate florystycznie górskie i niżowe murawy bliźniczkowe (Nardion – płaty bogate florystycznie), w tym podtyp występujący na terenie Parku: niżowe murawy bliźniczkowe z rzędu <i>Nardetalia</i>	6230 ¹⁾	U1	U1	U1	U1
2	Niżowe i górskie świeże łąki użytkowane ekstensywnie (<i>Arrhenatherion elatioris</i>)	6510 ¹⁾	U1	U1	FV	U1
3	Grąd środkowoeuropejski i subkontynentalny (<i>Galio-Carpinetum</i> , <i>Tilio-Carpinetum</i>), w tym podtyp występujący na obszarze Parku: grąd subkontynentalny (<i>Tilio-Carpinetum</i>)	9170 ¹⁾	FV	FV	FV	FV

4	Bory i lasy bagienne (<i>Vaccinio uliginosi-Betuletum pubescentis</i> , <i>Vaccinio uliginosi-Pinetum</i> , <i>Pino mugos-Sphagnetum</i> , <i>Sphagno girgensobnii-Piceetum</i> i brzozowo-sosnowe bagienne lasy borealne), w tym podtypy występujące na obszarze Parku: borealna świerczyna bagienna (<i>Sphagno girgensobnii-Piceetum</i>), subborealna brzezina bagienna (<i>Betula pubescens-Thelypteris palustris</i>) i bór sosnowy bagienny (<i>Vaccinio uliginosi-Pinetum</i>)	91D0 ¹⁾	FV	FV	FV	FV
5	Łęgi wierzbowe, topolowe, olszowe i jesionowe (<i>Salicetum albae</i> , <i>Populetum albae</i> , <i>Alnenion glutinoso-incanae</i> , olsy źródłiskowe), w tym podtyp występujący na obszarze Parku: łągi olszowo-jesionowe (<i>Fraxino-Alnetum</i>)	91E0 ¹⁾	FV	FV	FV	FV

2.11.4. Stan ochrony gatunków roślin i zwierząt

Lp.	Nazwa gatunkowa	Kod	Parametr 1 Populacja ⁴⁾	Parametr 2 Siedlisko ⁴⁾	Parametr 3 Szanse zachowania ⁴⁾	Łączna ocena ⁴⁾
1	Ptaki					
1.1	Bocian czarny (<i>Ciconia nigra</i>)	A030 ²⁾	U1	U1	U1	U1
1.2	Trzmielojad (<i>Pernis apivorus</i>)	A072 ²⁾	FV	FV	FV	FV
1.3	Jarzębatka (<i>Sylvia nisoria</i>)	A307 ²⁾	U1	U1	U1	U1
1.4	Orlik krzykliwy (<i>Aquila pomarina</i>)	A089 ²⁾	U2	U2	U1	U2
1.5	Jarząbek (<i>Bonasa bonasia</i>)	A104 ²⁾	FV	FV	FV	FV
1.6	Gąsior (<i>Lanius collurio</i>)	A338 ²⁾	U1	U1	U1	U1
1.7	Derkacz (<i>Crex crex</i>)	A122 ²⁾	U1	U1	U1	U1
1.8	Siniak (<i>Columba oenas</i>)	A207 ²⁾	FV	FV	FV	FV
1.9	Sóweczka (<i>Glaucidium passerinum</i>)	A217 ²⁾	FV	FV	FV	FV
1.10	Włochatka (<i>Aegolius funereus</i>)	A223 ²⁾	FV	FV	FV	FV
1.11	Lelek (<i>Caprimulgus europaeus</i>)	A224 ²⁾	U2	U2	U2	U2
1.12	Dzięcioł zielonosiwy (<i>Picus canus</i>) ⁵⁾	A234 ²⁾	FV	FV	FV	FV
1.13	Dzięcioł czarny (<i>Dryocopus martius</i>) ⁵⁾	A236 ²⁾	FV	FV	FV	FV
1.14	Dzięcioł średni (<i>Dendrocopos medius</i>) ⁵⁾	A238 ²⁾	FV	FV	FV	FV
1.15	Dzięcioł białogrziety (<i>Dendrocopos leucotos</i>) ⁵⁾	A239 ²⁾	FV	FV	FV	FV
1.16	Dzięcioł trójpalczasty (<i>Picoides tridactylus</i>) ⁵⁾	A241 ²⁾	FV	FV	FV	FV
1.17	Muchołówka mała (<i>Ficedula parva</i>) ⁵⁾	A320 ²⁾	FV	FV	FV	FV
1.18	Muchołówka białoszyja (<i>Ficedula albicollis</i>) ⁵⁾	A321 ²⁾	FV	FV	FV	FV
2	Ssaki					
2.1	Mopek (<i>Barbastella barbastellus</i>)	1308 ¹⁾	XX	FV	XX	XX
2.2	Bóbr europejski (<i>Castor fiber</i>)	1337 ¹⁾	FV	FV	FV	FV
2.3	Wilk (<i>Canis lupus</i>)	1352 ¹⁾	FV	FV	FV	FV
2.4	Wydra (<i>Lutra lutra</i>)	1355 ¹⁾	FV	FV	FV	FV
2.5	Ryś (<i>Lynx lynx</i>)	1361 ¹⁾	U1	FV	U1	U1
2.6	Żubr (<i>Bison bonasus</i>)	2647 ¹⁾	FV	FV	U1	U1
3	Płazy i gady					

3.1	Traszka grzebieniasta (<i>Triturus cristatus</i>)	1166 ¹⁾	U1	U1	U1	U1
4	Bezkęgowce					
4.1	Poczwarówka zwężona (<i>Vertigo angustior</i>)	1014 ¹⁾	U1	FV	FV	U1
4.2	Poczwarówka jajowata (<i>Vertigo moulinsiana</i>)	1016 ¹⁾	U1	FV	XX	U1
4.3	Czerwończyk nieparek (<i>Lycaena dispar</i>)	1060 ¹⁾	FV	FV	FV	FV
4.4	Przeplątka aurinia (<i>Euphydryas aurinia</i>)	1065 ¹⁾	U2	U2	U2	U2
4.5	Pachnica dębowa (<i>Osmoderma bamabita</i>)	1084 ¹⁾	FV	FV	FV	FV
4.6	Bogatek wspaniały (<i>Buprestis splendens</i>)	1085 ¹⁾	FV	U1	FV	U1
4.7	Zgniotek cynobrowy (<i>Cucujus cinnaberinus</i>)	1086 ¹⁾	FV	FV	FV	FV
4.8	Ponurek Schneidera (<i>Boros schneideri</i>)	1920 ¹⁾	FV	FV	FV	FV
4.9	Rozmiarż kolweński (<i>Pytho kolwensis</i>)	1925 ¹⁾	U1	U1	U1	U1
4.10	Konarek tajgowy (<i>Phryganophilus ruficollis</i>)	4021 ¹⁾	FV	FV	FV	FV
4.11	Zagłębek bruzdkowany (<i>Rhysodes sulcatus</i>)	4026 ¹⁾	FV	FV	FV	FV
5	Rośliny					
5.1	Leniec bezpodkwiatkowy (<i>Thesium ebracteatum</i>)	1437 ¹⁾	FV	U1	FV	U1
5.2	Sasanka otwarta (<i>Pulsatilla patens</i>)	1477 ¹⁾	U2	U1	U2	U2
5.3	Rzepik szczeciniasty (<i>Agrimonia pilosa</i>)	1939 ¹⁾	FV	FV	FV	FV

2.11.5. Stan ochrony regularnie występujących migrujących gatunków ptaków

Lp.	Nazwa gatunkowa	Kod	Parametr 1 Populacja ⁴⁾	Parametr 2 Siedlisko ⁴⁾	Parametr 3 Szanse zachowania ⁴⁾	Łączna ocena ⁴⁾
1	Słonka <i>Scolopax rusticola</i>	A155 ²⁾	FV	FV	FV	FV
2	Samotnik <i>Tringa ochropus</i>	A165 ²⁾	FV	FV	FV	FV

3. Społeczne uwarunkowania realizacji celów ochrony przyrody

Obszar Parku został objęty prawną ochroną jako rezerwat na podstawie decyzji z dnia 29 grudnia 1921 r. Departamentu Leśnictwa Ministerstwa Rolnictwa i Dóbr Państwowych, natomiast Białowiecki Park Narodowy został utworzony rozporządzeniem Rady Ministrów z dnia 21 listopada 1947 r. o utworzeniu Białowieckiego Parku Narodowego (Dz. U. Nr 74, poz. 469). Obecne granice Parku oraz jego obszar zostały określone w rozporządzeniu Rady Ministrów z dnia 16 lipca 1996 r. w sprawie Białowieckiego Parku Narodowego (Dz. U. Nr 93, poz. 424). Obszar Parku w całości jest objęty specjalnym obszarem ochrony siedlisk i obszarem specjalnej ochrony ptaków Puszcza Białowiecka (kod obszaru: PLC 200004). Obszar ten został zatwierdzony jako obszar mający znaczenie dla Wspólnoty 1 października 2007 r. i zgłoszony jako obszar specjalnej ochrony ptaków 1 czerwca 2004 r. Granice części obszaru Natura 2000 PLC 200004 pokrywającego się z granicami Parku są wskazane w rozdziale nr 3 załącznika do rozporządzenia. Obszar Parku, z wyjątkiem Parku Pałacowego, stanowi fragment obiektu światowego dziedzictwa UNESCO o nazwie „Białowieża Forest”.

3.1. Użytki rolne obejmują 15,31 ha, w tym:

- 1) odłogi – 12,86 ha;
- 2) łąki trwałe – 0,58 ha;
- 3) pastwiska – 1,87 ha.

3.2. Powierzchnia otuliny Parku wynosi 3224,26 ha i obejmuje wyłącznie lasy należące do Skarbu Państwa, administrowane przez nadleśnictwa Białowieża i Browsk.

- 3.3. Park w około 80% graniczy z gruntami Skarbu Państwa, w pozostałych 20% graniczy z gruntami prywatnymi, znajdującymi się w sołectwach: Stoczek, Zastawa, Pogorzelce gmina Białowieża oraz Stare Masiewo gmina Narewka.

Rozdział 2

OBSZARY OCHRONY ŚCISLEJ, CZYNNEJ I KRAJOBRAZOWEJ

Lp.	Rodzaj ochrony	Lokalizacja ⁶⁾
1	Ochrona ścisła	Oddziały – 135A, 135B, 135Ca-cx, 135Da-j, 136Aa-g,l,n, 160C, 191A, 191B, 191C, 192, 193C, 193D, 222, 223, 224, 225, 226, 227, 228, 229A, 229Bb-l, 229C, 229Db-n, 254, 255, 256, 257, 258, 259, 260A, 260Bb-o, 260C, 260Db-h, 261A, 261Bb-m, 283, 284, 285, 286, 287, 288, 289, 290A, 290Bb-j, 314, 315, 316, 317, 318, 319, 320A, 320Bb-i, 320C, 320Db-j, 340, 341, 342, 343, 344, 345, 346A, 346Bb-h, 346C, 346Db-k, 369, 370, 371, 372, 373, 374, 375A, 375Bb-n, 398A, 398B, 398C, 398D, 398F, 398Ga-f,j,x,y, 398H, 399A, 399B, 399Ca-c, 400A, 400B, 401A, 401B, 402Af-t, 402Az-ax
2	Ochrona czynna	Oddziały – 104A, 104B, 105, 106, 107, 108, 109A, 109B, 110Ab,c,g,h,m-t, 110B, 111Aa-d,k,m,n, 111B, 111Cb-l, 130, 131, 132, 133, 134, 135Cdx, 135Dk, 136Ah-k,m,o-s, 136Bb-m, 136C, 136Db-k, 158, 159, 160A, 160B, 160D, 161, 162, 163, 164, 165, 166A, 166Bb-o, 166C, 166Db-g, 189, 190, 193A, 193B, 194, 195, 196, 197A, 197Bb-h, 197C, 197Db-h, 221, 253, 282, 313, 339B, 339C, 339D, 368A, 368B, 368E, 398Gg-i,k-w,z,ax, 399Cd,f, 399D, 400C, 400D, 401C, 401D, 401F, 402Aa-d, 402Aw,y, 403a-c oraz rzeki Braszcza, Łutownia, Narewka w granicach Parku
3	Ochrona krajobrazowa	Oddziały – 110Aa,d,f,i-l, 111Af-j,l, 111Ca, 136Ba, 136Da, 166Ba, 166Da, 197Ba, 197Da, 229Ba, 229Da, 260Ba, 260Da, 261Ba, 290Ba, 320 Ba, 320Da, 346Ba, 346Da, 375Ba, 398 (Park Pałacowy), 403d,f, 420B, 420C, 421A, 421B, 425C, 425D, 450B, 402Ax oraz działki nr 726, 732, 742 obręb ewidencyjny Budy

Rozdział 3

OPIS GRANIC, MAPA PARKU – CZĘŚCI OBSZARU NATURA 2000 POKRYWAJĄCEJ SIĘ Z GRANICAMI PARKU

1. Granice opisują następujące kompleksy (zawierające się w konturach, których wierzchołki stanowią pary współrzędnych)⁷⁾:

Nazwa kompleksu	Współrzędne wierzchołków X-Y					
	Lp.	x	y	Lp.	x	y
Kompleks główny (obwody ochronne: Zamosze, Gruszki, Cupryki, Masiewo, Sierganowo (z wyjątkiem Parku Pałacowego) i Dziedzinka	1	829 00.2872	560951.4026	300	832411.7969	561635.7935
	2	829550.1582	560830.744	301	832412.0634	561635.9029
	3	829597.4428	560707.0115	302	832426.183	561641.6115
	4	823215.84 2	513.0323	303	832487.5296	561542.2377
	5	823221.4118	551635. 471	304	831628.0353	561544.457
	6	823235.6957	551638.8077	305	832713.8674	561172.1542
	7	823254.3185	551639.6756	306	831299.5429	561420.0183
	8	823271.9197	551636.2328	307	831460.2649	561480.7881
	9	823218.4951	551624.9732	308	831617.5404	561540.1864
	10	823215.8927	551633.8737	309	830550.0045	561194.332
	11	826260.3685	561366.4058	310	830582.5757	561207.2817
	12	826262.9262	561366.565	311	830715.5652	561260.1862
	13	826448.2746	561374.7241	312	830824.606	561303.5553
	14	826503.7502	561377.9984	313	830931.7803	561346.1786
	15	826748.0953	561391.8372	314	831003.372	561374.6359
	16	827379.8179	561427.5317	315	831028.8274	561316.2066
	17	827544.4858	561438.1543	316	831030.4271	561312.5376
	18	827686.8218	561445.7262	317	831035.3458	561314.4812
	19	827852.6609	561455.7889	318	830738.4397	560761.8943
	20	826847.6266	561397.4072	319	830768.4556	560832.9695
	21	827037.9744	561407.7931	320	830679.9654	560969.9964
	22	827100.0132	561411.7966	321	830574.7284	561133.0438
	23	827243.9723	561420.4763	322	830573.0489	561136.9904
	24	827293.7549	561423.352	323	832799.6838	559824.5884
	25	827335.677	561425.3832	324	831574.0546	561601.6924
	26	827359.9867	561426.5604	325	831601.7117	561612.5687
	27	827993.2649	561465.6634	326	831625.093	561547.5786
	28	828204.6829	561479.4367	327	831610.007	561563.5743
	29	828258.3741	561483.9405	328	826526.6182	549106.4127
	30	828342.3965	561489.8013	329	826520.7571	548984.1065
	31	828363.061	561490.7114	330	826520.4685	548978.0089
	32	825747.7864	561327.0523	331	826516.5006	548895.1376
	33	825851.0754	561332.8033	332	826506.885	548680.9363
	34	825852.3387	561334.4793	333	826506.671	548675.2818
	35	825875.4911	561337.829	334	826500.682	548520.6408
	36	825885.4832	561339.2785	335	826499.8524	548507.6358
	37	826124.7803	561355.7249	336	826444.1868	548540.0739

38	826229.5874	561363.8917	337	826374.8726	548580.0475
39	826230.9347	561364.0188	338	826284.7377	548633.9857
40	826237.8814	561364.6513	339	826261.6569	548651.326
41	824954.8053	560190.2873	340	826210.5669	548645.7454
42	825145.2991	559663.4277	341	826150.8669	548657.4274
43	825028.6365	559998.2766	342	826140.8899	548658.7127
44	825021.2931	560017.0846	343	826130.8624	548657.9936
45	825313.4068	559092.4835	344	826088.5517	548656.4929
46	825342.4882	559110.7377	345	826051.6092	548667.9146
47	825341.5104	559144.5659	346	825990.5718	548742.2683
48	825339.7833	559151.0338	347	825967.808	548747.3243
49	825339.0109	559153.9506	348	825941.5293	548744.0379
50	825335.9358	559165.488	349	825926.171	548748.9107
51	825312.1738	559219.609	350	825893.0066	548776.6539
52	825305.148	559235.6246	351	825870.7315	548813.4464
53	825269.6502	559333.7723	352	825870.0886	548842.6004
54	825269.6498	559333.7732	353	825854.1512	548879.9736
55	825219.0075	559473.7753	354	825842.0753	548912.8352
56	825207.9626	559483.5833	355	825821.9538	548969.4772
57	825454.807	558846.2443	356	825809.7751	549002.4153
58	825396.3787	558930.6475	357	825775.6695	549120.5983
59	825421.2492	559002.8325	358	825751.921	549156.5685
60	825462.6993	559090.5735	359	825746.7729	549162.6674
61	825295.3169	559075.4431	360	825743.2647	549166.8107
62	823993.2593	561060.4462	361	825737.4066	549173.746
63	824164.819	561189.2949	362	825734.787	549209.93
64	824205.4652	561199.7621	363	825730.5126	549250.8025
65	824213.3936	561195.4926	364	825714.9844	549287.3488
66	824230.9391	561198.5469	365	825706.5211	549300.1008
67	824238.5362	561183.092	366	825702.1671	549319.9343
68	824250.8667	561161.6745	367	827760.1354	549934.9696
69	824264.1986	561150.8849	368	827751.1603	549934.217
70	824289.5071	561153.2684	369	827746.899	549871.0297
71	824306.6821	561154.888	370	827705.8317	549866.2978
72	824311.9817	561117.4359	371	827663.0792	549861.3671
73	824338.5859	561070.263	372	827630.0014	549857.5137
74	824371.5638	561072.363	373	827539.9529	549847.0138
75	824377.4781	561072.7392	374	827337.3262	549823.4685
76	824378.776	561085.4902	375	827072.6003	549940.2228
77	824390.0588	561089.8381	376	827212.6805	549806.7495
78	824412.6996	561090.0461	377	827069.2793	549787.4961
79	824417.763	561078.0574	378	828069.0696	549930.2008
80	824428.576	561056.2265	379	828047.3589	549930.5874
81	824433.6108	561047.0703	380	827950.2952	549932.3593
82	824433.8851	561017.353	381	827919.9025	549932.7745
83	824459.7453	560973.7185	382	827063.8057	549940.3275
84	824510.8524	561028.2243	383	827056.9865	549780.2202
85	824523.7069	561058.1587	384	827048.353	549578.4077
86	824533.887	561055.069	385	826918.3738	549581.1881

87	824541.4623	561043.1177	386	826873.5442	549582.1528
88	824565.5495	561062.7402	387	826752.5925	549584.7564
89	824578.0087	561049.6974	388	826746.5904	549584.8882
90	824581.9368	561036.0972	389	826745.8437	549567.7409
91	824619.034	561012.2082	390	826736.4738	549352.5764
92	824631.7139	561037.671	391	826537.1383	549358.2325
93	824663.6961	561042.1993	392	826532.8424	549255.425
94	824672.8539	561058.3981	393	826526.6182	549106.4127
95	824687.2786	561060.5025	394	827067.3738	549940.2213
96	824699.0417	561085.5529	395	828481.6481	549925.6309
97	824708.2736	561086.9759	396	828665.8843	549924.9472
98	824718.6605	561083.4129	397	828663.126	549875.8394
99	824729.8611	561093.8555	398	828661.0642	549838.9512
100	824726.5634	561107.4677	399	828601.1392	549839.2209
101	825237.7881	561262.4374	400	828477.0935	549839.7744
102	824385.5393	560759.6911	401	825238.8547	551131.1569
103	824341.3219	560789.3696	402	825225.9517	551147.7694
104	824212.5169	560945.8826	403	825223.1371	551160.4675
105	824212.371	560946.0477	404	825231.0274	551195.0044
106	824189.8151	560968.1203	405	825195.8709	551361.5001
107	824176.9071	560983.4102	406	825186.9381	551382.8564
108	824146.9325	561023.5771	407	825204.0441	551436.5572
109	824113.8075	561034.8987	408	825215.9165	551459.6583
110	824085.5903	561022.8921	409	825220.2374	551474.7571
111	824069.6904	561027.7849	410	825222.0498	551481.088
112	824039.2321	561038.1481	411	825227.3525	551499.6252
113	824018.9227	561048.9048	412	825324.5603	550629.3101
114	823993.2593	561060.4462	413	825316.0315	550682.2396
115	824937.6833	560237.7407	414	825315.7455	550693.3435
116	824966.46	560339.188	415	825309.7017	550735.5661
117	824949.1552	560463.751	416	825305.8259	550756.3272
118	824902.3121	560494.3595	417	825297.9129	550809.3984
119	824748.4699	560569.4109	418	825292.4199	550821.3825
120	824606.7363	560626.2508	419	825290.7358	550850.5202
121	825324.9078	561296.3208	420	825286.3284	550858.9276
122	825694.2451	561323.1546	421	825284.1195	550863.1361
123	825702.5843	561323.7655	422	825280.3142	550895.9747
124	825282.8763	561293.9955	423	825281.8667	550902.0061
125	825319.8511	561296.0445	424	825279.9224	550927.1098
126	825240.1313	561291.7454	425	825271.2746	550975.3994
127	825276.5606	561293.6453	426	825265.1294	551017.0778
128	825242.6003	561261.6839	427	825265.3532	551025.3258
129	825240.1313	561291.7454	428	825255.3313	551112.2657
130	823277.9137	556909.4965	429	825409.5199	550086.3858
131	823315.5426	556377.5789	430	825404.9036	550160.9882
132	823289.033	556752.2893	431	825406.7044	550215.1681
133	823278.2882	556904.203	432	825401.966	550244.9005
134	823277.9137	556909.4965	433	825409.9491	550267.8462
135	823315.5426	556377.5789	434	825397.3833	550278.7935

136	823349.2995	555852.4349	435	825374.5786	550309.7901
137	823345.069	555918.1789	436	825358.3116	550353.1791
138	823315.5426	556377.5789	437	825360.9829	550362.163
139	823349.2995	555852.4349	438	825358.6763	550382.4281
140	823349.2995	555852.4349	439	825355.8455	550392.1418
141	823422.9944	554760.4701	440	825356.7912	550396.3299
142	823389.6768	555259.8578	441	825352.6531	550418.0131
143	823387.4946	555292.6424	442	825352.5633	550432.9786
144	823422.9944	554760.4701	443	825337.9044	550465.2496
145	823462.549	554221.6404	444	825329.4906	550514.2984
146	823458.7043	554274.0113	445	825330.7492	550535.979
147	823454.801	554327.2013	446	825330.0243	550545.5958
148	823422.9944	554760.4701	447	825340.6832	550573.9412
149	823462.549	554221.6404	448	825341.9061	550586.8597
150	823498.6454	553686.3247	449	825335.8326	550597.9726
151	823462.549	554221.6404	450	825416.7413	549774.7193
152	823498.6454	553686.3247	451	825417.5197	549792.3582
153	823534.4944	553152.6023	452	825412.9905	549830.188
154	823498.6454	553686.3247	453	825401.5117	549870.3493
155	823574.1077	552627.7616	454	825397.0577	549912.9275
156	823606.3618	551792.2621	455	825413.2539	549927.7283
157	823592.4979	551947.9124	456	825420.7249	549964.2531
158	823606.5249	551939.8597	457	825419.5668	549979.1314
159	823571.4911	552584.3972	458	825411.2846	550014.6079
160	823574.1077	552627.7616	459	825412.6784	550035.282
161	824552.3521	551454.8042	460	825416.7413	549774.7193
162	824542.3137	551454.1147	461	825693.7724	549336.4734
163	824188.2579	551429.867	462	825655.2978	549340.4125
164	825074.8236	551489.2444	463	825641.8954	549365.0578
165	825216.9045	551499.4821	464	825620.9404	549380.5795
166	825133.0701	551493.4427	465	825606.7241	549417.9824
167	823534.4944	553152.6023	466	825592.0203	549449.8215
168	823574.1077	552627.7616	467	825565.15	549481.9885
169	823561.2865	552627.0553	468	825537.4102	549513.5346
170	823564.4157	552643.5944	469	825442.3639	549625.8039
171	823568.9716	552665.75	470	825430.4998	549643.0634
172	823566.7026	552687.518	471	825428.4243	549674.5405
173	823552.5642	552891.6184	472	825427.133	549681.4442
174	823534.4944	553152.6023	473	825404.4787	549725.6826
175	823607.1216	551783.6579	474	825415.6621	549755.6481
176	824188.2579	551429.867	475	829690.34	549906.8256
177	823651.3117	551393.4018	476	829690.733	549912.2261
178	823265.2986	551366.5609	477	829558.0831	549913.7122
179	823263.0516	551417.065	478	829364.7735	549915.8628
180	823257.2714	551480.202	479	829336.957	549916.1873
181	823249.3628	551542.6441	480	830322.2772	549250.012
182	823240.7299	551576.1054	481	830263.4682	549250.4208
183	823239.1843	551580.8175	482	830030.7487	549251.3925
184	823227.4838	551616.4049	483	830038.0448	549353.7359

185	823307.2733	551629.3223	484	829971.9678	549357.5666
186	823311.2134	551630.6107	485	829852.5191	549405.8709
187	823414.2282	551664.3505	486	829855.0485	549435.9369
188	823438.2548	551679.694	487	829866.6922	549574.507
189	823535.2183	551698.0047	488	829867.8037	549587.7524
190	823611.5717	551733.7209	489	829877.5673	549703.7887
191	823607.1216	551783.6579	490	829878.0701	549709.7738
192	823438.2548	551679.694	491	829699.7553	549712.0355
193	823460.3321	551693.7983	492	829675.9546	549712.3395
194	823531.1384	551739.0235	493	829681.8846	549792.0465
195	823533.2492	551717.7706	494	833124.4	554584.3673
196	823535.2183	551698.0047	495	833141.7409	554271.8762
197	823438.2548	551679.694	496	833164.1146	553941.627
198	823429.6775	558954.8375	497	831219.5276	550864.517
199	823727.422	558975.3482	498	831208.1907	550860.1062
200	823161.2179	558409.6183	499	831101.6574	550817.9828
201	823158.2189	558409.4839	500	830969.4302	550764.6628
202	823157.6855	558459.3067	501	830893.9051	550735.2526
203	823156.7301	558516.3638	502	830786.5721	550691.0789
204	823155.7841	558576.0245	503	830680.7509	550647.1982
205	823154.9505	558630.733	504	830599.1551	550614.1326
206	823154.0006	558694.5286	505	830580.8713	550604.6456
207	823153.8978	558739.4604	506	830566.4995	550596.1056
208	823153.5582	558744.3246	507	830560.0613	550588.3321
209	823153.3405	558762.0789	508	830554.1177	550577.562
210	823154.2512	558797.7445	509	830551.0643	550570.6372
211	823151.4007	558933.0998	510	830545.3831	550551.4554
212	823151.2873	558937.2034	511	830531.3627	550492.4935
213	823429.6775	558954.8375	512	830508.0726	550402.3699
214	825177.8593	559080.6545	513	830506.8099	550398.0806
215	825177.3751	559070.6952	514	830499.4579	550373.1035
216	825174.781	559017.5288	515	830487.9606	550344.668
217	825114.8483	558975.7824	516	830474.5118	550314.1922
218	825134.0608	558939.3052	517	830462.2258	550283.3864
219	825184.2806	558843.923	518	830438.0035	550212.2948
220	825280.4949	558844.3697	519	830431.0549	550189.8249
221	825287.6025	558844.407	520	830422.5981	550148.5286
222	825288.6035	558844.4118	521	830412.6571	550116.5127
223	824779.3119	559051.0864	522	830398.2901	550070.6855
224	825177.8593	559080.6545	523	830389.8912	550015.6238
225	823185.8368	557898.0838	524	830386.1593	549983.8638
226	823183.8498	557917.769	525	830380.5511	549946.7418
227	823177.4731	557977.5509	526	830372.8768	549910.0086
228	823171.309	558036.6895	527	830365.9369	549877.2059
229	823165.1192	558096.5681	528	830365.0529	549869.225
230	823162.2366	558154.339	529	830357.5824	549804.1628
231	823161.3679	558216.3853	530	830350.5452	549658.9537
232	823160.3276	558272.7186	531	830350.7621	549618.4397
233	823159.2443	558336.039	532	830355.9562	549570.6993

234	823158.3563	558396.6228	533	830382.935	549368.0881
235	823185.8368	557898.0838	534	830385.0179	549352.2403
236	823237.4024	557381.8003	535	830387.578	549332.7443
237	823231.8206	557445.2144	536	830393.6987	549311.9204
238	823226.7949	557500.4177	537	830406.557	549278.4542
239	823220.9674	557559.9585	538	830409.8405	549261.7669
240	823214.5585	557621.8219	539	830410.2652	549248.685
241	823207.9931	557680.9866	540	830409.5394	549232.4091
242	823201.5746	557738.234	541	830408.5227	549225.0745
243	823195.5133	557798.4475	542	830406.1501	549219.0144
244	823192.6181	557828.4037	543	830394.2327	549197.7636
245	823189.9754	557857.1472	544	830381.1696	549180.6683
246	823185.8368	557898.0838	545	830365.6197	549163.6769
247	823277.9137	556909.4965	546	830334.1119	549137.1092
248	823274.5663	556965.6794	547	830330.6534	549134.636
249	823270.0225	557023.1523	548	830322.3771	549248.6359
250	823269.0512	557035.2334	549	833214.8267	553182.4281
251	823264.9655	557080.6974	550	833239.2631	552770.9355
252	823253.5206	557196.3421	551	832767.0944	551469.887
253	823250.0675	557242.0384	552	832746.26	551464.3463
254	823248.5803	557258.5871	553	832696.187	551452.2117
255	823243.0709	557319.0601	554	832635.3731	551436.249
256	823239.2846	557360.5195	555	832620.4579	551430.3735
257	823237.4024	557381.8003	556	832533.385	551395.845
258	824278.5521	559013.9441	557	832461.1275	551367.469
259	824028.5203	558995.8857	558	832401.5017	551343.2571
260	824275.5562	559013.7196	559	832327.084	551313.0839
261	828840.8972	561517.1303	560	833299.8177	551873.9603
262	829246.09	561548.2176	561	833299.8229	551873.8103
263	829269.9867	561493.1391	562	833285.6547	551852.791
264	829279.8887	561470.1644	563	833208.4335	551738.2411
265	829281.8711	561465.5675	564	833179.273	551695.1327
266	829382.4767	561230.8093	565	833147.0924	551650.4774
267	829384.7626	561225.2618	566	833135.4119	551634.2207
268	829722.5096	560395.756	567	833107.2314	551592.8786
269	829907.8803	560720.7484	568	833093.0605	551571.6491
270	830144.5142	560676.1335	569	833085.0149	551562.0072
271	830380.0099	560631.719	570	833077.3224	551555.1712
272	829986.0123	560489.2713	571	833070.0338	551550.5421
273	829907.8803	560720.7484	572	833058.8839	551545.5184
274	830550.1362	560693.5563	573	833046.9194	551541.748
275	829538.261	561287.8318	574	832969.8889	551523.9298
276	829605.2224	561314.3853	575	832893.9353	551501.6331
277	829662.3148	561175.5648	576	832847.8764	551490.6794
278	829706.6635	561067.7104	577	831596.5712	551016.6539
279	829384.9839	561511.7939	578	831535.9579	550990.3252
280	833081.1999	555215.8418	579	831502.1953	550979.0783
281	833123.8774	554593.9215	580	831464.6274	550964.6753
282	833041.1389	555838.1834	581	831353.5023	550918.397

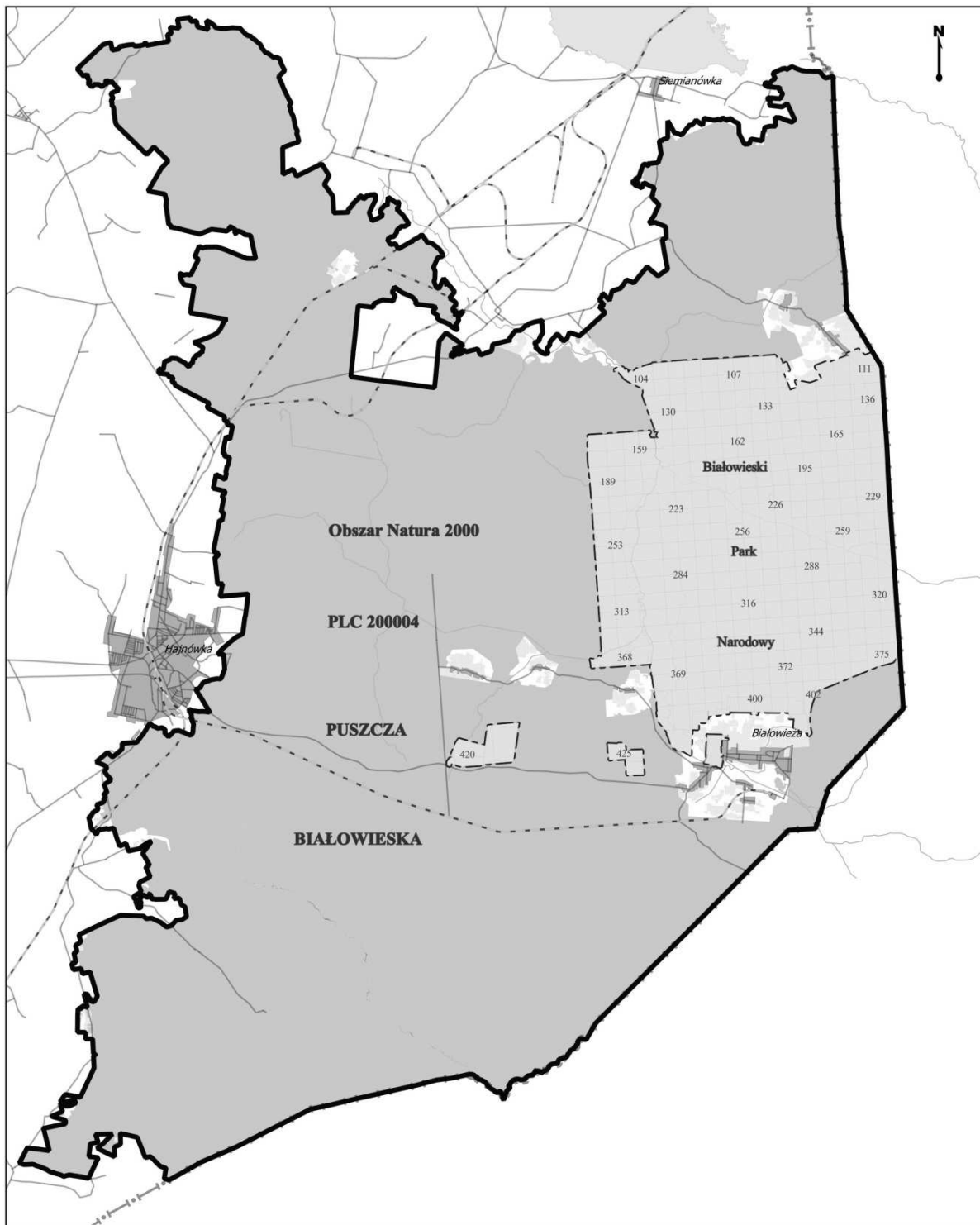
	283	832993.5321	556565.9188	582	831300.8661	550896.481
	284	832938.426	557408.8921	583	831251.5504	550876.9735
	285	832865.3337	558859.1843	584	831579.5002	551009.4318
	286	832878.6224	558663.8841	585	832243.7079	551279.0746
	287	832905.3441	558150.3398	586	832144.5627	551238.6995
	288	832908.6776	558060.9201	587	832057.5608	551203.0022
	289	832921.3591	557720.5313	588	831977.5579	551171.3332
	290	831661.6285	561636.1436	589	831792.3441	551096.9356
	291	831743.3491	561669.0392	590	831728.9103	551073.6828
	292	831957.1065	561754.907	591	828341.5254	549926.9571
	293	832002.2336	561693.7184	592	828190.913	549929.0483
	294	832004.7033	561690.37	593	828140.4552	549929.7489
	295	832006.4036	561690.9999	594	829121.1057	549918.7257
	296	832010.5154	561692.535	595	829068.1571	549919.6423
	297	832165.0297	561536.0293	596	828961.5079	549921.4884
	298	832198.7786	561549.6711	597	828878.2727	549922.9293
	299	832386.9937	561625.7676	598	828698.2258	549924.6399
	300	832411.7969	561635.7935	599	829482.0413	561271.3949
	Lp.	x	y	Lp.	x	y
	1	818565.1661	548177.8204	39	819377.6172	548169.0757
	2	818571.134	548296.7604	40	819163.8976	548154.1581
	3	818577.0982	548305.488	41	819048.3367	548141.8214
	4	818592.3996	548327.8661	42	818703.7	548536.5519
		818643.7724	548403.0103	43	819987.2587	549484.8618
	6	818646.1925	548406.5482	44	819843.3894	548228.9881
	7	818656.1938	548411.0556	45	819735.5019	548219.401
	8	818702.6371	548431.9884	46	819834.9442	549077.3602
	9	818714.8508	548437.4891	47	819835.2747	549079.9893
	10	818749.6776	548453.1871	48	819835.9991	549085.7521
	11	818858.9269	548198.624	49	819860.9439	549284.193
	12	818814.8281	548211.8688	50	819882.0944	549450.1467
	13	818811.9476	548212.7339	51	819883.4606	549460.8666
	14	818795.4082	548217.7017	52	819885.2744	549475.0986
	15	818788.3865	548219.8105	53	820102.3161	549495.1456
	16	818750.2531	548229.86	54	820108.6725	549495.7137
	17	818689.5737	548245.8512	55	820223.751	549505.9994
	18	818661.4211	548143.8513	56	820421.7072	549523.3843
	19	818703.7281	548536.5519	57	820548.8957	549534.4943
	20	818779.5562	548736.525	58	820689.8503	549546.7738
	21	818840.8705	548894.9144	59	820889.232	549564.0682
	22	818941.3741	549042.872	60	820858.5235	549353.2958
	23	819121.5668	548993.5731	61	820836.8434	549201.6287
	24	819125.9061	548992.386	62	820836.4084	549198.5899
	25	819144.2576	548987.3652	63	820812.9987	549047.4235
	26	819147.6336	548986.4415	64	820782.6069	548823.7767
	27	819157.532	548983.7334	65	820763.3961	548691.7894
	28	819161.6338	548982.6112	66	820761.5019	548676.0045
	29	819163.5623	548982.0836	67	820750.2247	548579.616
	30	819326.6079	548938.3321	68	820733.0941	548467.5652

Ośrodek
Hodowli
Żubrów
(oddziały:
420B, 420C,
421A, 421B)

	31	819466.6458	548903.222	69	820711.5172	548305.4193
	32	819471.7059	548901.9562	70	820658.2541	548299.6132
	33	819494.997	548896.1078	71	820629.8773	548296.5143
	34	819626.076	548863.8301	72	820545.682	548291.9958
	35	819645.5058	548859.0389	73	820286.3075	548269.5339
	36	819801.9871	548823.2588	74	820120.8041	548254.0694
	37	819731.983	548191.3049	75	820026.8237	549488.3999
	38	819596.3747	548182.7968			
Ośrodek Hodowli Żubrów (oddziały: 425C, 425D, 450B, 421B)	Lp.	x	y	Lp.	x	y
	1	824346.0643	548899.7502	13	824966.2635	547888.0388
	2	824365.3212	548660.0125	14	824962.0404	547887.4015
	3	824381.2267	548393.6856	15	824418.9005	547871.4982
	4	824 80.5422	548380.0519	16	824404.426	548089.1847
	5	823838.591	548356.7021	17	824391.0438	548267.9511
	6	823797.3365	548883.6392	18	824382.4151	548378.5081
	7	824041.4015	548874.5917	19	824398.7988	548660.986
	8	824115.8757	548871.934	20	824686.2565	548669.2759
	9	824117.277	548892.398	21	824767.0603	548671.1835
	10	824249.3391	548897.6094	22	824916.7027	548677.6066
	11	824346.0643	548899.7502	23	824929.3589	548427.2758
12	824936.8081	548318.3895	24	824929.3589	548427.2758	
Park Pałacowy	Lp.	x	y	Lp.	x	y
	1	827607.9012	549043.0741	36	827347.9984	548168.4339
	2	827699.9417	549039.7649	37	827312.7706	548176.0305
	3	827699.3698	549028.8912	38	827238.1862	548162.8049
	4	827698.055	549003.8843	39	827177.526	548175.3149
	5	827606.0609	549008.1672	40	827181.1832	548193.6749
	6	827035.1948	549173.5038	41	827171.4932	548195.631
	7	827058.8617	549169.5505	42	827131.6649	548217.7661
	8	827262.4997	549165.4354	43	827101.3996	548229.7906
	9	827323.1694	549164.1802	44	827007.2301	548247.1234
	10	827490.5987	549161.3195	45	826954.9344	548256.3495
	11	827485.0533	549013.8019	46	826948.0479	548258.5933
	12	827477.3521	548807.6058	47	826941.5313	548264.885
	13	827448.8595	548808.668	48	826935.6472	548274.8732
	14	827461.785	548613.1014	49	826935.7169	548280.9332
	15	827475.1734	548554.0021	50	826934.6553	548289.2968
	16	827533.9046	548565.5954	51	826934.7043	548292.7829
	17	827530.7288	548522.1507	52	826936.3238	548298.0197
	18	827518.4618	548492.5277	53	826940.4352	548311.3152
	19	827528.8291	548492.9781	54	826941.59	548315.0498
	20	827528.4139	548477.8447	55	826987.9661	548397.2221
	21	827463.0336	548479.2368	56	827009.7812	548435.8681
	22	827460.8356	548428.6871	57	827010.1083	548533.0411
	23	827500.2999	548429.1277	58	827010.5781	548573.9686
	24	827501.0261	548433.0077	59	827012.8451	548620.0017
	25	827527.4331	548435.4875	60	827018.7365	548739.6357
	26	827527.427	548435.0868	61	827020.7735	548781.0017
27	827525.696	548375.7122	62	827021.9051	548803.5102	

28	827535.912	548377.3489	63	827030.2507	548969.5167
29	827534.0624	548371.0768	64	827038.8512	549151.5633
30	827528.4226	548351.9515	65	827033.9346	549150.7115
31	827525.1548	548340.8697	66	827595.837	549155.9565
32	827525.4249	548336.8441	67	827589.9262	549043.7204
33	827485.064	548141.2477			
34	827479.0336	548113.3834			
35	827394.3304	548130.2943			

2. Mapa granic Parku – części obszaru Natura 2000 pokrywającej się z granicami Parku, stan na dzień 24.04.2014 r.

Legenda

- granica obszaru Natura 2000 PLC 200004 Puszcza Białowieża
- granica Białowieżskiego Parku Narodowego
- granica państwa
- numer oddziału w Białowieżskim Parku Narodowym

Skala 1:160 000

PUWG 1992 (Odwzorowanie: Gaussa-Krügera; Przesunięcie na wschód: 500000; Przesunięcie na północ: -5300000; Południk osiowy: 19 E; Współczynnik skali: 0,9993; ETRF -89; elipsoida: WGS-84; jednostka: metry)

Sporządziła w kwietniu 2014r.: Malwina Chilecka

Rozdział 4

IDENTYFIKACJA ORAZ SPOSOBY ELIMINACJI LUB OGRANICZANIA ISTNIEJĄCYCH I POTENCJALNYCH ZAGROZEŃ WEWNĘTRZNYCH I ZEWNĘTRZNYCH ORAZ ICH SKUTKÓW, W TYM IDENTYFIKACJA ISTNIEJĄCYCH I POTENCJALNYCH ZAGROZEŃ DLA ZACHOWANIA WŁAŚCIWEGO STANU OCHRONY SIEDLISK PRZYRODNICZYCH ORAZ GATUNKÓW ROŚLIN I ZWIERZĄT I ICH SIEDLISK BĘDĄCYCH PRZEDMIOTAMI OCHRONY

1. Istniejące zagrożenia wewnętrzne

Lp.	Identyfikacja zagrożeń	Sposób eliminacji lub ograniczania zagrożeń oraz ich skutków
1	<p>Zagrożenia dla populacji gatunku 2647¹⁾ – żubr (<i>Bison bonasus</i>):</p> <ol style="list-style-type: none"> 1) wysoki stopień kojarzenia osobników spokrewnionych ze sobą (wsobność populacji); 2) nekrotyczne zapalenie napletka; 3) zmniejszająca się dostępność terenów otwartych; 4) ograniczenia w dostępie do wody; 5) nadmierna koncentracja stad zimą; 6) wysoki stopień zarażenia pasożytami 	<ol style="list-style-type: none"> 1. Monitoring populacji (w tym śmiertelność, rozrodczość, struktura wiekowo-płciowa). 2. Odłowy i przesiedlenia mające na celu tworzenie i wzmacnianie populacji poza Puszcą Białowieską. 3. Eliminacja osobników wykazujących objawy chorobowe. 4. Monitoring występowania chorób zakaźnych i inwazyjnych u zwierząt odławianych i eliminowanych. 5. Porządkowanie i odkażanie wodopojów oraz zimowych miejsc dokarmiania. 6. Działania lekarsko-weterynaryjne mające na celu zapobieganie chorobie zakaźnej szerzącej się wśród zwierząt dzikich na określonym terenie (epizootii) i pasożytów oraz zwalczanie ich występowania. 7. Konserwacja i budowa nowych wodopojów. 8. Utrzymywanie miejsc żerowych optymalnych dla gatunku. 9. Rozpraszanie miejsc zimowego dokarmiania z dopuszczeniem kontrolowanego ograniczania dokarmiania w celu zmniejszenia koncentracji stad
2	<p>Rozprzestrzenianie się gatunków obcych we florze Parku sprzyjającej synantropizacji siedlisk, w szczególności:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1) 9170¹⁾ – grąd środkowoeuropejski i subkontynentalny (<i>Galio-Carpinetum</i>, <i>Tilio-Carpinetum</i>), w tym podtyp występujący na obszarze Parku: grąd subkontynentalny (<i>Tilio-Carpinetum</i>); 2) 91E0¹⁾ – łągi wierzbowe, topolowe, olszowe i jesionowe (<i>Salicetum albae</i>, <i>Populetum albae</i>, <i>Alnenion glutinoso-incanae</i>, olsy źródłiskowe), w tym podtyp występujący na obszarze Parku: łągi olszowo-jesionowe (<i>Fraxino-Alnetum</i>) 	<ol style="list-style-type: none"> 1. Monitoring występowania gatunków obcych. 2. Eliminacja, z użyciem metod mechanicznych, gatunków obcych na terenach objętych ochroną czynną lub krajobrazową. 3. Zapobieganie rozprzestrzenianiu się gatunków obcych. 4. Ograniczanie form antropopresji sprzyjających pojawianiu się gatunków obcych
3	<p>Zmiany stosunków wodnych (obniżanie się poziomu wód gruntowych, zanikanie zbiorników wodnych, eutrofizacja) zagrażające</p>	<ol style="list-style-type: none"> 1. Monitoring wód gruntowych i wód w głównych ciekach naturalnych, w tym procesu erozji dna rzeki Narewki. 2. Podjęcie działań zmierzających do spowolnienia procesu erozji dna rzeki Narewki w razie potwierdzonej badaniami

	<p>w szczególności:</p> <p>1) siedliskom przyrodniczym:</p> <p>a) 91DO¹⁾ – bory i lasy bagienne (<i>Vaccinio uliginosi-Betuletum pubescentis</i>, <i>Vaccinio uliginosi-Pinetum</i>, <i>Pino mugo-Sphagnetum</i>, <i>Sphagno girgensohnii-Piceetum</i> i brzoźowo-sosnowe bagienne lasy borealne),</p> <p>b) 91E0¹⁾ – łągi wierzbowe, topolowe, olszowe i jesionowe (<i>Salicetum albae</i>, <i>Populetum albae</i>, <i>Alnenion glutinoso-incanae</i>, olsy źródliskowe);</p> <p>2) siedliskom gatunków:</p> <p>a) 1014¹⁾ – poczwarówka zwężona (<i>Vertigo angustior</i>),</p> <p>b) 1016¹⁾ – poczwarówka jajowata (<i>Vertigo moulinsiana</i>),</p> <p>c) 1060¹⁾ – czerwończyk nieparek (<i>Lycaena dispar</i>),</p> <p>d) 1065¹⁾ – przeplatka aurinia (<i>Euphydryas aurinia</i>),</p> <p>e) 1166¹⁾ – traszka grzebieniasta (<i>Triturus cristatus</i>),</p> <p>f) 1337¹⁾ – bóbr (<i>Castor fiber</i>)</p>	<p>hydrogeologicznymi potrzeby poprawy stosunków wodnych.</p> <p>3. Spowalnianie odpływu wód opadowych i roztopowych za pomocą urządzeń piętrzących.</p> <p>4. Konserwacja i utrzymanie istniejącej infrastruktury hydrotechnicznej.</p> <p>5. Monitorowanie populacji 1337¹⁾ – bóbr (<i>Castor fiber</i>)</p>
4	<p>Procesy sukcesji naturalnej prowadzące do zarastania i zmniejszania powierzchni półnaturalnych siedlisk ekosystemów nieleśnych:</p> <p>1) 6230¹⁾ – bogate florystycznie górskie i niżowe murawy bliźniczkowe (Nardion – płaty bogate florystycznie), w tym podtyp występujący na terenie Parku: niżowe murawy bliźniczkowe z rzędu <i>Nardetalia</i>;</p> <p>2) 6510¹⁾ – niżowe i górskie świeże łąki użytkowane ekstensywnie (<i>Arrhenatherion elatioris</i>) i związane z nimi gatunki</p>	<p>Usuwanie młodego pokolenia drzew i krzewów oraz wypasanie zwierząt gospodarskich lub koszenie roślinności zielnej na terenach łąkowych charakteryzujących się wysoką różnorodnością biologiczną lub posiadających duże znaczenie jako miejsca żerowania zwierząt</p>
5	<p>Zanikanie gatunków zwierząt, roślin i ich ostoi, w szczególności:</p> <p>1) A030²⁾ – bocian czary (<i>Ciconia nigra</i>);</p> <p>2) A089²⁾ – orlik krzykliwy (<i>Aquila pomarina</i>);</p>	<p>1. Ograniczanie niepokojenia zwierząt przez udostępnianie terenu dostosowane do wymagań ochrony gatunków.</p> <p>2. Dostosowanie czasu i zakresu wykonywania zabiegów ochrony czynnej do potrzeb gatunków będących przedmiotem zainteresowania Wspólnoty (gatunków o znaczeniu priorytetowym).</p> <p>3. Pozostawianie martwych drzew.</p>

	<p>3) 1361¹⁾ – ryś (<i>Lynx lynx</i>);</p> <p>4) 1065¹⁾ – przepłotka aurinia (<i>Euphydryas aurinia</i>);</p> <p>5) 1925¹⁾ – rozmiazg kolwieński (<i>Phyto kolwensis</i>);</p> <p>6) 1437¹⁾ – leniec bezpodkwiatkowy (<i>Thesium ebracteatum</i>);</p> <p>7) 1477¹⁾ – sasanka otwarta (<i>Pulsatilla patens</i>)</p>	<p>4. Monitoring liczebności gatunków roślin i zwierząt rzadkich lub zagrożonych i dziko występujących.</p> <p>5. Utrzymanie dostępności miejsc zimowania nietoperzy (<i>Chiroptera</i>) w obiektach remontowanych</p>
6	<p>Drapieżnicza presja zdziczałych psów i kotów na gatunki zwierząt bytujących na obszarze Parku</p>	<p>1. Monitoring wpływu zdziczałych psów oraz kotów na populacje zwierząt.</p> <p>2. Wyłapywanie zgodnie z przepisami ustawy z dnia 21 sierpnia 1997 r. o ochronie zwierząt (Dz. U. z 2013 r. poz. 856) zdziczałych psów oraz kotów na obszarze objętym ochroną czynną i krajobrazową</p>
7	<p>Ocienienie stanowisk, ustępowanie gatunków roślin światłolubnych i ciepłolubnych (regresja stanowisk) gatunków:</p> <p>1) 1085¹⁾ – bogatek wspianiały (<i>Buprestis splendens</i>);</p> <p>2) 1437¹⁾ – leniec bezpodkwiatkowy (<i>Thesium ebracteatum</i>);</p> <p>3) 1477¹⁾ – sasanka otwarta (<i>Pulsatilla patens</i>)</p>	<p>Utrzymanie lub kształtowanie właściwych warunków siedliskowych w dostosowaniu do wymagań biologicznych gatunku będącego przedmiotem ochrony przez:</p> <p>1) utrzymywanie najcenniejszych otwartych powierzchni nieleśnych przez wypas, cykliczne koszenie i usuwanie młodego pokolenia drzew i krzewów pochodzących z sukcesji naturalnej;</p> <p>2) odtwarzanie stanowisk gatunków;</p> <p>3) kształtowanie właściwych warunków siedliskowych sprzyjających utrzymaniu populacji gatunków będących przedmiotem ochrony;</p> <p>4) przechowywanie nasion w bankach nasion;</p> <p>5) hodowla gatunków roślin w warunkach <i>ex situ</i>;</p> <p>6) monitoring gatunków o znaczeniu priorytetowym</p>
8	<p>Intensyfikacja udostępnienia obszaru powodująca pogorszenie stanu walorów przyrodniczych Parku</p>	<p>1. Monitoring liczby osób wchodzących na teren Parku, zwłaszcza na obszarze objętym ochroną ścisłą.</p> <p>2. Monitoring uszkodzeń roślinności i gleb przy szlakach turystycznych.</p> <p>3. Utrzymanie ograniczeń w udostępnianiu najcenniejszych obszarów.</p> <p>4. Rozbudowa infrastruktury zabezpieczającej przedmioty ochrony przed degradacją.</p> <p>5. Inicjowanie i wspieranie powstawania atrakcji turystycznych i edukacyjnych poza granicami Parku.</p> <p>6. Wykonywanie ocen oddziaływania na przedmioty ochrony planowanych zmian w sposobie udostępnienia obiektów przyrodniczych Parku</p>
9	<p>Obszar Parku niewystarczający dla ochrony dużych drapieżników wymagających większego arealu osobniczego i właściwych warunków do bytowania populacji gatunków, w szczególności:</p> <p>1) 1352¹⁾ – wilka (<i>Canis lupus</i>);</p> <p>2) 1361¹⁾ – rysia (<i>Lynx lynx</i>)</p>	<p>Inicjowanie i wspieranie działań mających na celu zapewnienie właściwych warunków środowiskowych dla rozrodu i bytowania populacji gatunków na obszarze istniejących korytarzy ekologicznych na poziomie lokalnym i ponadlokalnym</p>
10	<p>Požary – zagrożenia wynikające z III kategorii zagrożenia pożarowego</p>	<p>1. Monitoring zagrożenia pożarowego ekosystemów.</p> <p>2. Edukacja społeczeństwa.</p> <p>3. Działania profilaktyczne podejmowane we współpracy z Państwowym Gospodarstwem Leśnym Lasy Państwowe, zwanym dalej „PGL LP”, i Państwową Strażą Pożarną.</p> <p>4. Wspieranie starań o dofinansowywanie i wyposażanie jednostek Ochotniczej Straży Pożarnej na terenie gmin graniczących z Parkiem</p>

11	Pogarszanie się stanu obiektów dziedzictwa kulturowego	<ol style="list-style-type: none"> 1. Rewitalizacja Parku Pałacowego. 2. Remont obiektów zabytkowych. 3. Zabezpieczenie stanowisk archeologicznych. 4. Działania edukacyjne zmierzające do podtrzymania i kształtowania świadomości społeczności lokalnych, poczucia tożsamości i odpowiedzialności za dobra kultury materialnej i niematerialnej. 5. Zachowanie tradycyjnego nazewnictwa obiektów kultury materialnej. 6. Współpraca ze służbami konserwatorskimi, jednostkami samorządu terytorialnego i organizacjami pozarządowymi
12	Wypływanie i zarastanie stawów w Parku Pałacowym	Pogłębienie stawów i usunięcie nagromadzonego osadu
13	Nieuprawnione korzystanie z zasobów Parku: <ol style="list-style-type: none"> 1) kłusownictwo; 2) nielegalny zbiór chronionych gatunków roślin zwierząt i grzybów; 3) ruch pojazdów mechanicznych 	<ol style="list-style-type: none"> 1. Współpraca z Policją, PGL LP i Strażą Graniczną w zakresie prewencji. 2. Patrolowanie zagrożonych obszarów i obiektów Parku. 3. Usuwanie narzędzi i urządzeń przeznaczonych do kłusownictwa. 4. Kontrola osób odławiających zwierzęta oraz zbierających rośliny lub grzyby. 5. Szkolenie pracowników Parku i PGL LP oraz funkcjonariuszy Policji i Straży Granicznej w zakresie umiejętności rozpoznawania gatunków roślin zwierząt i grzybów objętych ochroną
14	Niedostateczny zakres wiedzy dotyczącej zasobów, tworów i składników przyrody, zasobów kulturowych oraz procesów ekologicznych	<ol style="list-style-type: none"> 1. Inwentaryzacja zasobów przyrodniczych i rozpoznawanie dóbr kultury materialnej. 2. Prowadzenie badań naukowych i monitoringu środowiska przyrodniczego

2. Potencjalne zagrożenia wewnętrzne

Lp.	Identyfikacja zagrożeń	Sposób eliminacji lub ograniczania zagrożeń oraz ich skutków
1	<ol style="list-style-type: none"> 1. Pogłębienie się stopnia wsobności populacji gatunku 2647¹⁾ – żubr (<i>Bison bonasus</i>). 2. Pojawianie się nowych chorób zakaźnych i inwazyjnych. 3. Niekorzystne zmiany w strukturze populacji 	<ol style="list-style-type: none"> 1. Monitoring liczebności i stanu zdrowotnego populacji. 2. Minimalizacja kontaktu osób postronnych z osobnikami w okresach zwiększonego zagrożenia epizootiami. 3. Wymiana osobników pomiędzy populacjami wolnymi i hodowlami zamkniętymi z zachowaniem profilaktyki w zakresie zapobiegania chorobom zakaźnym i pasożytniczym. 4. Usuwanie z populacji osobników chorych. 5. Monitoring występowania chorób zakaźnych i inwazyjnych u zwierząt eliminowanych i odławianych. 6. Podejmowanie działań lekarsko-weterynaryjnych mających na celu profilaktykę w hodowli wolnej oraz zwalczanie epizootii i pasożytów w hodowli zamkniętej. 7. Dopuszczanie większego wpływu czynników naturalnych na kształtowanie liczebności i struktury populacji
2	Wzrost presji antropogenicznej związanej z udostępnieniem turystycznym	<ol style="list-style-type: none"> 1. Monitoring liczby osób korzystających. 2. Monitoring wpływu presji antropogenicznej na przedmioty ochrony. 3. Opracowywanie zaleceń ochronnych i ich popularyzacja
3	Wzrost zagrożenia pożarowego	<ol style="list-style-type: none"> 1. Monitoring zagrożenia pożarowego. 2. Utrzymywanie dyżurów i patroli przeciwpożarowych w okresach zagrożenia pożarowego. 3. Utrzymanie sprzętu i infrastruktury do ochrony przeciwpożarowej
4	Pogorszenie stanu zachowania dóbr kultury materialnej	<ol style="list-style-type: none"> 1. Ocena stanu zachowania obiektów i stanowisk. 2. Współpraca ze służbami konserwatorskimi i organizacjami pozarządowymi.

		3. Zachowanie i przywracanie tradycyjnych nazw miejsc i obiektów
5	Zmiany w składzie gatunkowym ichtiofauny	1. Monitoring zmian składu gatunkowego ichtiofauny. 2. Zarybianie stawów w Parku Pałacowym rodzimymi gatunkami ryb płoć (<i>Rutilus rutilus</i>), leszcz (<i>Abramis brama</i>), szczupak (<i>Esox lucius</i>) pochodzącymi z obszaru zlewni rzeki Narew
6	Zmiany różnorodności genetycznej roślin	Współpraca z bankami genów w zakresie zachowywania roślinnych zasobów genowych <i>ex situ</i>

3. Istniejące zagrożenia zewnętrzne

Lp.	Identyfikacja zagrożeń	Sposób eliminacji lub ograniczania zagrożeń oraz ich skutków
1	Zagrożenia dla populacji gatunku 2647 ¹⁾ – żubr (<i>Bison bonasus</i>): 1) izolacja przestrzenna populacji; 2) kłusownictwo; 3) zagrożenie integralności ostoi żubra (<i>Bison bonasus</i>) w wyniku zmian w sposobie zagospodarowania Puszczy Białowieskiej	1. Inicjowanie i wspieranie działań mających na celu tworzenie korytarzy ekologicznych poza obszarem Parku. 2. Współpraca z policją i służbami PGL LP i podejmowanie działań prewencyjnych w otulinie Parku zwłaszcza w zakresie eliminacji kłusownictwa. 3. Wspieranie działań mających na celu zapewnienie integralności ostoi żubra (<i>Bison bonasus</i>) w Puszczy Białowieskiej
2	Niekontrolowane rozprzestrzenianie się gatunków obcych związane z synantropizacją siedlisk, w szczególności: 1) 9170 ¹⁾ – grąd środkowoeuropejski i subkontynentalny (<i>Galio-Carpinetum</i> , <i>Tilio-Carpinetum</i>), w tym podtyp występujący na obszarze Parku: grąd subkontynentalny (<i>Tilio-Carpinetum</i>); 2) 91E0 ¹⁾ – łągi wierzbowe, topolowe, olszowe i jesionowe (<i>Salicetum albae</i> , <i>Populetum albae</i> , <i>Alnenion glutinoso-incanae</i> , olsy źródliskowe), w tym podtyp występujący na obszarze Parku: łągi olszowo-jesionowe (<i>Fraxino-Alnetum</i>)	1. Wypracowanie i wdrożenie we współpracy z PGL LP, samorządami i innymi instytucjami z obszaru Puszczy Białowieskiej wspólnej strategii postępowania z gatunkami inwazyjnymi. 2. Likwidacja pojedynczych egzemplarzy i stanowisk gatunków obcych na etapie poprzedzającym ich pojawianie się na obszarze Parku. 3. Podejmowanie współpracy odnośnie do edukacji związanej z gatunkami obcymi
3	Niska liczebność i wysoki stopień homozygotyczności (unifikacji) światowej populacji gatunku 2647 ¹⁾ – żubr (<i>Bison bonasus</i>)	1. Prowadzenie hodowli żubra (<i>Bison bonasus</i>) <i>ex situ</i> . 2. Wspieranie powstawania nowych hodowli zamkniętych i stad wolnych poza obszarem Parku, a także prowadzenie Księgi Rodowodowej Żubrów
4	Zanikanie charakterystycznych cech krajobrazu Polany Białowieskiej, Polany Masiewskiej, Polany Pogorzeleckiej oraz agrocenoz, zagrażające w szczególności gatunkom: 1) A030 ²⁾ – bocian czarny (<i>Ciconia nigra</i>); 2) A089 ²⁾ – orlik krzykliwy (<i>Aquila pomarina</i>);	1. Współpraca z samorządami w zakresie rewitalizacji i utrzymania punktów i miejsc widokowych poza obszarem Parku. 2. Edukacja społeczności lokalnych na rzecz konieczności zachowania tradycyjnych elementów architektonicznych wsi położonych w obszarze Natura 2000 PLC 200004 Puszcza Białowieska wraz z dotychczasowym przestrzennym usytuowaniem zabudowy jako cech charakterystycznych krajobrazu kulturowego. 3. Propagowanie tradycyjnych form upraw rolnych i ekstensywnego użytkowania łąk.

	<p>3) A122²⁾ – derkacz (<i>Crex crex</i>);</p> <p>4) A307²⁾ – jarzębatka (<i>Sylvia nisoria</i>);</p> <p>5) A338²⁾ – gąsiorek (<i>Lanius collurio</i>)</p>	<p>4. Postulowanie odpowiednich regulacji do studiów uwarunkowań i zagospodarowania przestrzennego gmin, miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego oraz planu zagospodarowania województwa podlaskiego odnośnie do potrzeby wyłączenia z zabudowy mieszkaniowej i zagrodowej części polan stanowiących zagrożenie dla walorów przyrodniczych oraz przedmiotów ochrony.</p> <p>5. Podejmowanie działań związanych z wykupem gruntów niestanowiących własności Skarbu Państwa.</p> <p>6. Działania na rzecz włączenia do otuliny Parku części Polany Białowieskiej, Polany Masiewskiej i Polany Pogorzeleckiej</p>
5	<p>Brak łączności przestrzennej pomiędzy siedliskami gatunków bytujących na obszarze Parku i ich siedliskami na pozostałym obszarze Puszczy Białowieskiej powodującej pogorszenie się stanu ochrony gatunków:</p> <p>1) 1361¹⁾ – ryś (<i>Lynx lynx</i>);</p> <p>2) 1925¹⁾ – rozmiarz kolweński (<i>Pytho kolwensis</i>)</p>	<p>1. Inicjowanie i wspieranie wyznaczania korytarzy ekologicznych pomiędzy obszarem Parku a lasami o dużym stopniu naturalności oraz pomiędzy Puszcza Białowieską i innymi kompleksami leśnymi, charakteryzujących się mozaikowym zróżnicowaniem struktury siedlisk leśnych typowym dla lasów o charakterze naturalnym (wykroty, złomy, duże zwarcie drzewostanu, obecność polan śródleśnych oraz odnowień naturalnych wraz z zasobami martwych drzew na poziomie powyżej 10% zapasu drzewostanu) – we współpracy z PGL LP.</p> <p>2. Zapobieganie tworzeniu barier migracyjnych poza obszarem Parku (drogi udostępnione do ruchu publicznego, zbyt mała ilość starych, i martwych drzew) oraz dążenie do ograniczania ich negatywnego wpływu na rozwój populacji gatunków</p>
6	<p>Zbyt mała ilość martwych i obumierających drzew w otulinie Parku, zagrażająca zwłaszcza gatunkom:</p> <p>1) 1086¹⁾ – zgniotek cynobrowy (<i>Cucujus cinnaberinus</i>);</p> <p>2) 1920¹⁾ – ponurek Schneidera (<i>Boros schneideri</i>);</p> <p>3) 1925¹⁾ – rozmiarz kolweński (<i>Pytho kolwensis</i>);</p> <p>4) 4021¹⁾ – konarek tajgowy (<i>Phryganophilus ruficollis</i>);</p> <p>5) 4026¹⁾ – zagłębek bruzdkowany (<i>Rhysodes sulcatus</i>);</p> <p>6) A234²⁾ – dzięcioł zielonosiwy (<i>Picus canus</i>);</p> <p>7) A238²⁾ – dzięcioł średni (<i>Dendrocopos medius</i>);</p> <p>8) A239²⁾ – dzięcioł białogrzbiety (<i>Dendrocopos leucotos</i>);</p> <p>9) A241²⁾ – dzięcioł trójpalczasty (<i>Picoides tridactylus</i>);</p> <p>10) A320²⁾ – muchołówka mała (<i>Ficedula parva</i>);</p> <p>11) A321²⁾ – muchołówka białoszyja (<i>Ficedula albicollis</i>)</p>	<p>Popieranie prowadzonych przez PGL LP działań polegających na pozostawianiu martwych i obumierających drzew w otulinie Parku</p>
7	<p>Niszczenie populacji rzadkich gatunków przez kolekcjonerów, w szczególności:</p> <p>1) 1085¹⁾ – bogatek wspaniały (<i>Buprestis splendens</i>);</p> <p>2) 1925¹⁾ – rozmiarz kolweński (<i>Pytho kolwensis</i>);</p>	<p>1. Współpraca ze Strażą Leśną, Policją i Strażą Graniczną w zakresie kontroli osób odławiających owady.</p> <p>2. Organizacja szkoleń dla pracowników Służb Parku Narodowego oraz funkcjonariuszy Policji, Straży Granicznej, Straży Leśnej i PGL LP w zakresie rozpoznawania gatunków objętych ochroną gatunkową (współpraca z PGL LP dotyczy terenu otuliny)</p>

	<p>3) 4021¹⁾ – konarek tajgowy (<i>Phryganophilus ruficollis</i>);</p> <p>4) 4026¹⁾ – zagłębek bruzdkowany (<i>Rhysodes sulcatus</i>);</p> <p>5) 1065¹⁾ – przeplatka aurinia (<i>Euphydryas aurinia</i>)</p>	
8	<p>Wypadki komunikacyjne ze zwierzętami zagrażające zwłaszcza gatunkom:</p> <p>1) 1352¹⁾ – wilk (<i>Canis lupus</i>);</p> <p>2) 1361¹⁾ – ryś (<i>Lynx lynx</i>);</p> <p>3) 2647¹⁾ – żubr (<i>Bison bonasus</i>);</p> <p>4) 1166¹⁾ – traszka grzebieniasta (<i>Triturus cristatus</i>)</p>	Wnioskowanie do zarządców dróg o budowę przejść dla płazów przy remontach lub budowach dróg publicznych oraz o ustawianie tablic informacyjnych ostrzegających przed wypadkami komunikacyjnymi ze zwierzętami
9	Zanieczyszczenia powietrza	<p>1. Propagowanie w regionie niskoemisyjnych źródeł ciepła oraz wykorzystywania energii ze źródeł odnawialnych.</p> <p>2. Propagowanie ograniczania ruchu pojazdów spalinowych na terenie Parku</p>
10	Skażenie wód w wyniku przenikania zanieczyszczeń chemicznych z wodami odciekowymi	<p>1. Wspieranie władz samorządowych w pozyskaniu środków na likwidację składowisk odpadów i rekultywację.</p> <p>2. Likwidacja i rekultywacja dawnego składowiska odpadów na uroczysku Cegielnia</p>

4. Zewnętrzne zagrożenia potencjalne

Lp.	Identyfikacja zagrożeń	Sposób eliminacji lub ograniczania zagrożeń oraz ich skutków
1	Nadmierny wzrost liczby osób korzystających z obszaru Parku	<p>1. Monitoring liczby osób korzystających z obszaru Parku.</p> <p>2. Wprowadzanie okresowych i stałych ograniczeń oraz limitów w dostępie do obiektów poddanych największej presji.</p> <p>3. Propagowanie i merytoryczne wspieranie tworzenia atrakcji turystycznych i obiektów edukacyjnych poza obszarem Parku w porozumieniu z zarządcami terenu w celu zminimalizowania i rozłożenia w czasie obciążeń wynikających z nadmiernej presji turystycznej</p>
2	Choroby o charakterze epizootii zagrażające w szczególności populacji gatunku 2647 ¹⁾ – żubr (<i>Bison bonasus</i>)	<p>1. Monitoring stanu zdrowotnego populacji żubra (<i>Bison bonasus</i>).</p> <p>2. Opracowanie i wdrożenie procedur postępowania w przypadku stwierdzenia epizootii lub zaobserwowania niepokojących objawów chorobowych u osobników gatunku.</p> <p>3. W okresach zagrożenia epizootiami ograniczanie kontaktów osób postronnych ze zwierzętami i miejscami ich bytowania</p>
3	Przekroczenie pojemności ekologicznej Puszczy dla zwierząt kopytnych zagrażające pogorszeniem się stanu ochrony gatunku 2647 ¹⁾ – żubr (<i>Bison bonasus</i>)	<p>1. Odławianie osobników żubra (<i>Bison bonasus</i>) i rozsiedlanie ich poza obszarem Puszczy Białowieskiej.</p> <p>2. Zwiększanie bazy pokarmowej przez utrzymywanie łąk dla wyżywienia osobników przebywających na wolności.</p> <p>3. Promowanie tworzenia korytarzy ekologicznych na poziomie lokalnym i regionalnym dla zachowania powiązań przestrzennych sprzyjających migracji dużych ssaków kopytnych</p>
4	<p>1. Zmiany składowych bilansu wodnego ekosystemów i zlewni leśnych.</p> <p>2. Pogarszanie się jakości wód powierzchniowych i podziemnych.</p> <p>3. Eutrofizacja wód</p>	<p>1. Monitoring stosunków wodnych (rozpoznanie stanu ekosystemów hydrogenicznych, modelowanie hydrologiczne).</p> <p>2. Podejmowanie działań mających na celu poprawę stosunków wodnych.</p> <p>3. Edukacja społeczeństwa oraz wspieranie działań samorządów w zakresie wyposażenia w kanalizację wszystkich jednostek osadniczych.</p> <p>4. Działania zmierzające do likwidacji potencjalnych źródeł zanieczyszczeń wód</p>

5	<p>Wzrost liczebności populacji gatunków obcych zagrażających siedliskom:</p> <p>1) 9170¹⁾ – grąd środkowoeuropejski i subkontynentalny (<i>Galio-Carpinetum</i>, <i>Tilio-Carpinetum</i>), w tym podtyp występujący na obszarze Parku: grąd subkontynentalny (<i>Tilio-Carpinetum</i>);</p> <p>2) 91E0¹⁾ – łągi wierzbowe, topolowe, olszowe i jesionowe (<i>Salicetum albae</i>, <i>Populetum albae</i>, <i>Alnenion glutinoso-incanae</i>, olsy źródłiskowe), w tym podtyp występujący na obszarze Parku: łągi olszowo-jesionowe (<i>Fraxino-Alnetum</i>)</p>	<ol style="list-style-type: none"> 1. Monitoring populacji gatunków obcych, pochodzących z innego obszaru geograficznego, rozprzestrzeniających się w sposób naturalny lub wraz z działalnością człowieka oraz stanowiących zagrożenie dla flory i fauny danego typu ekosystemu, konkurujących z gatunkami rodzimymi (autochtonicznymi) o warunki siedliskowe i przyczyniających się często do wypierania bądź wyginiecia gatunków rodzimych. 2. Postulowanie opracowania strategii postępowania z gatunkami obcymi inwazyjnymi na obszarze Puszczy Białowieskiej (przy współudziale jednostek naukowych, PGL LP, samorządów i innych organizacji)
6	<p>Transgraniczny przepływ zanieczyszczeń pochodzących z części zlewni na obszarze Białorusi rozprzestrzeniających się rzekami Narewka i Hwoźna</p>	<ol style="list-style-type: none"> 1. Monitoring jakości wód. 2. Współpraca z Republiką Białorusi w zakresie zgłaszania awarii. 3. Edukacja samorządów o możliwościach występowania zagrożeń i potrzebie zapobiegania im oraz ich eliminacji. 4. Prowadzenie monitoringu obejmującego ilość i jakość zasobów wodnych rzeki Narewki i rzeki Hwoźnej w pobliżu granicy Rzeczypospolitej Polskiej wraz z możliwością wykorzystania stawów w Parku Pałacowym jako zbiornika chroniącego przed zanieczyszczeniem w sytuacjach awaryjnych dla rzeki Narewki
7	<p>Prowadzenie prac o charakterze melioracyjnym na obszarze Parku Narodowego „Belovezhskaja Pushha” stwarzających zagrożenia transgraniczne dla stosunków wodnych obszaru Parku i zachowania trwałości siedlisk zależnych od stosunków wodnych</p>	<p>Współpraca ze Republiką Białorusi w zakresie identyfikowania zagrożeń transgranicznych i ograniczania ich skutków</p>
8	<p>Możliwość krzyżowania się osobników gatunku 2647¹⁾ – żubr (<i>Bison bonasus</i>) z osobnikami bizona amerykańskiego (<i>Bison bison</i>) i powstanie ewentualnych mieszańców oraz krzyżowania się osobników żubra czystej linii białowieskiej z osobnikami należącymi do linii żubra białowiesko-kaukaskiej</p>	<ol style="list-style-type: none"> 1. Propagowanie i wspieranie hodowli żubra czystej linii białowieskiej (<i>Bison bonasus</i>) na obszarze kraju. 2. Podejmowanie działań zapobiegających krzyżowaniu się osobników czystej linii nizinnej (białowieskiej) z osobnikami linii białowiesko-kaukaskiej. 3. Podejmowanie szerokich działań edukacyjnych na rzecz uświadamiania zagrożeń dla rodzimej populacji żubra (<i>Bison bonasus</i>) wynikających ze sprowadzenia bizona amerykańskiego (<i>Bison bison</i>)

Rozdział 5

WARUNKI UTRZYMANIA LUB ODTWORZENIA WŁAŚCIWEGO STANU OCHRONY PRZEDMIOTÓW OCHRONY, ZACHOWANIA INTEGRALNOŚCI TEGO OBSZARU ORAZ SPÓJNOŚCI SIECI OBSZARÓW NATURA 2000

1. Określa się następujące warunki utrzymania lub odtworzenia właściwego stanu ochrony dla następujących przedmiotów ochrony:

1) dla siedlisk przyrodniczych:

- a) 6230¹⁾ – murawy bliźniczkowe z rzędu Nardion – płaty bogate florystycznie – wykaszanie lub wypas,
- b) 6510¹⁾ – niżowe i górskie świeże łąki użytkowane ekstensywnie (*Arrhenatherion elatioris*) – utrzymanie ekstensywnego użytkowania łąkarskiego (utrzymania łąk),
- c) 9170¹⁾ – grąd środkowoeuropejski i subkontynentalny (*Galio-Carpinetum*, *Tilio-Carpinetum*), w tym podtyp występujący na obszarze Parku: grąd subkontynentalny (*Tilio-Carpinetum*) – ochrona ścisła lub pozostawienie bez zabiegów zapewniające spontaniczny rozwój ekosystemów łąkowych,
- d) 91D0¹⁾ – bór sosnowy bagienny (*Vaccinio uliginosi-Pinetum*), borealna świerczyna na torfie (*Sphagno girgensohnii-Piceetum*), subborealna brzezina bagienna (*Dryopteridi thelypteridis-Betuletum pubescentis*) i 91E0¹⁾ – łągi wierzbowe, topolowe, olszowe i jesionowe (*Salicetum albae*, *Populetum albae*, *Alnenion glutinoso-incanae*, olsy źródliskowe), w tym podtyp występujący na obszarze Parku: łągi olszowo-jesionowe (*Fraxino-Alnetum*) – utrzymanie stosunków wodnych właściwych dla siedlisk bagiennych oraz ochrona ścisła lub pozostawienie bez zabiegów zapewniające spontaniczny rozwój ekosystemów bagiennych;

2) dla gatunków ptaków:

- a) A030²⁾ – bocian czarny (*Ciconia nigra*) – zachowanie obszarów leśnych z udziałem starodrzewi oraz zachowanie właściwego poziomu wód gruntowych i powierzchniowych,
- b) A072²⁾ – trzmielojad (*Pernis apivorus*) – zachowanie obszarów leśnych, w tym z obecnością starodrzewi,
- c) A089²⁾ – orlik krzykliwy (*Aquila pomarina*) – zachowanie obszarów leśnych z obecnością starodrzewi w pobliżu terenów otwartych oraz utrzymanie i przywrócenie ekstensywnego użytkowania łąk i pastwisk,
- d) A104²⁾ – jarząbek (*Bonasa bonasia*) – zachowanie obszarów lasów liściastych i mieszanych o naturalnym charakterze i zróżnicowanym oraz dobrze rozwiniętym podszyciu, eliminacja bezdomnych psów i kotów,
- e) A155²⁾ – słonka (*Scolopax rusticola*) – zachowanie obszarów wilgotnych lasów liściastych i mieszanych o naturalnym charakterze i dobrze rozwiniętym podszyciu,
- f) A119²⁾ – kropiatka (*Porzana porzana*) – zachowanie podmokłych, ekstensywnie użytkowanych turzycowisk, zachowanie starorzeczy oraz utrzymanie strefy szuwarów na obrzeżu małych zbiorników wodnych,
- g) A122²⁾ – derkacz (*Crex crex*) – utrzymanie dotychczasowego arealu łąk i pastwisk oraz wykaszanie łąk po 1 sierpnia,
- h) A165²⁾ – samotnik (*Tringa ochropus*) – zachowanie dotychczasowej powierzchni łągów, olsów i trzcinowisk oraz utrzymanie ekstensywnie użytkowanych łąk i pól,
- i) A217²⁾ – sóweczka (*Glaucidium passerinum*) i A223²⁾ – włochatka (*Aegolius funereus*) – zachowanie obszarów leśnych z dużym udziałem starodrzewi oraz pozostawianie wszystkich drzew z dziuplami, w tym obumierających i martwych,
- j) A307²⁾ – jarząbatka (*Sylvia nisoria*) i A338²⁾ – gąsiorka (*Lanius collurio*) – utrzymanie powierzchni wykaszanych łąk na dotychczasowym poziomie z pozostawieniem na nich krzewów,
- k) A236²⁾ – dzięcioł czarny (*Dryocopus martius*), A241²⁾ – dzięcioł trójpalczasty (*Picoides tridactylus*), A207²⁾ – siniak (*Columba oenas*) – zachowanie obszarów leśnych z obecnością starodrzewi, pozostawianie w drzewostanach wszystkich obumierających i martwych drzew,
- l) A238²⁾ – dzięcioł średni (*Dendrocopos medius*), A234²⁾ – dzięcioł zielonosiwy (*Picus canus*) i A239²⁾ – dzięcioł biało-grzbiety (*Dendrocopos leucotos*) – zachowanie obszarów leśnych z obecnością starodrzewi oraz pozostawianie w drzewostanach obumierających i martwych drzew liściastych,
- m) A320²⁾ – muchołówka mała (*Ficedula parva*), A231²⁾ – muchołówka białoszyja (*Ficedula albicollis*) – zachowanie obszarów leśnych z obecnością starodrzewi oraz zachowanie dużej liczby drzew z dziuplami;

- 3) dla gatunków ssaków:
    - a) 1308¹⁾ – mopek (*Barbastella barbastellus*) – utrzymanie dotychczasowego sposobu ochrony, zachowanie obszarów leśnych z dużym udziałem starodrzewi i obecnością starych drzew z dziupłami, zwłaszcza jesionów i dębów,
    - b) 1337¹⁾ – bóbr europejski (*Castor fiber*) – brak prowadzenia zabiegów ochronnych,
    - c) 1352¹⁾ – wilk (*Canis lupus*) i 1361¹⁾ – ryś (*Lynx lynx*) – zachowanie wysokiej liczebności populacji jelenia (*Cervus elaphus*) i sarna (*Capreolus capreolus*), zachowanie obszarów leśnych ze starodrzewiami i martwym drewnem spełniającym ważną rolę mikrosiedliskową, zachowanie ostoi będących miejscami rozrodu oraz utrzymanie łączności przestrzennej pomiędzy populacjami,
    - d) 1355¹⁾ – wydra (*Lutra lutra*) – brak prowadzenia zabiegów ochronnych,
    - e) 2647¹⁾ – żubr (*Bison bonasus*) – utrzymanie ekosystemów nieleśnych stanowiących miejsce żerowania żubra (*Bison bonasus*), zapewnienie możliwości migrowania zwierząt poza granice Parku i obszaru Natura 2000, wymiana osobników pomiędzy izolowanymi populacjami w skali kraju z zachowaniem profilaktyki w zakresie zapobiegania chorobom zakaźnym i pasożytniczym, utrzymanie hodowli zamkniętej żubra (*Bison bonasus*) oraz zapewnienie opieki lekarsko-weterynaryjnej;
  - 4) dla gatunków płazów – 1166¹⁾ – traszka grzebieniasta (*Triturus cristatus*) – utrzymanie we właściwym stanie miejsc rozrodu i ich otoczenia oraz odtwarzanie, tworzenie i zachowanie miejsc zimowania osobników;
  - 5) dla gatunków bezkręgowców:
    - a) 1014¹⁾ – poczwarówka zwężona (*Vertigo angustior*) i 1016¹⁾ – poczwarówka jajowata (*Vertigo moulinsiana*) – zachowanie naturalnego stanu siedlisk otwartych, np. torfowisk zasadowych o charakterze młak, mechowisk i turzycowisk,
    - b) 1060¹⁾ – czerwończyk niepark (*Lycaena dispar*) – utrzymanie aktualnej liczby stanowisk gatunku w odrębnych płatach siedlisk,
    - c) 1065¹⁾ – przeplatka aurinia (*Euphydryas aurinia*) – utrzymanie w stanie niezakrzaczonym i niezadrzewionym łąk trzęślicowych z wysokim udziałem czarcikęsu łąkowego (*Succisa pratensis*) oraz wykaszanie łąk trzęślicowych co kilka lat,
    - d) 1084¹⁾ – pachnica dębowa (*Osmoderma bamabita*) – pozostawienie w drzewostanie drzew z dziupłami;
    - e) 1085¹⁾ – bogatek wspaniały (*Buprestis splendens*) i 1920¹⁾ – ponurek Schneidera (*Boros schneideri*) – zachowanie ekosystemów leśnych ze starymi i obumierającymi sosnami (*Pinus sylvestris*),
    - f) 1086¹⁾ – zgniotek cynobrowy (*Cucujus cinnaberinus*), 4021¹⁾ – konarek tajgowy (*Phryganophilus ruficollis*) i 4026¹⁾ – zagłębek bruzdkowany (*Rhysodes sulcatus*) – pozostawienie w ekosystemach leśnych obumierających i martwych drzew,
    - g) 1925¹⁾ – rozmiarz kolweński (*Pytho kolwensis*) – pozostawienie na wilgotnych i bagiennych siedliskach leśnych wszystkich obumierających i martwych świerków (*Picea abies*);
  - 6) gatunków roślin:
    - a) 1437¹⁾ – leniec bezpodkwiatkowy (*Thesium ebracteatum*) i 1477¹⁾ – sasanka otwarta (*Pulsatilla patens*) – zachowanie optymalnych warunków świetlnych przez usuwanie podrostu drzew i krzewów na stanowiskach gatunków oraz rozmnażanie w warunkach *ex situ* i reintrodukcja na potencjalne siedliska,
    - b) 1939¹⁾ – rzepik szczeciński (*Agrimonia pilosa*) – utrzymanie istniejących stanowisk gatunku.
2. Określa się następujące warunki zachowania integralności obszaru Natura 2000 PLC 200004 oraz spójności sieci obszarów Natura 2000:
- 1) dążenie do utrzymania we właściwym stanie ochrony siedlisk przyrodniczych i siedlisk gatunków ważnych dla zapewnienia integralności obszaru Natura 2000 PLC 200004 i spójności sieci obszarów Natura 2000;
  - 2) utrzymanie naturalnej dynamiki położenia zwierciadła wód gruntowych;
  - 3) dążenie do uwzględnienia uwarunkowań przestrzennych i warunków zachowania właściwego stanu ochrony przedmiotów ochrony w studiach uwarunkowań i zagospodarowania przestrzennego gmin, miejscowych planach zagospodarowania przestrzennego oraz planach zagospodarowania województwa podlaskiego;
  - 4) popularyzowanie wiedzy o siedliskach przyrodniczych oraz gatunkach i siedliskach będących przedmiotem ochrony obszaru Natura 2000;
  - 5) działania na rzecz utworzenia i utrzymywania korytarzy ekologicznych umożliwiających migrację gatunków w obrębie obszaru Natura 2000 PLC 200004 (przebieg i zasięg korytarzy ekologicznych został określony w rozdziale 12).

Rozdział 6

WSKAŹNIKI WŁAŚCIWEGO STANU OCHRONY SIEDLISK PRZYRODNICZYCH LUB GATUNKÓW ROŚLIN I ZWIERZĄT I ICH SIEDLISK BĘDĄCYCH PRZEDMIOTAMI OCHRONY

1. Określa się następujące wskaźniki właściwego stanu ochrony siedlisk przyrodniczych będących przedmiotami ochrony w części obszaru Natura 2000 PLC 200004 pokrywającej się z granicami Parku

Lp.	Nazwa siedliska przyrodniczego	Kod	Wskaźnik właściwego stanu ochrony siedliska
1	Bogate florystycznie górskie i niżowe murawy bliźniczkowe (<i>Nardion</i> – płaty bogate florystycznie), w tym podtyp występujący na terenie Parku: niżowe murawy bliźniczkowe z rzędu <i>Nardetalia</i>	6230 ¹⁾	Zachowanie płatów muraw bliźniczkowych o łącznej powierzchni 0,57 ha
2	Świeże łąki użytkowane ekstensywnie (<i>Arrhenatherion elatioris</i>)	6510 ¹⁾	Zachowanie siedliska przyrodniczego na obszarze powyżej 30 ha
3	Grąd środkowoeuropejski i subkontynentalny (<i>Galio-Carpinetum</i> , <i>Tilio-Carpinetum</i>), w tym podtyp występujący na obszarze Parku: grąd subkontynentalny (<i>Tilio-Carpinetum</i>)	9170 ¹⁾	Zachowanie siedliska przyrodniczego na powierzchni nie mniejszej niż 5000 ha
4	Bory i lasy bagienne (<i>Vaccinio uliginosi-Betuletum pubescentis</i> , <i>Vaccinio uliginosi-Pinetum</i> , <i>Pino mugo-Sphagnetum</i> , <i>Sphagno girgensobnii-Piceetum</i> i brzoźowo-sosnowe bagienne lasy borealne), w tym podtyp występujący na obszarze Parku: bór sosnowy bagienny (<i>Vaccinio uliginosi-Pinetum</i>)	91D0 ¹⁾	Zachowanie siedliska przyrodniczego na powierzchni nie mniejszej niż 100 ha
5	Bory i lasy bagienne (<i>Vaccinio uliginosi-Betuletum pubescentis</i> , <i>Vaccinio uliginosi-Pinetum</i> , <i>Pino mugo-Sphagnetum</i> , <i>Sphagno girgensobnii-Piceetum</i> i brzoźowo-sosnowe bagienne lasy borealne), w tym podtyp występujący na obszarze Parku: borealna świerczyna bagienna (<i>Sphagno girgensobnii-Piceetum</i>)	91D0 ¹⁾	Zachowanie siedliska przyrodniczego na powierzchni nie mniejszej niż 100 ha
6	Bory i lasy bagienne (<i>Vaccinio uliginosi-Betuletum pubescentis</i> , <i>Vaccinio uliginosi-Pinetum</i> , <i>Pino mugo-Sphagnetum</i> , <i>Sphagno girgensobnii-Piceetum</i> i brzoźowo-sosnowe bagienne lasy borealne), w tym podtyp występujący na obszarze Parku: subborealna brzezina bagienna (<i>Betula pubescens-Thelypteris palustris</i>)	91D0 ¹⁾	Zachowanie siedliska przyrodniczego na powierzchni nie mniejszej niż 400 ha
7	Łęgi wierzbowe, topolowe, olszowe i jesionowe (<i>Salicetum albae</i> , <i>Populetum albae</i> , <i>Alnetion glutinoso-incanae</i> , olsy źródliskowe), w tym podtyp występujący na obszarze Parku: łągi olszowo-jesionowe (<i>Fraxino-Alnetum</i>)	91E0 ¹⁾	Zachowanie siedliska przyrodniczego na powierzchni nie mniejszej niż 800 ha

2. Określa się następujące wskaźniki właściwego stanu ochrony gatunków ptaków oraz zwierząt i roślin

Lp.	Nazwa gatunku	Kod	Optymalne wskaźniki populacji
1	Ptaki		
1.1	Bocian czarny (<i>Ciconia nigra</i>)	A030 ²⁾	2 – 5 par
1.2	Trzmielojad (<i>Pernis apivorus</i>)	A072 ²⁾	Powyżej 25 par
1.3	Orlik krzykliwy (<i>Aquila pomarina</i>)	A089 ²⁾	1 – 3 par
1.4	Jarząbek (<i>Bonasa bonasia</i>)	A104 ²⁾	Powyżej 100 par
1.5	Kropiatka (<i>Porzana porzana</i>)	A119 ²⁾	1 – 5 par
1.6	Derkacz (<i>Crex crex</i>)	A122 ²⁾	Powyżej 5 terytorialnych samców
1.7	Sóweczka (<i>Glaucidium passerinum</i>)	A217 ²⁾	Powyżej 30 par
1.8	Włochatka (<i>Aegolius funereus</i>)	A223 ²⁾	5 – 10 par
1.9	Dzięcioł zielonosiwy (<i>Picus canus</i>)	A234 ²⁾	Powyżej 10 par
1.10	Dzięcioł czarny (<i>Dryocopus martius</i>)	A236 ²⁾	Powyżej 25 par
1.11	Dzięcioł średni (<i>Dendrocopos medius</i>)	A238 ²⁾	Powyżej 50 par
1.12	Dzięcioł białogrzbisty (<i>Dendrocopos leucotos</i>)	A239 ²⁾	Powyżej 30 par
1.13	Dzięcioł trójpalczasty (<i>Picoides tridactylus</i>)	A241 ²⁾	Powyżej 30 par
1.14	Muchołówka mała (<i>Ficedula parva</i>)	A320 ²⁾	Powyżej 200 par
1.15	Muchołówka białoszyja (<i>Ficedula albicollis</i>)	A321 ²⁾	Powyżej 3000 par
1.16	Siniak (<i>Columba oenas</i>)	A207 ²⁾	Powyżej 40 par
2	Ssaki		
2.1	Mopek (<i>Barbastella barbastellus</i>)	1308 ¹⁾	Powyżej 2% udziału w zespole nietoperzy
2.2	Bóbr europejski (<i>Castor fiber</i>)	1337 ¹⁾	50 – 70 osobników
2.3	Wilk (<i>Canis lupus</i>)	1352 ¹⁾	Obszar Parku stanowi część terytorium watahy
2.4	Wydra (<i>Lutra lutra</i>)	1355 ¹⁾	5 – 10 osobników
2.5	Ryś (<i>Lynx lynx</i>)	1361 ¹⁾	Obszar Parku stanowi część terytorium dla 2 – 5 osobników
2.6	Żubr (<i>Bison bonasus</i>)	2647 ¹⁾	30 – 40 osobników w hodowli zamkniętej; dodatkowo, obszar Parku jest częścią terytorium stad o łącznej liczebności do 120 osobników w okresach ich maksymalnej koncentracji
3	Płazy i gady		
3.1	Traszka grzebieniasta (<i>Triturus cristatus</i>)	1166 ¹⁾	Liczebność populacji powyżej 1000 osobników, obecności larw w co najmniej 10–15% stawów we właściwym stanie ochrony
4	Bezkręgowce		
4.1	Poczwarówka zwężona (<i>Vertigo angustior</i>)	1014 ¹⁾	Liczebność powyżej 10 osobników/m ² we właściwych siedliskach
4.2	Poczwarówka jajowata (<i>Vertigo moulinsiana</i>)	1016 ¹⁾	Liczebność powyżej 10 osobników/m ² we właściwych siedliskach
4.3	Czerwończyk nieparek (<i>Lycaena dispar</i>)	1060 ¹⁾	Stopień zarośnięcia stanowiska przez drzewa i krzewy poniżej 10%, dostępność bazy pokarmowej gąsienic (zagęszczenie rośliny żywicielskiej) poniżej 50 osobników

4.4	Przeplatka aurinia (<i>Euphydryas aurinia</i>)	1065 ¹⁾	Stopień zarośnięcia stanowiska przez drzewa i krzewy poniżej 10%, dostępność bazy pokarmowej gąsienic (zagęszczenie rośliny żywicielskiej) powyżej 50 osobników
4.5	Pachnica dębowa (<i>Osmoderma bamabita</i>)	1084 ¹⁾	Powierzchnia ekosystemów leśnych pozbawionych bezpośredniej ingerencji ludzkiej na powierzchni powyżej 9000 ha
4.6	Bogatek wspaniały (<i>Buprestis splendens</i>)	1085 ¹⁾	Powierzchnia ekosystemów leśnych pozbawionych bezpośredniej ingerencji ludzkiej na powierzchni powyżej 9000 ha
4.7	Zgniotek cynobrowy (<i>Cucujus cinnaberinus</i>)	1086 ¹⁾	Powierzchnia ekosystemów leśnych pozbawionych bezpośredniej ingerencji ludzkiej na powierzchni powyżej 9000 ha
4.8	Ponurek Schneidera (<i>Boros schneideri</i>)	1920 ¹⁾	Powierzchnia ekosystemów leśnych pozbawionych bezpośredniej ingerencji ludzkiej na powierzchni powyżej 9000 ha
4.9	Rozmiazg kolweński (<i>Pytho kolwensis</i>)	1925 ¹⁾	Powierzchnia ekosystemów leśnych pozbawionych bezpośredniej ingerencji ludzkiej na powierzchni powyżej 9000 ha
4.10	Konarek tajgowy (<i>Phryganophilus ruficollis</i>)	4021 ¹⁾	Powierzchnia ekosystemów leśnych pozbawionych bezpośredniej ingerencji ludzkiej na powierzchni powyżej 9000 ha
4.11	Zagłębek bruzdkowany (<i>Rhysodes sulcatus</i>)	4026 ¹⁾	Powierzchnia ekosystemów leśnych pozbawionych bezpośredniej ingerencji ludzkiej na powierzchni powyżej 9000 ha
5	Rośliny		
5.1	Leniec bezpodkwiatkowy (<i>Thesium ebracteatum</i>)	1437 ¹⁾	Powyżej 1000 pędów, powyżej 30% pędów generatywnych
5.2	Sasanka otwarta (<i>Pulsatilla patens</i>)	1477 ¹⁾	Zachowanie istniejącego stanowiska
5.3	Rzepik szczeciniasty (<i>Agrimonia pilosa</i>)	1939 ¹⁾	Powyżej 5 stanowisk

3. Określa się następujące wskaźniki właściwego stanu ochrony regularnie występujących, migrujących gatunków ptaków

Lp.	Nazwa gatunku	Kod	Wskaźnik właściwego stanu ochrony gatunku
Ptaki			
1	Słonka (<i>Scolopax rusticola</i>)	A155 ²⁾	Powyżej 25 par
2	Samotnik (<i>Tringa ochropus</i>)	A165 ²⁾	Powyżej 25 par

Rozdział 7

OKREŚLENIE DZIAŁAŃ OCHRONNYCH NA OBSZARACH OCHRONY ŚCISLEJ, CZYNNEJ
I KRAJOBRAZOWEJ, Z PODANIEM RODZAJU, ZAKRESU I LOKALIZACJI TYCH DZIAŁAŃ ORAZ
OKREŚLENIE DZIAŁAŃ OCHRONNYCH DLA UTRZYMANIA LUB ODTWORZENIA
WŁAŚCIWEGO STANU OCHRONY PRZEDMIOTÓW OCHRONY ORAZ PODMIOTY
ODPOWIEDZIALNE ZA ICH REALIZACJĘ

I. Działania ochronne na obszarach ochrony ścisłej, czynnej i krajobrazowej.

1. Działania ochronne na obszarach ochrony ścisłej obejmują:

- 1) monitoring stanu biotycznych i abiotycznych składników przyrody (ekosystemów);
- 2) rozpoznanie stanu i zagrożeń zasobów, tworów i składników przyrody;
- 3) pobieranie generatywnych i wegetatywnych części roślin, które przeniesione w inne miejsce mogą dać początek nowej roślinie (propagule) do hodowli *ex situ* i programów reintrodukcji gatunków;
- 4) ochronę przeciwpożarową polegającą na profilaktyce – zakaz wstępu na tereny leśne oraz patrole w okresie wysokiego zagrożenia pożarowego, ustawianie tablic informacyjnych;
- 5) utrzymanie drożności głównych dróg i szlaków w celu zapewnienia bezpieczeństwa pożarowego i bezpieczeństwa osób przebywających na terenie Parku;
- 6) remonty infrastruktury turystycznej, informacyjnej i edukacyjnej związanej z udostępnieniem terenu;
- 7) ochronę przed nieuprawnioną penetracją ludzką i szkodnictwem;
- 8) minimalizację negatywnych skutków udostępniania obszaru Parku.

2. Działania ochronne na obszarach ochrony czynnej polegają na umożliwieniu przebiegu naturalnych procesów przyrodniczych, w tym procesów regeneracji, sukcesji i unaturalniania się ekosystemów zgodnie z przyjętymi założeniami i wyznaczonymi celami ochrony. Określa się następujące działania ochronne:

- 1) monitoring stanu przyrody, w tym zagrożeń w postaci czynników mogących powodować zaburzenie przebiegu procesów naturalnych lub zagrozić trwałości ekosystemów;
- 2) tworzenie banków nasion i banków genów *ex situ* oraz czystych kultur gatunków grzybów;
- 3) ochronę przed szkodami powodowanymi przez czynniki zewnętrzne i likwidację ich skutków;
- 4) spowalnianie i zatrzymywanie powierzchniowego odpływu wód w celu zwiększenia zdolności retencyjnych ekosystemów;
- 5) ochronę różnorodności gatunkowej (genetycznej) i międzygatunkowej w ekosystemach, w tym utrzymanie populacji gatunków roślin, grzybów i zwierząt rzadkich, dziko występujących, zagrożonych oraz wymagających zabiegów ochrony czynnej, występujących na obszarze Parku;
- 6) usuwanie gatunków inwazyjnych i obcych zagrażających przedmiotom ochrony;
- 7) ochronę przeciwpożarową;
- 8) ochronę przed szkodnictwem;
- 9) budowę i remont urządzeń turystycznych;
- 10) utrzymanie drożności dróg i szlaków turystycznych oraz konserwację znaków podziału powierzchniowego w celu zapewnienia bezpieczeństwa pożarowego i bezpieczeństwa osób przebywających na terenie Parku;
- 11) minimalizację skutków udostępnienia obszaru;
- 12) ograniczanie liczebności gatunków stanowiących zagrożenie dla przedmiotów ochrony;
- 13) likwidację ogrodzeń upraw i młodników leśnych;
- 14) hamowanie sukcesji w ekosystemach nieleśnych przez usuwanie drzew i krzewów;
- 15) utrzymywanie nieleśnych zbiorowisk roślinnych przez wykaszanie lub wypas dostosowane do typu zbiorowisk roślinnych i biologicznych właściwości gatunków będących przedmiotem ochrony;
- 16) monitorowanie stanu wód powierzchniowych i gruntowych z uwzględnieniem ich cech (parametrów) hydromorfologicznych, fizykochemicznych i biologicznych;
- 17) eliminowanie źródeł zanieczyszczeń wód.

2.1. Działania ochronne na obszarach ochrony czynnej w stosunku do roślin, zwierząt i grzybów obejmują:

- 1) odtwarzanie siedlisk;

- 2) eliminowanie zagrożeń dla gatunków rzadkich i zagrożonych gatunków dziko występujących roślin, zwierząt i grzybów;
  - 3) monitoring liczebności populacji gatunków w przypadku żubra (*Bison bonasus*) - warunki monitoringu ujednolicone dla całego obszaru Puszczy Białowieskiej, w przypadku pozostałych gatunków - metodyka zgodna z wytycznymi Głównego Inspektora Ochrony Środowiska, zwanego dalej „GIOŚ”;
  - 4) wspomaganie rozmnażania się roślin rzadkich i zagrożonych gatunków występujących w warunkach naturalnych;
  - 5) ochrona gatunków ginących i zagrożonych wymarciem przez hodowlę *ex situ*;
  - 6) pobieranie materiału rozmnożeniowego do przechowywania w bankach nasion i bankach genów;
  - 7) zasilenie populacji żyjących na wolności przez wprowadzanie osobników z hodowli *ex situ* oraz przez wymianę osobników pomiędzy izolowanymi populacjami żyjącymi na wolności i hodowlami *ex situ* z zachowaniem profilaktyki w zakresie zapobiegania chorobom zakaźnym i pasożytniczym;
  - 8) ochronę korytarzy ekologicznych umożliwiających migracje zwierząt, roślin i grzybów pomiędzy właściwymi im siedliskami obszaru Parku, jak również zapewniających połączenia przestrzenne z siedliskami położonymi poza obszarem Parku;
  - 9) eliminowanie gatunków obcych zagrażających populacjom rodzimych gatunków;
  - 10) podejmowanie działań na rzecz reintrodukcji gatunków, które ustąpiły z obszaru Parku, o ile zachowały się ich lokalne genotypy, a stan zachowania ich siedlisk daje nadzieję na ich trwały powrót;
  - 11) utrzymywanie bazy pokarmowej zwierząt zagrożonych wymarciem i rzadko występujących.
- 2.2. Działania ochronne na obszarach ochrony czynnej w stosunku do przyrody nieożywionej obejmują:
- 1) unikanie działań mogących zaburzyć procesy glebowe;
  - 2) eliminację skażeń gleb i wód i zapobieganie im.
- 2.3. Działania ochronne na obszarach ochrony czynnej w stosunku do walorów krajobrazowych obejmują:
- 1) usuwanie roślinności (wykaszanie, odkrzaczanie, wycinanie drzew) zasłaniającej osie i punkty widokowe oraz otwarcia widokowe;
  - 2) dostosowanie infrastruktury turystycznej do lokalnych cech architektonicznych;
  - 3) racjonalizację oznakowania turystycznego i edukacyjnego.
3. Działania ochronne na obszarach ochrony krajobrazowej obejmują:
- 1) przeciwdziałanie zarastaniu ekosystemów półnaturalnych i utrzymywanie zanikających, cennych zbiorowisk roślinnych;
  - 2) prowadzenie zarybień w stawach w Parku Pałacowym gatunkami naturalnie na tym terenie występującymi (gatunki rodzime);
  - 3) utrzymanie przejezdności dróg wewnętrznych;
  - 4) spowalnianie odpływu wód powierzchniowych przez m.in. utrzymanie budowli piętrzącej i systemu mniczków przy zespole stawów w Parku Pałacowym;
  - 5) ochronę walorów krajobrazu kulturowego i rewitalizację zabytkowego Parku Pałacowego;
  - 6) ochronę gruntów rolnych przez zachowanie tradycyjnego i ekstensywnego sposobu ich użytkowania;
  - 7) usuwanie gatunków obcych, z wyjątkiem gatunków roślin należących do zabytkowego założenia krajobrazowego Parku Pałacowego;
  - 8) czynną ochronę zwierząt, grzybów i roślin;
  - 9) budowę infrastruktury edukacyjnej, turystycznej i służącej zarządzaniu obszarem (administracyjnej);
  - 10) utrzymanie pasa państwowej drogi granicznej Rzeczypospolitej Polskiej na obszarze Parku;
  - 11) rozpoznawanie, monitorowanie i eliminowanie lub ograniczanie zagrożeń antropogenicznych, w szczególności urbanizacji, zanieczyszczenia powietrza, gleb i wód;
  - 12) usuwanie drzew stanowiących zagrożenie dla życia i zdrowia ludzi przy szlakach turystycznych oraz usuwanie drzew stanowiących zagrożenie dla zwierząt w zagrodach ze zwierzętami;
  - 13) prowadzenie hodowli restytucyjnej żubra (*Bison bonasus*) na podstawie charakterystyk genetycznych populacji – zapewnienie dobrostanu przez zabiegi agrotechniczne, profilaktykę weterynaryjną oraz pielęgnację zadrzewień w zagrodach;
  - 14) prowadzenie hodowli i ekspozycji zwierząt w Rezerwacie Pokazowym Żubrów.

II. Rodzaj, zakres i lokalizacja działań ochronnych na obszarze Parku oraz określenie działań ochronnych dla utrzymania lub odtworzenia właściwego stanu ochrony przedmiotów ochrony w części obszaru Natura 2000 PLC 200004 pokrywającej się z granicami Parku, ze wskazaniem podmiotów odpowiedzialnych za ich realizację

1. Rodzaj, zakres i lokalizacja działań ochronnych

1.1 Obszary objęte ochroną ścisłą

Lp.	Rodzaj działań	Sposób wykonania i zakres	Lokalizacja działania
1	Ochrona ekosystemów leśnych		
1.1	Utrzymanie i konserwacja stałych powierzchni służących do monitoringu zasobów przyrodniczych	1. Konserwacja lub wymiana słupków i odnawianie innych oznaczeń powierzchni w terenie. 2. Inne działania – według potrzeb	Zgodnie z podziałem w rozdziale 2 lp. 1
1.2	Ochrona ekosystemów leśnych przed organizmami inwazyjnymi rozprzestrzeganymi przez odchody koni i z podawaną paszą	Stosowanie worków podogonowych na odchody (lub innych rozwiązań), jak również worków na paszę	Jak wyżej
1.3	Oczyszczanie ekosystemów leśnych z odpadów	Zbiór i wywożenie odpadów	Jak wyżej
2	Ochrona gatunków roślin, zwierząt i grzybów		
2.1	Monitorowanie liczebności populacji roślin i zwierząt	Tropienia i pędzenia zimowe (działania według potrzeb): 1) liczenia pędów/osobników na stałych powierzchniach próbnych; 2) prowadzenie rejestru obserwacji	Jak wyżej
2.2	Rejestrowanie występowania wybranych grup gatunków roślin, zwierząt i grzybów	Inwentaryzacja prowadzona przez pracowników Służby Parku Narodowego i inne osoby po przeszkoleniu przez specjalistów od wybranych grup systematycznych – według potrzeb	Jak wyżej
3	Działania dotyczące infrastruktury		
3.1	Utrzymanie infrastruktury turystycznej i edukacyjnej związanej z zabezpieczeniem terenu i przedmiotów ochrony przed zniszczeniem	Remonty i konserwacja bramy, kładek, mogiłek i krzyży	Jak wyżej
3.2	Utrzymanie szlaków i tras turystycznych	1. Odnawianie oznakowania, bieżące remonty ścieżek i dróg. 2. Minimalizacja skutków antropopresji. 3. Inne działania – według potrzeb	Jak wyżej
3.3	Utrzymanie i bieżące remonty dróg	Remonty nawierzchni dróg i rowów przydrożnych, remonty przepustów drogowych	Jak wyżej
3.4	Usuwanie drzew połamanych, wyrwconych, martwych oraz zawieszonych z tras turystycznych i dróg	Przecinanie drzew blokujących przejazd i przejście na drogach i ścieżkach oraz ściąganie drzew zawieszonych i stwarzających bezpośrednie zagrożenie dla zdrowia i życia ludzkiego: 1) pozostawianie biomasy drzew w ekosystemie do naturalnego rozkładu, z zastosowaniem narzędzi zapewniających jak najmniejszy wpływ	Jak wyżej

	na środowisko przyrodnicze; 2) inne działania – według potrzeb	
--	---	--

1.2 Obszary objęte ochroną czynną

Lp.	Rodzaj działań ochronnych	Sposób wykonania i zakres	Lokalizacja działania ⁶⁾
1	Ochrona ekosystemów leśnych		
1.1	Utrzymanie stanowisk leśnych gatunków roślin światłożądnych związanych z borami świeżymi: 1) tajeża jednostronna (<i>Goodyera repens</i>); 2) arnika górską (<i>Arnica montana</i>); 3) widłak goździsty (<i>Lycopodium clavatum</i>); 4) widlicz cyprysowaty (<i>Diphasiastrum tristachyum</i>)	1. Lokalne usuwanie młodego pokolenia drzew i krzewów oraz ich podrostu pochodzącego z sukcesji naturalnej, zaciemniającego dno lasu oraz usuwanie darni i krzewinek w celu odsłaniania powierzchni gleby. 2. Zabiegi jednorazowe, w dowolnym okresie roku, wykonywane przy braku pokrywy śnieżnej. 3. Powtarzalność zabiegów – w miarę potrzeby, nie rzadziej niż raz na 5 lat. 4. Łączna powierzchnia zabiegów – 2,00 ha	Zgodnie z podziałem w rozdziale 2 lp. 2
1.2	Zachowanie stanowisk heliofitów związanych z dąbrowami świetlistymi, a zwłaszcza buławnika czerwonego (<i>Cephalantera rubra</i>)	1. Przerzedzanie młodego pokolenia drzew i krzewów z usunięciem pozyskanej biomasy – w okresie od grudnia do marca, przy grubej pokrywie śnieżnej. 2. Powtarzanie zabiegu według potrzeb, nie rzadziej niż raz na 5 lat. 3. Powierzchnia objęta zabiegiem – 1,50 ha	Jak wyżej
1.3	Likwidacja ogrodzeń młodników	Demontaż ogrodzeń do 2015 r. wraz z wywiezieniem materiałów (siatek i części słupów)	Obwody ochronne – Zamosze, Gruszki, Cupryki i Masiewo
1.4	Ochrona ekosystemów przed pożarami	Mechaniczne utrzymanie powierzchni pasa przeciwpożarowego w stanie bez pokrywy roślinnej na długości 3,5 km	Oddziały – 399D, 400C, 400D, 401C, 401D, 401F
		Ręczne utrzymanie powierzchni pasa przeciwpożarowego na długości 0,4 km	Oddziały – 368Aj, 368Ak, 368Al, 110Ak
1.5	Utrzymanie właściwego stanu technicznego miejsc czerpania wody do celów przeciwpożarowych	Utrzymanie 3 punktów czerpania wody do celów przeciwpożarowych: 1) konserwacja podjazdów; 2) oczyszczanie brzegu z roślinności	Oddziały – 130Ch, 160Dg, 189Cc
1.6	Utrzymanie sieci dróg służących do monitoringu i ochrony przeciwpożarowej lasu	Bieżące remonty nawierzchni, wykaszanie i odkrzaczanie poboczy i rowów drogowych, remonty przepustów na łącznej długości 73 km – według potrzeb	Obwody ochronne – Zamosze, Gruszki, Cupryki i Masiewo
1.7	Utrzymanie czytelności linii i znaków podziału powierzchniowego	Odnowienie i utrzymanie linii podziału powierzchniowego	Zgodnie z podziałem w rozdziale 2 lp. 2
1.8	Utrzymanie i konserwacja stałych	1. Konserwacja lub wymiana słupków	Jak wyżej

	powierzchni służących do monitoringu zasobów przyrodniczych	i odnawianie innych oznaczeń powierzchni w terenie. 2. Inne działania – według potrzeb	
1.9	Ochrona ekosystemów przed sztucznymi barierami uniemożliwiającymi migrację zwierząt oraz wzmacnianie funkcji lokalnych korytarzy ekologicznych	1. Demontaż ogrodzenia na długości 6 km wraz z wywiezieniem elementów konstrukcyjnych do 2017 r. 2. Sukcesywna likwidacja ogrodzenia w kierunku ze wschodu na zachód z pozostawieniem ogrodzenia na odcinkach około 150 m po obu stronach zabytkowej bramy	Granica Parku i Polany Białowieskiej
1.10	Demontaż pozostałości płotu wewnątrz Parku	Demontaż i wywiezienie metalowych elementów na odcinku o długości 4 km na granicy obszaru ochrony ścisłej	Południowa granica drzewostanów objętych ochroną ścisłą
1.11	Oczyszczanie ekosystemów leśnych z odpadów	Zbiór i wywożenie odpadów	Zgodnie z podziałem w rozdziale 2 lp. 2
2	Ochrona lądowych ekosystemów nieleśnych		
2.1	Zachowanie zbiorowisk łąkowych różnorodnych pod względem gatunków oraz utrzymanie ekosystemów nieleśnych stanowiących bazę żerową dla dużych roślinożerców, ptaków i owadów	Koszenie mechaniczne łąki raz w roku w okresie od czerwca do sierpnia z usunięciem pozyskanej biomasy lub ze złożeniem w brogi: 1) pozostawienie 10 – 20% niedokosów; 2) ewentualne lokalne (punktowe) równanie powierzchni łąk (ręczne lub mechaniczne przez włókowanie); 3) powierzchnia zabiegu – do 9,96 ha	Oddziały – 134Bg, 282Da, 339Dd, 159Dh, 190Ba, 253Ba, 339Bk,
		Koszenie mechaniczne w terminie od czerwca do sierpnia z możliwością częściowego usunięcia pozyskanej biomasy: 1) jednorazowo w ciągu roku, jednak nie rzadziej niż raz na 2 lata; 2) ewentualne lokalne (punktowe) równanie powierzchni łąk (ręczne lub mechaniczne przez włókowanie); 3) łączna powierzchnia objęta zabiegiem – do 13,54 ha	Oddziały – 221Af, 339Db, 104Bg, 160Af, 104Aa, 130Ag, 130Cd, 253Da
		Koszenie mechaniczne w terminie od czerwca do sierpnia, z możliwością częściowego usunięcia pozyskanej biomasy: 1) dwukrotnie w ciągu roku; 2) ewentualne lokalne (punktowe) równanie powierzchni łąk (ręczne lub mechaniczne przez włókowanie); 3) łączna powierzchnia objęta zabiegiem – do 0,43 ha	Oddział 193Bh
		Koszenie mechaniczne łąki raz w roku w okresie od czerwca do sierpnia z usunięciem pozyskanej biomasy lub złożeniem w brogi: 1) ewentualne lokalne (punktowe) równanie powierzchni łąk (ręczne lub mechaniczne przez włókowanie);	Oddziały – 398Gg, 398Gl, 398Gr, 399Da, 399Dc, 399Di, 399Dj, 399Dl, 399Dd, 399Dh, 399Dg, 400Cc,

		2) pozostawienie 10 – 20% niedokosów; 3) powierzchnia zabiegu – do 46 ha (obejmuje powierzchnie zabiegów wyszczególnione dla siedlisk Natura 2000 – zbiorowisk 6510 ¹⁾ niżowe i górskie świeże łąki użytkowane ekstensywnie (<i>Arrhenatherion elatioris</i>) i 6230 ¹⁾ bogate florystycznie górskie i niżowe murawy bliźniczkowe (Nardion – płaty bogate florystycznie), w tym podtyp występujący na terenie Parku: niżowe murawy bliźniczkowe z rzędu <i>Nardetalia</i>	400Cg, 400Ch, 400Cf, 400Ck, 400Cj, 400Cl, 400Co, 400Cn, 400Ci, 400Db, 400Dd, 400Dg, 401Cb, 401Ci, 401Ck, 401Cl, 401Cm
3	Ochrona gatunków roślin, zwierząt i grzybów		
3.1	Utrzymanie miejsc rozrodu płazów	Pogłębienie o 20 – 40 cm centralnej części zbiorników wodnych będących najważniejszymi miejscami rozrodu płazów na terenie Parku: 1) częstotliwość pogłębienia – według potrzeb; 2) usuwanie drzew i krzewów odnawiających się na południowych i zachodnich brzegach zbiorników na obszarze objętym ochroną czynną	Oddziały – 399D, 400C, D, 401C
3.2	Poprawa warunków środowiskowych miejsc rozrodu płazów	Pogłębienie, ukształtowanie dna i brzegów oraz połączenie ze sobą istniejących niewielkich zbiorników wodnych – 4 zbiorniki o powierzchni 35 – 100 m ² każdy	Oddziały – 403 a, b, c, 402Ab, c, d
3.3	Utworzenie zimowisk dla płazów	Usypanie kamiennych kopców oraz pozostawienie gałęzi i pni drzew w pobliżu miejsc rozrodu – do 14 zimowisk	Oddziały – 399Do, 403d
3.4	Poprawa warunków bytowania gadów	Ręczne usuwanie krzewów i koszenie nasypów kolejki wąskotorowej raz na 3 – 5 lat, na wysokości 3 – 8 cm w okresie od lipca do września, na łącznej długości 11 km	Oddziały – 158A, 158B, 159A, 159B, 160A, 160B, 161A, 161B, 106B, 106D, 131B, 131D, 162A, 162B, 163A, 163B, 164A, 164B, 165A, 165B, 166A, 166B
		Ręczne oczyszczenie z roślin ruin leśniczówki Głuszec – co 5 lat	Oddział 164Bg
3.5	Zachowanie stanowiska widlicza cyprysowatego (<i>Diphasiastrum tristachyum</i>)	Usuwanie młodych drzewek świerka (<i>Picea abies</i>) oraz innej roślinności zacieniającej stanowisko z usunięciem pozyskanej biomasy: 1) termin zabiegu w okresie od grudnia do marca, przy grubej pokrywie śnieżnej powtarzany w miarę potrzeb, jednak nie rzadziej niż raz na 5 lat; 2) powierzchnia zabiegu – 0,10 ha	Zgodnie z podziałem w rozdziale 2 lp. 2
3.6	Ochrona stanowisk storczyków (m.in. <i>Epipactis atrorubens</i> , <i>Cephalantera</i>)	Ręczne usuwanie krzewów i koszenie stanowisk z usunięciem pozyskanej	Jak wyżej

	<i>rubra, Dactylorhiza incarnata)</i>	biomasy	
3.7	Ochrona stanowisk kosańca syberyjskiego (<i>Iris sibirica</i>)	Ręczne usuwanie krzewów i koszenie stanowisk z usunięciem pozyskanej biomasy	Jak wyżej
3.8	Zachowanie stanowisk światłołubnych gatunków roślin na dawnych składnicach drewna	Koszenie mechaniczne w terminie od czerwca do sierpnia, z wywiezieniem pozyskanej biomasy: 1) jednorazowo w ciągu roku z dopuszczeniem koszenia raz na 2 lata; 2) łączna powierzchnia objęta zabiegiem – do 6,6 ha	Oddziały – 106Ba, 107Af, 130Dh, 131Cg, 132Dk, 133Ci, 135Dk, 134Dl, 135Cdx, 136Ci, 158Ba, 159Ai, 160Ba, 161Ag, 162Ba, 163Ad, 164Ba, 165Af, 165Ba, 166Ac, 166Bi, 189Ac, 189Ci, 282Ch, 313Ad
		Koszenie mechaniczne w terminie od czerwca do sierpnia z możliwością częściowego usunięcia pozyskanej biomasy: 1) jednorazowo w ciągu roku z dopuszczeniem koszenia raz na 2 lata; 2) łączna powierzchnia objęta zabiegiem – do 1,36 ha	Oddziały – 221Ad, 313Cg
3.9	Monitorowanie liczebności populacji roślin i zwierząt	Tropienia i pędzenia zimowe (działania według potrzeb): 1) liczenie pędów/osobników na stałych powierzchniach próbnych; 2) chwytanie w pułapki; prowadzenie rejestru obserwacji	Zgodnie z podziałem w rozdziale 2 lp. 2
3.10	Rejestrowanie występowania wybranych grup gatunków roślin, zwierząt i grzybów na obszarze Parku	Inwentaryzacja prowadzona przez pracowników Parku i inne osoby po przeszkoleniu przez specjalistów od wybranych grup systematycznych – według potrzeb	Jak wyżej
3.11	Likwidacja pojedynczych egzemplarzy i stanowisk obcych gatunków roślin	Wycinanie drzew gatunków obcych oraz usuwanie ich odnowień: 1) wycinanie i karczowanie krzewów gatunków obcych; 2) ręczne wykaszanie i karczowanie bylin gatunków obcych; 3) wywiezienie pozyskanej biomasy; 4) usuwanie odnowień gatunków obcych w kolejnych latach; 5) łączna powierzchnia objęta zabiegami – 2,12 ha	Teren wokół osady Dziedzinka, oddziały – 402Aa, 402Ab, 402Ac, 402Ad, 403a, 403b, 403c
3.12	Rekultywacja nieeksploatowanego składowiska odpadów na uroczysku Cegielnia	Rekultywacja obiektu na podstawie posiadanej dokumentacji technicznej	Oddział 399D
3.13	Usuwanie gatunku obcego – klonu jawora (<i>Acer pseudoplatanus</i>)	Jednorazowe, ręczne i mechaniczne wycięcie drzew w terminie od maja do września – w kolejnych latach kontrola obszaru Parku i sukcesywne usuwanie znalezionych drzew	Oddziały – 110Ah, 368Al, 398Gs

		i pojawiającego się odnowienia – według potrzeb na powierzchni 0,51 ha	
3.14	Usuwanie gatunku obcego – klonu jesionolistnego (<i>Acer negundo</i>)	Jednorazowe wycięcie drzew klonu jesionolistnego (<i>Acer negundo</i>) oraz usuwanie ich odnowienia w miesiącach od maja do września: 1) w kolejnych latach kontrola obszaru Parku i sukcesywne usuwanie pojawiającego się odnowienia – według potrzeb; 2) zebranie, wywiezienie i spalanie ewentualnych owocujących gałęzi; 3) łączna powierzchnia objęta zabiegami – 18,03 ha	Oddziały – 159Db, 159Dh, 190Ba, 221Ea, 253Da, 282Ba, 104Aa, Bg, 130Ag, Ch, g, 160Af
3.15	Usuwanie gatunku obcego – winobluszczu (<i>Partenocissus inserta</i>)	Sukcesywne ręczne i mechaniczne wycinanie i usuwanie korzeni: 1) w terminie od maja do września – według potrzeb; 2) kontrola obszaru Parku i usuwanie pojawiającego się odnowienia; 3) łączna powierzchnia objęta zabiegiem – 0,10 ha	Oddział 110Ba
3.16	Usuwanie gatunku obcego – turzycy drżączkowej (<i>Carex brizoides</i>)	Przykrycie runa na okres minimum dwóch lat czarną folią ogrodniczą w miejscu występowania turzycy drżączkowej (<i>Carex brizoides</i>) na powierzchni 0,10 ha, w razie utrzymywania się gatunku powtarzanie zabiegu	Oddziały – 136Ca, 196Da
3.17	Usuwanie gatunku obcego – niecierpka drobnokwiatowego (<i>Impatiens parviflora</i>)	Ręczne koszenie i usuwanie roślin przed kwitnieniem lub w trakcie kwitnienia roślin. Zabieg należy powtarzać 2 – 3-krotnie w kolejnych latach do całkowitego usunięcia gatunku – łączna powierzchnia objęta zabiegiem – 1,37 ha	Oddziały – 161Af, 368Al, 420Cc
3.18	Redukcja liczebności obcego gatunku ssaka – norki amerykańskiej (<i>Neovison vison</i>)	1. Przeprowadzanie dwukrotnie w ciągu roku dziesięciodniowych serii odłowów osobników w pułapki klatkowe rozstawiane co 500 – 1000 m wzdłuż brzegów rzek w terminie od października do listopada oraz od lutego do marca. 2. Eliminacja odławianych zwierząt poza obszarem Parku	Doliny rzek: Narewka, Przedzielna, Łutownia, Sirota, Braszcza
3.19	Zachowanie zagrożonych gatunków roślin przez uprawę <i>ex situ</i>	Założenie uprawy <i>ex situ</i> najbardziej zagrożonych gatunków roślin z nasion i organów wegetatywnych pozyskanych na obszarze Puszczy Białowieskiej – łączna powierzchnia upraw do 0,25 ha	Oddziały – 402Ab, 402Ad
3.20	Monitoring i usuwanie obcych gatunków zwierząt	Monitoring pojawiania się gatunków obcych, monitoring ich wpływu na ekosystemy Parku, redukcja ich liczebności – według potrzeb	Zgodnie z podziałem w rozdziale 2 lp. 2
3.21	Monitoring i usuwanie obcych gatunków roślin, w szczególności: 1) dąb czerwony (<i>Quercus rubra</i>); 2) dziki bez koralowy (<i>Sambucus racemosa</i>);	1. Monitoring gatunków obcych – według potrzeb. 2. Ręczne i mechaniczne usuwanie pojedynczych egzemplarzy i stanowisk obcych gatunków	Jak wyżej

	<p>3) klon jawor (<i>Acer pseudoplatanus</i>);</p> <p>4) klon jesionolistny (<i>Acer negundo</i>);</p> <p>5) niecierpek drobnokwiatowy (<i>Impatiens parviflora</i>);</p> <p>6) świdośliwa Lamarcka (<i>Amelanchier lamarckii</i>);</p> <p>7) turzyca drżączkowata (<i>Carex brizoides</i>);</p> <p>8) winobluszcz zaroślowy (<i>Parthenocissus inserta</i>);</p> <p>9) niecierpek gruczołowaty (<i>Impatiens glandulifera</i>);</p> <p>10) ligustr (<i>Ligustrum vulgare</i>);</p> <p>11) łubin trwały (<i>Lupinus polyphyllus</i>);</p> <p>12) czeremcha amerykańska (<i>Padus serotina</i>);</p> <p>13) rdestowiec (<i>Reynoutria</i> spp.);</p> <p>14) róża pomarszczona (<i>Rosa rugosa</i>);</p> <p>15) nawłocie (<i>Solidago gigantea</i>, <i>S. canadensis</i>);</p> <p>16) tawuła nibywierzbolistna (<i>Spiraea × pseudosalicifolia</i>);</p> <p>17) żywotnik olbrzymi (<i>Thuja plicata</i>)</p>		
4	Działania dotyczące infrastruktury		
4.1	Utrzymanie infrastruktury turystycznej i edukacyjnej związanej z zabezpieczeniem terenu i przedmiotów ochrony przed zniszczeniem	Bieżące remonty i konserwacja tablic informacyjnych, miejsc odpoczynku, zadaszeń, kładek, wież widokowych, platform obserwacyjnych, wiat, ławek, żywopłotów, miejsc ogniskowych i innych – według potrzeb	Jak wyżej
4.2	Utrzymanie szlaków i tras turystycznych	<ol style="list-style-type: none"> 1. Odnawianie oznakowania, bieżące remonty ścieżek i dróg. 2. Minimalizacja skutków antropopresji. 3. Inne działania - według potrzeb 	Jak wyżej
4.3	Utrzymanie i bieżące remonty dróg wewnętrznych	Remonty nawierzchni dróg i rowów przydrożnych, remonty przepustów drogowych	Jak wyżej
4.4	Utrzymanie punktów widokowych i osi widokowych	Wycinanie drzew, ręczne usuwanie krzewów i koszenie z usunięciem biomasy z przedpoła wieży widokowej w dolinie rzeki Narewki na powierzchni do 1 ha	Oddziały – 159Bf, 159Bj, 159Da, 159Db
4.5	Usuwanie drzew połamanych, wyróconych, martwych oraz zwisających z tras turystycznych i dróg	<ol style="list-style-type: none"> 1. Przycinanie drzew blokujących przejazd i przejście na drogach i ścieżkach, usuwanie drzew zwisających i stwarzających zagrożenie dla życia i zdrowia ludzkiego. 2. Częściowe zagospodarowanie biomasy wyłącznie z powierzchni szlaku lub powierzchni pasa drogowego – według potrzeb 	Zgodnie z podziałem w rozdziale 2 lp. 2

1.3 Obszary objęte ochroną krajobrazową

Lp.	Rodzaj działań ochronnych	Sposób wykonania i zakres	Lokalizacja działania ⁶⁾
1	Ochrona ekosystemów leśnych		
1.1	Utrzymanie stanowisk leśnych gatunków roślin światłoządnych związanych z borami świeżymi: 1) tajeża jednostronna (<i>Goodyera repens</i>); 2) arnika górską (<i>Arnica montana</i>); 3) widłak goździsty (<i>Lycopodium clavatum</i>); 4) widlicz cyprysowaty (<i>Diphasiastrum tristachyum</i>)	1. Lokalne usuwanie młodego pokolenia drzew i krzewów oraz ich podrostu pochodzącego z sukcesji naturalnej, zacięniającego dno lasu oraz usuwanie darni i krzewinek w gniazdach w celu odsłaniania powierzchni gleby. 2. Zabiegi jednorazowe, w dowolnym okresie roku kalendarzowego, wykonywane przy braku pokrywy śnieżnej. 3. Powtarzalność zabiegów – w miarę potrzeby, nie rzadziej niż raz na 5 lat. 4. Łączna powierzchnia zabiegów – 2 ha	Zgodnie z podziałem w rozdziale 2 lp. 3
1.2	Zachowanie stanowisk światłoządnych gatunków roślin związanych z dąbrowami świetlistymi, a zwłaszcza buławnika czerwonego (<i>Cephalantera rubra</i>)	1. Przerzedzanie młodego pokolenia drzew i krzewów z usunięciem pozyskanej biomasy – w okresie od grudnia do marca, przy grubej pokrywie śnieżnej. 2. Powtarzanie zabiegu według potrzeb, nie rzadziej niż raz na 5 lat. 3. Powierzchnia objęta zabiegiem – 1,5 ha	Jak wyżej
1.3	Utrzymanie pasa państwowej drogi granicznej Rzeczypospolitej Polskiej	Obcinanie nisko rosnących gałęzi drzew, usunięcie młodych drzew i krzewów oraz drzew złamanych i wyrwanych na odcinku 9,5 km (z częściowym zagospodarowaniem biomasy)	Oddziały – 111Ah, 111Ca, 136Ba, 136Da, 166Ba, 166Da, 197Ba, 197Da, 229Ba, 229Da, 260Ba, 260Da, 261Ba, 290Ba, 320Ba, 320Da, 346Ba, 346Da, 375Ba
1.4	Oczyszczanie ekosystemów leśnych z odpadów	Zbiór i wywożenie odpadów	Zgodnie z podziałem w rozdziale 2 lp. 3
2	Ochrona gatunków roślin, zwierząt i grzybów		
2.1	Utrzymanie miejsc rozrodu płazów	Pogłębianie o 20 – 40 cm centralnej części zbiorników wodnych będących najważniejszymi miejscami rozrodu płazów na obszarze Parku: 1) częstotliwość pogłębiania – według potrzeb; 2) usuwanie drzew i krzewów odnawiających się na południowych i zachodnich brzegach zbiorników na obszarze ochronny czynnej	Oddział 398
2.2	Utworzenie zimowisk dla płazów	Usypanie kamiennych kopców oraz pozostawienie gałęzi i pni drzew w pobliżu	Oddział 398

		miejsc rozrodu – do 14 zimowisk	
2.3	Poprawa warunków bytowania gadów	Usuwanie nalotu drzew i krzewów wokół budynków osady Dziedzinka – co 3–5 lat	Oddział 403d
2.4	Ochrona stanowisk storczyków (m.in. <i>Epipactis atrorubens</i> , <i>Cephalantera rubra</i> , <i>Dactylorhiza incarnata</i>)	Ręczne usuwanie krzewów i koszenie stanowisk z usunięciem pozyskanej biomasy – według potrzeb	Zgodnie z podziałem w rozdziale 2 lp. 3
2.5	Monitorowanie liczebności populacji roślin i zwierząt	Tropienia i pędzenia zimowe (działania według potrzeb): 1) liczenia pędów/osobników na stałych powierzchniach próbnych; 2) chwywanie w pułapki; 3) prowadzenie rejestru obserwacji	Jak wyżej
2.6	Rejestrowanie występowania na obszarze Parku wybranych grup gatunków roślin, zwierząt i grzybów	Inwentaryzacja prowadzona przez pracowników Parku i inne osoby, po przeszkoleniu przez specjalistów od wybranych grup systematycznych – według potrzeb	Jak wyżej
2.7	Zachowanie zagrożonych gatunków roślin przez uprawę <i>ex situ</i>	Założenie uprawy <i>ex situ</i> najbardziej zagrożonych gatunków roślin z nasion i organów wegetatywnych pozyskanych na obszarze Puszczy Białowieskiej – łączna powierzchnia upraw do 0,25 ha	Oddziały – 403d, 403f, 398
2.8	Prowadzenie Ośrodka Rehabilitacji Zwierząt	1. Tworzenie i utrzymanie infrastruktury: budynek, zagrody, zadaszenia, kojce, stanowisko do wykonywania zabiegów lekarsko-weterynaryjnych, stanowiska karmowe. 2. Profilaktyka i opieka lekarsko-weterynaryjna – według potrzeb	Ośrodek Hodowli Żubrów, oddziały – 425C, 425D, 450B
2.9	Regulacja liczebności zwierząt w Rezerwacie Pokazowym Żubrów	Regulacja liczebności zwierząt nieobjętych ochroną gatunkową, utrzymywanych w niewoli – odłowy lub eliminacja według potrzeb ekspozycyjnych oraz wynikających z pojemności żywieniowej zagród	Ośrodek Hodowli Żubrów, oddziały – 425C, 425D, 450B
2.10	Likwidacja pojedynczych egzemplarzy i stanowisk obcych gatunków roślin	Wycinanie drzew gatunków obcych oraz usuwanie ich odnowień: 1) wycinanie i karczowanie krzewów gatunków obcych, 2) ręczne wykaszanie i karczowanie bylin gatunków obcych, 3) wywiezienie pozyskanej biomasy, 4) usuwanie odnowień gatunków obcych w kolejnych latach, 5) łączna powierzchnia objęta zabiegami – 2,12 ha	Teren wokół osady Dziedzinka, oddziały – 403d, 403f
2.11	Redukcja liczebności obcego gatunku ssaka – norka amerykańska (<i>Neovison vison</i>)	1. Przeprowadzanie dwukrotnie w ciągu roku dziesięciodniowych serii odłowów osobników w pułapki klatkowe w terminach od października do listopada oraz od lutego do marca, rozstawiane co 500–1000 m wzdłuż brzegów rzeki Narewki. 2. Eliminacja odławianych zwierząt poza terenem Parku	Dolina rzeki Narewka na obszarze ochrony krajobrazowej

2.12	Monitoring i usuwanie obcych gatunków zwierząt	Monitoring pojawiania się gatunków obcych i ich wpływu na ekosystemy Parku, redukcja liczebności populacji – według potrzeb	Zgodnie z podziałem w rozdziale 2 lp. 3
2.13	Monitoring i usuwanie obcych gatunków roślin, w szczególności: 1) dąb czerwony (<i>Quercus rubra</i>), 2) dziki bez koralowy (<i>Sambucus racemosa</i>); 3) klon jawor (<i>Acer pseudoplatanus</i>); 4) klon jesionolistny (<i>Acer negundo</i>); 5) niecierpek drobnokwiatowy (<i>Impatiens parviflora</i>); 6) świdośliwa Lamaccka (<i>Amelanchier lamarckii</i>); 7) turzycza drżączkowata (<i>Carex brizoides</i>); 8) winobluszcz zaroślowy (<i>Partenocissus inserta</i>); 9) niecierpek gruczołowaty (<i>Impatiens glandulifera</i>); 10) ligustr (<i>Ligustrum vulgare</i>); 11) łąbin trwały (<i>Lupinus polyphyllos</i>); 12) czeremcha amerykańska (<i>Padus serotina</i>); 13) rdestowiec (<i>Reynourtia</i> spp.); 14) róża pomarszczona (<i>Rosa rugosa</i>); 15) nawłocie (<i>Solidago gigantea</i> , <i>S. canadensis</i>); 16) tawuła nibywierzbolistna (<i>Spiraea × pseudosalicifolia</i>); 17) żywotnik olbrzymi (<i>Thuja plicata</i>)	1. Monitoring gatunków obcych – według potrzeb. 2. Ręczne i mechaniczne usuwanie pojedynczych egzemplarzy i stanowisk obcych gatunków	Jak wyżej
3	Ochrona dziedzictwa kulturowego		
3.1	Rewitalizacja i utrzymanie założenia Parku Pałacowego	Mechaniczne koszenie łąk z usunięciem pozyskanej biomasy – łączna powierzchnia zabiegu do 12,65 ha	Park Pałacowy, oddziały 398a, 398b
		Prowadzenie prac rewitalizacyjnych	Park Pałacowy, oddział 398
		Pielęgnacja kęp zadrzewień przez usuwanie martwych, zamierających, połamanych i wyrwconych drzew oraz regulację zasięgu występowania gatunków krzewiastych – usuwanie spontanicznie pojawiających się odnowień drzew i krzewów – według potrzeb	Park Pałacowy, oddziały – 398a, 398m, 398n, 398p
		Remont mostu i zadaszenia na grobli	Park Pałacowy, oddział 398a, 398l
		Rozbiórka starego ogrodzenia Parku Pałacowego i budowa nowego na odcinku 2,5 km	Park Pałacowy, oddział 398

		Zabezpieczanie przed niszczeniem i remonty obiektów zabytkowych – według potrzeb	Park Pałacowy, oddziały – 398g, 398h, 398i, 398k
3.2	Utrzymanie osady Dziedzinka	Bieżące remonty i zagospodarowanie	Oddział 403d, 403f
4	Działania dotyczące infrastruktury Parku		
4.1	Utrzymanie infrastruktury turystycznej i edukacyjnej związanej z zabezpieczeniem terenu i przedmiotów ochrony przed zniszczeniem	Bieżące remonty i konserwacja tablic informacyjnych, miejsc odpoczynku, zadaszeń, kładek, wiat, ławek, żywopłotów, miejsc ogniskowych i innych – według potrzeb	Zgodnie z podziałem w rozdziale 2 lp. 3
4.2	Utrzymanie szlaków i tras turystycznych	1. Odnowianie oznakowania, bieżące remonty ścieżek i dróg. 2. Minimalizacja skutków antropopresji. 3. Inne działania według potrzeb	Jak wyżej
4.3	Utrzymanie i bieżące remonty dróg	Remonty nawierzchni dróg i rowów przydrożnych, remonty przepustów drogowych	Jak wyżej
4.4	Usuwanie połamanych, wyrwanych i martwych drzew	Usuwanie drzew stwarzających zagrożenie dla zdrowia i życia ludzkiego oraz zdrowia i życia zwierząt utrzymywanych w niewoli: 1) przecinanie drzew blokujących drogi i szlaki komunikacyjne, leżących na ogrodzeniu Parku Pałacowego; 2) usunięcie biomasy – według potrzeb	Jak wyżej
4.5	Zarybianie wspomagające skład ichtiofauny stawów Parku Pałacowego	Zarybianie narybkiem gatunków rodzimych pochodzących ze zlewni rzeki Narwi w zależności od potrzeb wynikających z dynamiki zmian jakościowych i ilościowych w populacjach ryb	Oddział 398l

2. Działania ochronne dla utrzymania lub odtworzenia właściwego stanu ochrony przedmiotów ochrony – działania na części obszaru Natura 2000 PLC 200004 pokrywającej się z granicami Parku

Podmiotem odpowiedzialnym za realizację działań ochronnych jest dyrektor Parku jako sprawujący nadzór nad obszarem Natura 2000 na gruntach będących w użytkowaniu wieczystym Parku lub na podstawie porozumienia z właścicielem gruntu na gruntach niebędących w użytkowaniu wieczystym Parku.

Lp.	Przedmiot ochrony	Działania ochronne	Lokalizacja ⁶⁾
1	6230 ¹⁾ – bogate florystycznie górskie i niżowe murawy bliźniczkowe (Nardion – płaty bogate florystycznie), w tym podtyp występujący na obszarze Parku: niżowe murawy bliźniczkowe z rzędu <i>Nardetalia</i>	Utrzymanie siedliska – wypas zwierząt gospodarskich lub koszenie mechaniczne łąki jednokrotnie w ciągu roku z dopuszczeniem koszenia raz na dwa lata, na powierzchni do 3,56 ha: 1) w terminie od lipca do sierpnia; 2) z częściowym zebraniem biomasy i wywiezieniem lub ze złożeniem w bróg na miejscu; 3) pozostawienie 10–20% niedokosów	Oddziały 104Aa, 104Ah
2	6510 ¹⁾ – łąki świeże (<i>Arrhenatherion elatioris</i>)	Kształtowanie różnorodności gatunkowej zbiorowisk – koszenie mechaniczne łąki jednokrotnie w roku z dopuszczeniem koszenia raz na dwa lata na powierzchni do 14,2 ha: 1) w terminie od czerwca do sierpnia, z zebraniem i wywiezieniem	Oddziały – 398Gl, 398Gr, 399Dc, 399Dj, 399Dl

		<p>biomasy lub ze złożeniem w bróg na miejscu;</p> <p>2) ewentualne lokalne (punktowe) równanie powierzchni łąk (ręczne lub mechaniczne przez włókowanie);</p> <p>3) pozostawienie 10–20% niedokosów</p>	
3	6510 ¹⁾ – niżowe i górskie świeże łąki użytkowane ekstensywnie (<i>Arrhenatherion elatioris</i>) i 6230 ¹⁾ – murawy bliźniczkowe z rzędu <i>Nardetalia</i>	<p>Kształtowanie bogatych gatunkowo zbiorowisk - koszenie mechaniczne łąki jednokrotnie w roku lub raz na dwa lata na powierzchni do 30 ha:</p> <p>1) koszenia w terminie od czerwca do sierpnia z zebraniem i wywiezieniem biomasy lub ze złożeniem w bróg na miejscu, w przypadku muraw bliźniczkowych z częściowym zebraniem biomasy;</p> <p>2) ewentualne lokalne (punktowe) równanie powierzchni łąk (ręczne lub mechaniczne przez włókowanie);</p> <p>3) pozostawienie 10–20% niedokosów;</p> <p>4) wykaszanie może być wspomagane wypasem zwierząt</p>	Oddziały – 400Cc, 400Cg, 400Ck, 400Cn, 400Co, 400Dd, 400Db, 400Dh, 401Ck, 401Cm
4	2647 ¹⁾ – żubr (<i>Bison bonasus</i>)	<p>Zarządzanie populacją gatunku przez:</p> <p>1) monitorowanie liczebności i stanu zdrowotnego zwierząt, obsługę stada wolnego, w tym profilaktyka i obsługa lekarsko-weterynaryjna, eliminację osobników chorych, według potrzeb;</p> <p>2) łagodzenie sytuacji konfliktowych związanych z obecnością populacji:</p> <p>a) odstraszenie (płoszenie), odławianie i przesiedlanie osobników uporeczywie powodujących szkody lub wykazujących agresywność w stosunku do ludzi i zwierząt gospodarskich;</p> <p>b) edukacja społeczeństwa w zakresie postępowania z osobnikami oraz rolników odnośnie do sposobów zapobiegania szkodom</p>	Obwody ochronne – Zamosze, Gruszki, Cupryki, Masiewo, Sierganowo i Dziedzinka
5	2647 ¹⁾ – żubr (<i>Bison bonasus</i>)	<p>Utrzymanie i poprawa bazy pokarmowej gatunku – poprawa warunków żerowania, usuwanie krzewów i utrzymanie łąk, koszenie i zbiór roślin z łąk na siano i sianokiszonkę, dokarmianie zimowe, wykładanie soli w lizawkach – według potrzeb</p>	Obwody ochronne – Zamosze, Gruszki, Cupryki, Masiewo, Sierganowo i Dziedzinka
6	2647 ¹⁾ – żubr (<i>Bison bonasus</i>)	<p>Utrzymanie miejsc dokarmiania gatunku – porządkowanie i odkażanie miejsc dokarmiania, usuwanie niezjedzonych resztek paszy i nadmiaru odchodów</p>	Obwody ochronne Zamosze, Gruszki, Cupryki, Masiewo, Sierganowo i Dziedzinka

7	2647 ¹⁾ – żubr (<i>Bison bonasus</i>)	<p>Prowadzenie hodowli restytucyjnej gatunku – remonty infrastruktury służącej hodowli żubra (<i>Bison bonasus</i>) (paśniki, odłownie, drogi, płoty, budynki oraz zabiegi hodowlane i agrotechniczne) - działania według potrzeb:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1) obsługa rezerwatów hodowlanych; 2) uprawa pastwisk z podsiewaniem rodzimych gatunków i odmian traw oraz nawożeniem wapnem magnezowym na powierzchni do 35 ha; 3) podsadzanie rodzimych gatunków drzew i krzewów; 4) utwardzanie stanowisk karmowych; 5) zabiegi lekarsko-weterynaryjne, poprawa komfortu bytowania zwierząt; 6) regulacja liczebności przez eliminacje i odłowy 	Ośrodek Hodowli Żubrów, oddziały – 420B, 420C, 421A, 421B, 425C, 425D, 450B
8	2647 ¹⁾ – żubr (<i>Bison bonasus</i>)	<p>Poprawa struktury genetycznej gatunku w hodowli zamkniętej – import i zasilanie populacji osobnikami o znanym rodowodzie, u których wykluczono występowanie chorób zakaźnych i pasożytów mogących stanowić zagrożenie dla żubrów z hodowli wolnej i zamkniętej z zachowaniem profilaktyki w zakresie zapobiegania chorobom zakaźnym i pasożytniczym – Ośrodek Hodowli Żubrów według potrzeb</p>	Ośrodek Hodowli Żubrów, oddziały – 420B, 420C, 421A, 421B, 425C, 425D, 450B
9	2647 ¹⁾ – żubr (<i>Bison bonasus</i>)	<p>Poprawa struktury genetycznej gatunku osobników żyjących na wolności – zasilanie stada na wolności osobnikami urodzonymi w Ośrodku Hodowli Żubrów i sprowadzonymi z innych stad i ośrodków hodowlanych – według potrzeb</p>	Obwody ochronne – Zamosze, Gruszki, Cupryki i Masiewo
10	1065 ¹⁾ – przeplatka aurinia (<i>Euphydryas aurinia</i>)	<p>Ochrona siedliska przez:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1) trwale zablokowanie rowu odwadniającego w celu spowolnienia odpływu wód; 2) ręczne wykaszanie łąki jednokrotnie w ciągu roku lub raz na 2 lata – zabiegi według potrzeb: <ol style="list-style-type: none"> a) termin zabiegów we wrześniu, z zebraniem i wywiezieniem pozyskanej biomasy; b) konieczność lokalizowania przed koszeniem gniazd gąsienic <i>Euphydryas aurinia</i>; c) usuwanie drzew i krzewów zasłaniających stanowisko 	Zgodnie z podziałem w rozdziale 2 lp.2 i lp. 3
11	Ochrona stanowiska gatunku 1437 ¹⁾ – leniec bezpodkwiatkowy (<i>Thesium</i>)	<p>Usuwanie młodych drzew i krzewów w terminie od grudnia do marca, przy</p>	Jak wyżej

	<i>ebracteatum</i>)	grubej pokrywie śnieżnej – według potrzeb: 1) powtarzanie w miarę potrzeby, jednak nie rzadziej niż raz na 5 lat; 2) powierzchnia objęta zabiegiem – 0,1 ha	
12	Ochrona stanowiska gatunku 1477 ¹⁾ – sasanka otwarta (<i>Pulsatilla patens</i>)	Ręczne wycinanie krzewów i koszenie stanowiska z usunięciem pozyskanej biomasy, punktowe prześwietlenie drzewostanu – według potrzeb	Jak wyżej

Rozdział 8

SPOSOBY MONITORINGU REALIZACJI ZADAŃ OCHRONNYCH ORAZ ICH SKUTKÓW

Lp.	Rodzaj działania ochronnego	Skutek realizacji działania ochronnego w latach			Sposób monitoringu	
		do 2020 r.	do 2025 r.	do 2030 r.	źródło informacji	częstotliwość zbierania informacji
1	Utrzymanie co najmniej jednego płata siedliska 6230 ¹⁾ – bogate florystycznie górskie i niżowe murawy bliźniczkowe (Nardion – płaty bogate florystycznie), w tym podtyp występujący na obszarze Parku: niżowe murawy bliźniczkowe z rzędu <i>Nardetalia</i> o powierzchni co najmniej 0,05 ha w oddziale 104Aa	Co najmniej jeden płat siedliska 6230 ¹⁾ – murawa bliźniczkowa z rzędu <i>Nardetalia</i> o powierzchni co najmniej 0,05 ha w oddziale 104Aa			Sprawozdanie Służby Parku Narodowego	Co 3 lata
2	Przyrost do 14,2 ha powierzchni dobrze wykształconych zbiorowisk 6510 ¹⁾ – łąki świeże ze związku (<i>Arrhenatherion elatioris</i>) w oddziałach 398G, 399C, 399D	10 ha siedlisk zbliżonych do właściwego stanu ochrony	14,2 ha siedlisk zbliżonych do właściwego stanu ochrony		Sprawozdanie Służby Parku Narodowego	Co 3 lata
3	Wykształcenie mozaiki bogatych gatunkowo zbiorowisk 6510 ¹⁾ – niżowe i górskie świeże łąki użytkowane ekstensywnie (<i>Arrhenatherion elatioris</i>) o powierzchni co najmniej 30 ha, z co najmniej 0,02 ha płatem zbiorowiska 6230 ¹⁾ – bogate florystycznie górskie i niżowe murawy bliźniczkowe (Nardion – płaty bogate florystycznie), w tym podtyp występujący na obszarze Parku: niżowe murawy bliźniczkowe	10 ha siedlisk zbliżonych do właściwego stanu ochrony	20 ha siedlisk zbliżonych do właściwego stanu ochrony	30 ha siedlisk zbliżonych do właściwego stanu ochrony	Sprawozdanie Służby Parku Narodowego	Co 3 lata

	z rzędu <i>Nardetalia</i> w oddziałach 400C, 400D i 401C					
4	Utrzymywanie miejsc dokarmiania w stanie minimalizującym zagrożenia sanitarne w co najmniej 10 głównych ostożach zimowych gatunku 2647 ¹⁾ – żubr (<i>Bison bonasus</i>) w oddziałach – 421, 339, 282, 253, 159, 160, 130, 162, 193, 111	Utrzymywanie miejsc dokarmiania w stanie minimalizującym zagrożenia sanitarne w co najmniej 10 głównych ostożach zimowych gatunku 2647 ²⁾ – żubr (<i>Bison bonasus</i>), w oddziałach – 421, 339, 282, 253, 159, 160, 130, 162, 193, 111			Sprawozdanie Służby Parku Narodowego	Raz w roku kalendarzowym
5	Utrzymanie liczebności osobników gatunku 2647 ¹⁾ – żubr (<i>Bison bonasus</i>) w niewoli na poziomie 30–40 osobników	30-40 osobników	30-40 osobników	30-40 osobników	Sprawozdanie Służby Parku Narodowego	Raz w roku kalendarzowym
6	Liczba osobników gatunku 2647 ¹⁾ – żubr (<i>Bison bonasus</i>) przywożonych do Ośrodka Hodowli Żubrów	0	3	0	Sprawozdanie Służby Parku Narodowego	Co 5 lat
7	Liczba osobników gatunku 2647 ¹⁾ – żubr (<i>Bison bonasus</i>) planowana do wypuszczenia z Ośrodka Hodowli Żubrów do stada na wolności	0	5	0	Sprawozdanie Służby Parku Narodowego	Co 5 lat
8	Wiosenne zalewanie siedliska 1065 ¹⁾ – przeplatka aurinia (<i>Euphydryas aurinia</i>)	Powierzchnia wiosennego zalewania siedliska 1065 ¹⁾ – przeplatka aurinia (<i>Euphydryas aurinia</i>)			Sprawozdanie Służby Parku Narodowego	Na wiosnę każdego roku
9	Utrzymywanie siedliska 1065 ¹⁾ – przeplatka aurinia (<i>Euphydryas aurinia</i>) bez drzew i krzewów na powierzchni co najmniej 0,1 ha	Siedlisko 1065 ¹⁾ – przeplatki aurinii (<i>Euphydryas aurinia</i>) utrzymywane bez drzew i krzewów na powierzchni co najmniej 0,1 ha			Sprawozdanie Służby Parku Narodowego	Co 3 lata
10	Utrzymanie liczebności osobników gatunku 1437 ¹⁾ – leniec bezpodkwiatkowy (<i>Thesium ebracteatum</i>) na poziomie co najmniej 1000 pędów, w tym co najmniej 30% pędów generatywnych	Liczebność osobników gatunku 1437 ¹⁾ – leniec bezpodkwiatkowy (<i>Thesium ebracteatum</i>) na poziomie co najmniej 1000 pędów, w tym co najmniej 30% pędów generatywnych			Sprawozdanie Służby Parku Narodowego	Raz w roku kalendarzowym
11	Utrzymanie co najmniej 1 stanowiska gatunku 1477 ¹⁾ – sasanka otwarta (<i>Pulsatilla patens</i>)	Co najmniej 1 stanowisko gatunku 1477 ¹⁾ – sasanka otwarta (<i>Pulsatilla patens</i>)			Sprawozdanie Służby Parku Narodowego	Raz w roku kalendarzowym

Rozdział 9

SPOSOBY MONITORINGU STANU OCHRONY SIEDLISK PRZYRODNICZYCH LUB GATUNKÓW ROŚLIN I ZWIERZĄT I ICH SIEDLISK BĘDĄCYCH PRZEDMIOTEM OCHRONY

1. Sposoby monitoringu stanu ochrony siedlisk przyrodniczych będących przedmiotami ochrony części obszaru Natura 2000 PLC 200004 pokrywającej się z granicami Parku

Sposób monitoringu						
Lp.	Przedmiot ochrony	Kod	Kontrolowany parametr / wskaźnik monitoringu	Rodzaj powierzchni	Częstotliwość kontroli	Metoda i zakres monitoringu
1	Bogate florystycznie górskie i niżowe murawy bliźniczkowe (Nardion – płaty bogate florystycznie), w tym podtyp występujący na obszarze Parku: niżowe murawy bliźniczkowe z rzędu <i>Nardetalia</i>	6230 ¹⁾	Powierzchnia siedliska i liczba płatów	Ekosystemy nieleśne na ubogich glebach piaszczystych	Raz do roku	Zdjęcia fitosocjologiczne na stałych powierzchniach, analiza występowania rzadkich gatunków roślin oraz szacunkowa ocena ich liczebności w fitocenozach Kartowanie i ocena stanu zachowania muraw na stałych powierzchniach zgodnie z metodyką GIOŚ
2	Niżowe i górskie świeże łąki użytkowane ekstensywnie (<i>Arrhenatherion elatioris</i>)	6510 ¹⁾	Powierzchnia ekstensywnie użytkowanych łąk świeżych	Ekosystemy nieleśne na siedliskach świeżych	Co 6 lat	Ocena stanu siedliska na stałych powierzchniach zgodnie z metodyką GIOŚ
3	grąd środkowoeuropejski i subkontynentalny (<i>Galio-Carpinetum</i> , <i>Tilio-Carpinetum</i>), w tym podtyp występujący na obszarze Parku: grąd subkontynentalny (<i>Tilio-Carpinetum</i>)	9170 ¹⁾	Powierzchnia siedliska	Ekosystemy leśne na żyznych siedliskach o różnym stopniu uwilgotnienia	Co 6 lat	Monitoring na stałych powierzchniach zgodnie z metodyką GIOŚ

4	<p>bory i lasy bagienne (<i>Vaccinio uliginosi-Betuletum pubescentis</i>, <i>Vaccinio uliginosi-Pinetum</i>, <i>Pino mugosphagnetum</i>, <i>Sphagno girgensobnii-Piceetum</i> i brzozowo-sosnowe bagienne lasy borealne), w tym podtyp występujący na obszarze Parku: bór sosnowy bagienny (<i>Vaccinio uliginosi-Pinetum</i>)</p>	91D0 ¹⁾	Powierzchnia siedliska	Ekosystemy leśne na torfach wysokich	Co 6 lat	Monitoring na stałych powierzchniach zgodnie z metodyką GIOŚ
5	<p>bory i lasy bagienne (<i>Vaccinio uliginosi-Betuletum pubescentis</i>, <i>Vaccinio uliginosi-Pinetum</i>, <i>Pino mugosphagnetum</i>, <i>Sphagno girgensobnii-Piceetum</i> i brzozowo-sosnowe bagienne lasy borealne), w tym podtyp występujący na obszarze Parku: borealna świerczyna bagienna (<i>Sphagno girgensobnii-Piceetum</i>)</p>	91D0 ¹⁾	Powierzchnia siedliska	Ekosystemy leśne na torfach przejściowych	Co 6 lat	Monitoring na stałych powierzchniach zgodnie z metodyką GIOŚ

6	bory i lasy bagienne (<i>Vaccinio uliginosi-</i> <i>Betuletum pubescentis</i> , <i>Vaccinio uliginosi-</i> <i>-Pinetum</i> , <i>Pino mug-</i> <i>-Sphagnetum</i> , <i>Sphagno</i> <i>girgensobnii-Piceetum</i> i brzozowo-sosnowe bagienne lasy borealne), w tym podtyp występujący na obszarze Parku: subborealna brzezina bagienna (<i>Betula</i> <i>pubescens-Thelypteris</i> <i>palustris</i>)	91D0 ¹⁾	Powierzchnia siedliska	Ekosystemy leśne na torfach przejęciowych	Co 6 lat	Monitoring na stałych powierzchniach zgodnie z metodyką GIOŚ
7	łągi wierzbowe, topolowe, olszowe i jesionowe (<i>Salicetum albae</i> , <i>Populetum albae</i> , <i>Alnion</i> <i>glutinosa-incanae</i> , olsy źródłiskowe), w tym podtyp występujący na obszarze Parku: łągi olszowo-jesionowe (<i>Fraxino-Alnetum</i>)	91E0 ¹⁾	Powierzchnia siedliska	Ekosystemy leśne na glebach mineralnych, okresowo zalewanych	Co 6 lat	Monitoring na stałych powierzchniach zgodnie z metodyką GIOŚ

2. Sposoby monitoringu stanu ochrony gatunków ptaków oraz gatunków roślin i zwierząt i ich siedlisk będących przedmiotem ochrony

Lp.	Przedmiot ochrony	Kod	Wskaźnik monitoringu	Siedlisko	Sposób monitoringu			Metoda i zakres monitoringu					
					Rodzaj powierzchni	Frekwencja kontrol	Liczba kontrol		Terminy kontroli				
1	Bocian czarny (<i>Ciconia nigra</i>)	A030 ²⁾	Liczba zajętych gniazd oraz sukces lęgowy	Stare lasy łąkowe i łąkowe, starodrzewia	Obszar Parku wraz ze znanymi stanowiskami	Raz do roku	2	<table border="1"> <tr> <td>I</td> <td>II</td> </tr> <tr> <td>Maj</td> <td>Pierwsza połowa lipca</td> </tr> </table>	I	II	Maj	Pierwsza połowa lipca	1. Kontrola I – zajęcie gniazda. 2. Kontrola II – sukces
I	II												
Maj	Pierwsza połowa lipca												

2	Trzmiełojad (<i>Pernis apivorus</i>)	A072 ²⁾	Liczba zajętych rewirów oraz sukces lęgowy wyrażony liczbą gniazd z młodymi	Lasy liściaste	Znane stanowiska oraz cały obszar Parku	Co 3 lata	2	Czerwiec	Lipiec – sierpień	lęgowy 1. Kontrola I – liczba par wykazujących zachowania lęgowe. 2. Kontrola II – obserwacje par karmiących młode
3	Siniak (<i>Columba oenas</i>)	A207 ²⁾	Liczba zajętych rewirów	Drzewostany liściaste z dużym udziałem martwego drewna	Lasy liściaste	Co 3 lata	2	1–15 kwietnia	16 kwietnia –30 kwietnia	Wszystkie przypadki występowania siniaka (<i>Columba oenas</i>) i dzięcioła czarnego (<i>Dryocopus martius</i>) notowane na podstawie głosów godowych wydawanych przez samce
4	Orlik krzykliwy (<i>Aquila pomarina</i>)	A089 ²⁾	Liczba zajętych rewirów oraz liczba par przystępujących do lęgów	Lasy ze starymi dużymi drzewami oraz sąsiadujące z lasami ekosystemy nieleśne	Obszar Parku	Co rok	2	Przełom kwietnia i maja	Maj – lipiec	1. Kontrola I – liczenie tokujących par (osobników wydających odgłosy godowe). 2. Kontrola II – obserwacje noszenia zdobyczy do gniazd
5	Jarząbek (<i>Bonasa bonasia</i>)	A104 ²⁾	Liczba samców	Lasy i bory o dobrze wykształconym wielogatunkowym podszyciu	Ekosystemy leśne	Co 3 lata	3	Początek kwietnia	-	Liczenie samców reagujących na stymulację głosową na 3 transektach, w punktach obserwacyjnych rozmieszczonych co 500 m, reprezentatywnych dla zmienności siedliskowej ekosystemów leśnych

6	Kropiatka (<i>Porzana porzana</i>)	A119 ²⁾	Liczba terytorialnych samców	Niewielkie, zarośnięte oczka wodne w dolinach rzecznych	Otwarte doliny rzeczne	Co 3 lata	2	Przełom kwietnia i maja	Przełom maja i czerwca	Kontrolne liczenie samców reagujących na stymulację głosową na transektach rozmieszczonych wzdłuż doliny rzeki Narewki
7	Derkacz (<i>Crex crex</i>)	A122 ²⁾	Liczba odzywających się samców	Rozległe łąki i turzycowiska	Ekosystemy nieleśne Parku pokryte roślinnością łąkową	Co 3 lata	2	Przełom maja i czerwca	Koniec czerwca	Wieczorne liczenie terytorialnych samców odzywających się przy bezdeszczowej pogodzie
8	Sóweczka (<i>Glaucidium passerinum</i>)	A217 ²⁾	Liczba terytorialnych samców	Dojrzałe drzewostany z dużym udziałem świerka (<i>Picea abies</i>)	Bory świeże i wilgotne, bory mieszane świeże i wilgotne, lasy mieszane z dużym udziałem starych świerków (<i>Picea abies</i>)	Co 3 lata	1	Kwiecień	-	Liczenie tuż po zmierzchu lub przed świtem samców reagujących na stymulację głosową na transekcje biegnącym przez potencjalne siedliska sóweczki (<i>Glaucidium passerinum</i>). Punkty stymulacji głosowej co 500 m
9	Włochatka (<i>Aegolius funereus</i>)	A223 ²⁾	Liczba terytorialnych samców	Dojrzałe drzewostany z dużym udziałem świerka (<i>Picea abies</i>)	Bory świeże, bory mieszane świeże, lasy mieszane świeże z dużym udziałem starych świerków (<i>Picea abies</i>)	Co 3 lata	2	25 marca – 10 kwietnia	15–30 kwietnia	Liczenie tuż po zmierzchu lub przed świtem samców reagujących na stymulację głosową na transekcje biegnącym przez potencjalne siedliska włochatki (<i>Aegolius funereus</i>). Punkty stymulacji głosowej co 500 m
10	Lelek (<i>Caprimulgus</i>)	A224 ²⁾	Liczba terytorialnych	Polany i skraje borów świeżych	Otwarte przestrzenie na siedliskach	Co 3 lata	2	1–20 czerwca	1–20 lipca	Nocne liczenie samców reagujących na

<i>europaeus</i>)		samców	i borów mieszanych świeżych	borowych i borów mieszanych					stymulację głosową na potencjalnych siedliskach lelka (<i>Caprimulgus europaeus</i>)	
11	Jarzębatka (<i>Sylvia nisoria</i>)	A307 ²⁾	Liczba terytorialnych samców	Rozległe łąki i turzycowiska	Ekosystemy nieleśne Parku pokryte roślinnością łąkową z zakrzaczeniami	Co 3 lata	2	20–30 maja	5–15 czerwiec	Liczenie samców reagujących na stymulację głosową na transektach
12	Dzięcioł zielonosiwy (<i>Picus canus</i>)	A234 ²⁾	Liczba samców wykazujących zachowania terytorialne, dostępność obumierających i martwych drzew	Drzewostany liściaste z dużym udziałem martwego drewna	Lasy liściaste	Co 3 lata	2	20 marca – 10 kwietnia	10–30 kwiecień	Liczenie odzywających się samców i samców reagujących na stymulację głosową na 3 transektach przechodzących przez obszar Parku, punkty stymulacji głosowej co 500 m. Szacowanie liczby martwych i zamierających drzew w miejscach liczenia ptaków
13	Dzięcioł czarny (<i>Dryocopus martius</i>)	A236 ³⁾	Liczba samców wykazujących zachowania terytorialne, dostępność obumierających i martwych drzew	Drzewostany liściaste z dużym udziałem martwych drzew	Lasy liściaste	Co 3 lata	2	20 marca–10 kwietnia	10–30 kwietnia	Liczenie bębniących lub odzywających się samców i samców reagujących na stymulację głosową na 3 transektach przechodzących przez obszar Parku w punktach stymulacji głosowej rozmieszczonych co 500 m. Szacowanie udziału martwych

14	Dzięcioł średni (<i>Dendrocopos medius</i>)	A238 ²⁾	Liczba gniazdujących ptaków	Drzewostany z udziałem starych dębów (<i>Quercus robur</i> , <i>Quercus petrae</i>)	Ekosystemy leśne	Co 3 lata	5–8	Kwiecień	-	Szacowanie liczebności gatunku metodą kartograficzną przez zaznaczanie na planie powierzchni miejsc wołania samców i głosów ptaków podczas kilku (5–8) cotygodniowych kontroli na 20–25 ha powierzchniach próbnych obejmujących grądy, łęgi, olsy, bory	i zamierających drzew w miejscach liczenia ptaków
15	Dzięcioł biało-grzbiety (<i>Dendrocopos leucotos</i>)	A239 ²⁾	Liczba samców wykazujących zachowania terytorialne, dostępność obumierających i martwych drzew	Drzewostany liściaste z dużym udziałem martwego drewna	Lasy liściaste	Co 3 lata	1	Druga połowa marca / pierwsza połowa kwietnia	-	Liczenie bębniących lub odzywających się samców i samców reagujących na stymulację głosową na 3 transektach przechodzących przez obszar całego Parku, punkty stymulacji głosowej co 500 m. Szacowanie liczby martwych i zamierających drzew w miejscach liczenia ptaków	Liczenie bębniących lub odzywających się samców i samców reagujących na
16	Dzięcioł trójpalczasty (<i>Picoides tridactylus</i>)	A241 ²⁾	Liczba samców wykazujących zachowania terytorialne,	Drzewostany z udziałem świerka (<i>Picea abies</i>)	Ekosystemy leśne Parku	Co 3 lata	2	Kwiecień	-	Liczenie bębniących lub odzywających się samców i samców reagujących na	Liczenie bębniących lub odzywających się samców i samców reagujących na

										stymulację głosową na 3 transektach przechodzących przez obszar całego Parku; punkty stymulacji głosowej rozmieszczone co 500 m. Szacowanie udziału martwych świerków w miejscach liczenia ptaków	
17	Muchołówka mała (<i>Ficedula parva</i>)	A320 ²⁾		dostępność obumierających i martwych świerków (<i>Picea abies</i>)	Drzewostany z dużym udziałem drzew z dziuplami	Ekosystemy leśne	Raz do roku	5-8	Koniec maja – czerwiec	-	Szacowanie liczebności gatunku metodą kartograficzną, zaznaczanie na planie powierzchni miejsc śpiewu samców podczas kilku (5–8) cotygodniowych kontroli na 20–25 ha powierzchni próbnych obejmujących grądy, łęgi, olsy, bory
18	Muchołówka białoszyja (<i>Ficedula albicollis</i>)	A321 ²⁾		Liczba gniazdujących par	Drzewostany z dużym udziałem drzew z dziuplami	Ekosystemy leśne	Raz do roku	5-8	Maj	-	Szacowanie liczebności gatunku metodą kartograficzną, zaznaczanie na planie powierzchni miejsc śpiewu samców i lokalizacji gniazd podczas kilku (5–8) cotygodniowych kontroli na 20–25 ha powierzchni próbnych obejmujących grądy, łęgi, olsy, bory
19	Gąsiorek (<i>Lanius</i>)	A338 ²⁾		Liczba par	Rozległe łąki	Ekosystemy nieleśne	Co 3 lata	3	Druga połowa	Druga	Liczenie par lęgowych

										obserwacji zwierząt. 2. Kontrola II – zimowe tropienia
27	Żubr (<i>Bison bonasus</i>)	2647 ¹⁾	Liczebność populacji, stan zdrowia i kondycji osobników	Ekosystemy leśne i nieleśne	Obszar Parku	Raz do roku	1	Zima		1. Liczenie przy miejscach dokarmiania z uwzględnieniem osobników niekorzystających z dokarmiania. 2. Sekcje weterynaryjne eliminowanych i padłych osobników oraz ocena ekstensywności i intensywności inwazji pasożytniczych
28	Traszka grzebieniasta (<i>Triturus cristatus</i>)	1166 ¹⁾	Liczba obserwowanych osobników dorosłych/larw	Płytkie zbiorniki wodne	Zbiorniki wodne	Raz do roku	2	Pierwsza połowa czerwca	Druuga połowa lipca	Liczenie larw i młodych osobników w zbiornikach wodnych poprzedzone odłowem w siatkę
29	Poczwarówka zwężona (<i>Vertigo angustior</i>)	1014 ¹⁾	Zagęszczenie osobników na metr kwadratowy stanowiska	Nie użytkowane, dobrze uwodnione turzycowiska	Turzycowiska z turzycami wielkokepkowymi	Raz do roku	1	Czerwiec	-	Liczenie osobników na stanowisku na losowo wybranych powierzchniach próbnych
30	Poczwarówka jajowata (<i>Vertigo moulinsiana</i>)	1016 ¹⁾	Zagęszczenie osobników na metr kwadratowy stanowiska	Nie użytkowane dobrze uwodnione turzycowiska	Turzycowiska z turzycami wielkokepkowymi	Raz do roku	1	Czerwiec	-	Liczenie osobników na stanowisku na losowo wybranych powierzchniach próbnych
31	Czerwończyk	1060 ¹⁾	Liczba osobników	Wilgotne łąki ze	Wilgotne łąki,	Raz do	2	Czerwiec	Lipiec	Zgodnie z wytycznymi

nieparek (<i>Lycæna dispar</i>)	1065 ¹⁾	dorosłych obserwowanych na transekcje	szczawiem (<i>Rumex</i> sp.)	torfowiska niskie	roku			dla monitoringu opracowywanymi przez GIOŚ
32 Przepłatka aurinia (<i>Euphydryas</i> <i>aurinia</i>)	1065 ¹⁾	Liczba osobników dorosłych na stanowisku, liczba gniazd gąsienic na stanowisku	Zmiennowilgotne łąki z czarcikęsem łąkowym (<i>Succisa</i> <i>pratense</i>)	Zmiennowilgotne ekstensywnie użytkowane łąki	Raz do roku	2	Czerwiec	Wrzesień 1. Liczenie osobników dorosłych na stanowisku w czerwcu. 2. Wyszukiwanie i liczenie gniazd larw we wrzesniu
33 Pachnica dębowa (<i>Osmoderma</i> <i>bambabita</i>)	1084 ¹⁾	Liczba zasiedlonych drzew	Stare drzewa liściaste z dziuplami z dobrze rozwiniętymi próchnowiskami	Stare lasy liściaste z drzewami z dziuplami	Co 3 lata	1	Lipiec – sierpień	Liczenie zasiedlonych drzew na podstawie obecności odchodów larw – 2 powtórzenia co 1–2 tygodnie
34 Bogatek wspaniały (<i>Buprestis</i> <i>splendens</i>)	1085 ¹⁾	Liczba obserwowanych osobników dorosłych, areal zajęty przez stare drzewostany sosnowe	1. Stare sosny (<i>Pinus</i> <i>sylvestris</i>), często z martwicą boczną. 2. Posusz sosnowy	Stare bory sosnowe	Co 6 lat	1	Czerwiec – lipiec	1. Zbieranie danych o występowaniu postaci dorosłych. 2. Sprawdzanie strychów i innych pomieszczeń z drewnianą konstrukcją. 3. Bieżący monitoring arealu starych drzewostanów sosnowych
35 Zgniotek cynobrowy (<i>Cucujus</i> <i>cinnaberinus</i>)	1086 ¹⁾	Liczba obserwowanych osobników dorosłych i larw, ilość martwych drzew stojących i powalonych	Martwe dęby (<i>Quercus robur</i> , <i>Quercus petrae</i>), klony (<i>Acer</i> <i>platanoides</i>), wierzby iwy (<i>Salix</i> <i>caprea</i>), jesiony (<i>Fraxinus</i> <i>excelsior</i>), wiązy	Stare wilgotne lasy liściaste i mieszane o dużej ilości martwego drewna	Co 6 lat	1	W okresie wegetacyjnym	1. Zbieranie danych o występowaniu postaci dorosłych. 2. Inwentaryzacja ilości martwego drewna

36	Ponurek Schneidera (<i>Boros schneideri</i>)	1920 ¹⁾	Liczba obserwowanych osobników dorosłych i larw, liczba starych obumierających i martwych sosen (<i>Pinus sylvestris</i>), dębów (<i>Quercus robur</i> , <i>Quercus petrae</i>), świerków (<i>Picea abies</i>), olch (<i>Alnus glutinosa</i>)	(<i>Ulmus</i> sp.), sosny (<i>Pinus sylvestris</i>) z korą	Martwe stare sosny (<i>Pinus sylvestris</i>), dęby (<i>Quercus robur</i> , <i>Quercus petrae</i>), świerki (<i>Picea abies</i>) i olchy (<i>Alnus glutinosa</i>) w korze	Stare bory świeże, bory wilgotne, bory mieszane świeże oraz wilgotne lasy liściaste o dużej ilości martwego drewna	Co 6 lat	1	W okresie wegetacyjnym	-	1. Zbieranie danych o występowaniu postaci dorosłych. 2. Inwentaryzacja ilości martwego drewna
37	Rozmiarz kolwński (<i>Pytho kolwensis</i>)	1925 ¹⁾	Liczba obserwowanych osobników dorosłych, liczba martwych, leżących grubych świerków	Grube martwe świerki (<i>Picea abies</i>) w wilgotnych lasach liściastych i łęgowych	Stare lasy liściaste i łęgi z grubymi martwymi świerkami (<i>Picea abies</i>)	Stare lasy liściaste i łęgi z grubymi martwymi świerkami (<i>Picea abies</i>)	Co 6 lat	1	-	-	1. Zbieranie danych o występowaniu postaci dorosłych. 2. Inwentaryzacja ilości martwego drewna świerkowego
38	Konarek tajgowy (<i>Phryganophilus ruficollis</i>)	4021 ¹⁾	Liczba obserwowanych osobników dorosłych, ilość martwego drewna świerków (<i>Picea abies</i>), brzoź (<i>Betula</i> sp.) i dębów (<i>Quercus robur</i> , <i>Quercus petrae</i>) w zaawansowanym	Martwe drewno świerków (<i>Picea abies</i>), brzoź (<i>Betula</i> sp.) i dębów (<i>Quercus robur</i> , <i>Quercus petrae</i>) poprzerastane grzybnią grzybów powodującą białą zgniliznę	Stare lasy liściaste i mieszane o dużej ilości martwego drewna	Stare lasy liściaste i mieszane o dużej ilości martwego drewna	Co 3 lata	1	-	-	1. Zbieranie danych o występowaniu postaci dorosłych. 2. Inwentaryzacja ilości martwego drewna

39	Zagłębek bruzdkowany (<i>Rhysodes sulcatus</i>)	4026 ¹⁾	stopniu rozkładu Liczba obserwowanych osobników dorosłych, ilość martwych stojących i powalonych drzew	Martwe osiki (<i>Populus tremula</i>), świerki (<i>Picea abies</i>), brzozy (<i>Betula</i> sp.), dęby (<i>Quercus robur</i> , <i>Quercus petrae</i>) i klony (<i>Acer platanoides</i>)	Lasy liściaste i mieszane	Co 3 lata	1	-	-	1. Zbieranie danych o występowaniu postaci dorosłych. 2. Inwentaryzacja ilości martwego drewna
40	Leniec bezpodkwiatkowy (<i>Thesium ebracteatum</i>)	1437 ¹⁾	Liczba stanowisk, liczba pędów ogółem i liczba pędów generatywnych	nasłonecznione obrzeża lasów mieszanych i borów	Lasy mieszane i bory	Raz do roku	1	Maj	-	1. Wyszukiwanie nowych stanowisk. 2. Liczenie całkowitej liczby pędów i liczby pędów kwitnących
41	Sasanka otwarta (<i>Pulsatilla patens</i>)	1477 ¹⁾	Liczba stanowisk, liczba pędów ogółem i liczba pędów generatywnych	Obrzeża borów świeżych, miejsca silnie nasłonecznione	Bory świeże o niskim zwarciu drzewostanu	Raz do roku	1	Kwiecień	-	1. Wyszukiwanie nowych stanowisk. 2. Liczenie całkowitej liczby pędów i liczby pędów kwitnących
42	Rzepik szczeciniasty (<i>Agrimonia pilosa</i>)	1939 ¹⁾	Liczba stanowisk, liczba pędów ogółem i liczba pędów generatywnych	Wilgotne przydroża, obrzeża grądów niskich i łągów jesionowo-olszowych	Lasy liściaste i lasy mieszane	Raz do roku	1	Czerwiec – lipiec	-	1. Wyszukiwanie nowych stanowisk. 2. Liczenie całkowitej liczby pędów i liczby pędów kwitnących

Rozdział 10

OBSZARY I MIEJSCA UDOSTĘPNIANE DLA CELÓW EDUKACYJNYCH, TURYSTYCZNYCH, REKREACYJNYCH, AMATORSKIEGO POŁOWU RYB ORAZ SPOSOBY ICH UDOSTĘPNIANIA

1. Obszary i miejsca udostępniane dla celów edukacyjnych

Lp.	Obszary i miejsca udostępniane ⁶⁾	Sposoby udostępniania	Maksymalna liczba osób mogących przebywać jednocześnie w jednym miejscu
1	Wystawy w Muzeum Przyrodniczo-Leśnym, Park Pałacowy (oddział 398i)	Indywidualnie, grupowo	1. Wystawa stała 200. 2. Inne wystawy 100
2	Sala audiowizualna, Park Pałacowy (oddział 398i)	Indywidualnie, grupowo	200
3	Ośrodek Edukacji Przyrodniczej, Park Pałacowy (oddział 398h)	Indywidualnie, grupowo	120
4	Ośrodek Edukacji Przyrodniczej, edukacyjny plac zabaw, Park Pałacowy (oddział 398h)	Indywidualnie, grupowo	100
5	Budynek dawnych stajni kozackich, Park Pałacowy (oddział 398h)	Indywidualnie, grupowo	300
6	Park Pałacowy (oddział 398)	Indywidualnie lub grupowo	Bez limitu
7	Rezerwat Pokazowy Żubrów (oddział 425C)	Indywidualnie, grupowo	300
8	Stanowisko edukacyjne kolejki wąskotorowej „Uroczysko Głuszczyk” (oddział 135Cdx)	Indywidualnie, grupowo	200
9	Obszar ochrony czynnej	1. Indywidualnie. 2. Grupowo pod opieką edukatora lub przewodnika	300
10	Obszar ochrony ścisłej	Grupowo pod opieką edukatora lub przewodnika	200

2. Obszary i miejsca udostępniane dla celów turystycznych

Lp.	Obszary i miejsca udostępniane ⁶⁾	Sposoby udostępniania	Maksymalna liczba osób mogących przebywać jednocześnie w jednym miejscu
1	Wystawy w Muzeum Przyrodniczo-Leśnym, Park Pałacowy (oddział 398i)	Indywidualnie, grupowo	1. Stała wystawa 200. 2. Inne wystawy 100
2	Ośrodek Edukacji Przyrodniczej, Park Pałacowy (oddział 398h)	Indywidualnie lub grupowo	100
3	Parkingi w oddziałach – 110Aa, 111Ad	Parkingi dla samochodów osobowych i autobusów	100
4	Parking w oddziale 158Ba	Parking dla samochodów osobowych i autobusów	150

5	Punkt Informacji Turystycznej w Parku Pałacowym	Indywidualnie	50
6	Park Pałacowy (oddział 398)	Indywidualnie lub grupowo	Bez limitu
7	Osada Zwierzyniec, oddział 420Cx	Indywidualnie lub grupowo	150
8	Rezerwat Pokazowy Żubrów (oddziały 425CD, 450B)	Indywidualnie lub grupowo	Bez limitu
9	Wieża widokowa wraz z urządzeniami obsługi ruchu turystycznego (oddziały 399D, 253D)	Indywidualnie lub grupowo	100

3. Obszary i miejsca udostępniane dla celów rekreacyjnych

Lp.	Obszary i miejsca udostępniane ⁶⁾	Sposoby udostępniania	Maksymalna liczba osób mogących przebywać jednocześnie w jednym miejscu
1	Park Pałacowy (oddział 398)	Indywidualnie lub grupowo	1000
2	Ośrodek Edukacji Przyrodniczej, plac zabaw dla dzieci, Park Pałacowy (oddział 398h)	Indywidualnie lub grupowo	100
3	Obiekt turystyczny „Filipówka” (oddział 368A1)	Miejsce odpoczynku	150
4	Obiekt turystyczny „Zamosze” (oddział 110Ak)	Miejsce odpoczynku	100
5	Stawy w Parku Pałacowym (oddział 398l)	Łódki wiosłowe stylizowane na przełom XIX i XX wieku, konstrukcja uzgodniona z wojewódzkim konserwatorem zabytków	20

4. Obszary i miejsca udostępniane dla celów amatorskiego połowu ryb

Lp.	Obszary i miejsca udostępniane ⁶⁾	Sposoby udostępniania	Maksymalna liczba osób mogących przebywać jednocześnie w jednym miejscu
1	Stawy w Parku Pałacowym, oddział 398l	1. Połów wędką z brzegu 2. Połów bez zanęcania ryb	50
2	Rzeka Narewka w granicach Parku Pałacowego, oddziały 398a, 398p	1. Połów wędką z brzegu 2. Połów bez zanęcania ryb	50

Rozdział 11

MIEJSCA, W KTÓRYCH MOŻE BYĆ PROWADZONA DZIAŁALNOŚĆ HANDLOWA I ROLNICZA

1. Wykaz miejsc, w których może być prowadzona działalność handlowa

Lp.	Miejsce udostępniane	Lokalizacja ⁶⁾
1	Muzeum Przyrodniczo-Leśne, Park Pałacowy	Oddział 398i
2	Pokoje gościnne Parku, Park Pałacowy	Oddział 398i
3	Budynek dawnych stajni kozackich, Park Pałacowy	Oddział 398h
4	Punkt Informacji Turystycznej, Park Pałacowy	Oddział 398a
5	Brama Carska, Park Pałacowy	Oddział 398h
6	Wejmutka, Park Pałacowy	Oddział 398p
7	Rezerwat Pokazowy Żubrów	Oddział 425C

2. Wykaz miejsc, w których może być prowadzona działalność rolnicza

Lp.	Miejsce udostępniane ⁶⁾
1	Oddział 110Aa, 110Af, 110Al, 111Ai, 111Aj, 111Al – ekstensywne użytkowanie łąk i pastwisk
2	Oddział 420Co, 420Cp, 420Cr, 420Ct, 420Cw – ekstensywne użytkowanie gruntów ornych, łąk i pastwisk
3	Park Pałacowy, oddział 398a - jedna pasieka o wielkości do 20 rodzin pszczelich
4	Osada Zwierzyniec, oddział 420Co, 420Cp, 420Cr, 420Ct, 420Cw, 420Cx – jedna pasieka o wielkości do 20 rodzin pszczelich
5	Obszar ochrony czynnej – wszystkie oddziały – pasieki o wielkości do 10 uli, ustawione w odległości co najmniej 2 km w linii prostej od siebie i nie mniej niż 1 km od granicy obszaru ochrony ścisłej, łącznie do 60 uli na obszarze ochrony czynnej

Rozdział 12

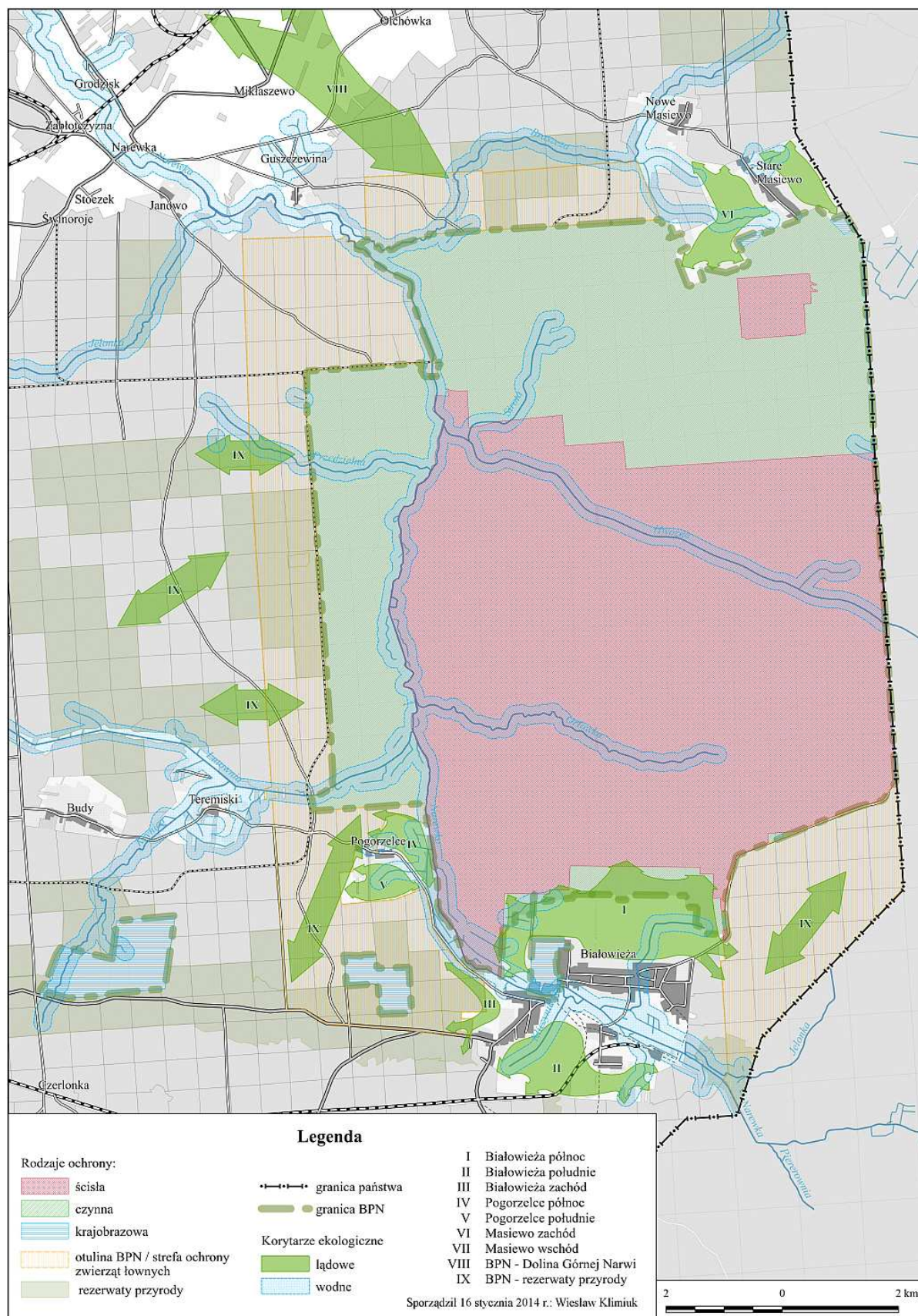
USTALENIA DO STUDIÓW UWARUNKOWAŃ I KIERUNKÓW ZAGOSPODAROWANIA
PRZESTRZENNEGO GMIN, MIEJSCOWYCH PLANÓW ZAGOSPODAROWANIA
PRZESTRZENNEGO, PLANU ZAGOSPODAROWANIA PRZESTRZENNEGO WOJEWÓDZTWA
PODLASKIEGO, DOTYCZĄCE ELIMINACJI LUB OGRANICZANIA ZAGROZEŃ WEWNĘTRZNYCH
LUB ZEWNĘTRZNYCH ORAZ WSKAZANIA NIEZBĘDNE DO UTRZYMANIA LUB
ODTWORZENIA WŁAŚCIWEGO STANU OCHRONY SIEDLISK PRZYRODNICZYCH ORAZ
GATUNKÓW ROŚLIN I ZWIERZĄT, DLA KTÓRYCH OCHRONY WYZNACZONO OBSZAR
SPECJALNEJ OCHRONY PTAKÓW (KOD OBSZARU PLC 200004)

Określa się następujące ustalenia do studiów uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gmin Białowieża i Narewka, miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego, planu zagospodarowania przestrzennego województwa podlaskiego, dotyczące eliminacji lub ograniczenia zagrożeń zewnętrznych:

- 1) w zakresie utrzymania niezbędnych korytarzy ekologicznych łączących Park z obszarem Natura 2000, jak również obu tych obszarów z dalszym otoczeniem w układzie ponadregionalnych powiązań ekologicznych, proponuje się następujące ustalenia:
  - a) wyznaczenie korytarzy ekologicznych o znaczeniu lokalnym:
    - Białowieża – korytarz północny, południowy i zachodni (na zachód i północ od Parku Pałacowego i na północ od linii ulicy Żubrowej, na wschód od linii ulicy Puszczańskiej i na północ od linii ulicy Kamienne Bagno i Drogi Browskiej (korytarz ekologiczny Białowieża – korytarz północny nr I), na wschód i południe od linii ulicy Olgi Gabiec oraz Grudkowskiej oraz ulic Południowej i Polnej z wyłączeniem pasa terenu o szerokości 100 m wzdłuż tych dróg, w kierunku na południe i wschód od miejscowości Podolany II (korytarz ekologiczny Białowieża – korytarz południowy nr II); w odległości 150 m na wschód od granicy kompleksu leśnego leżącego między ulicami Zastawa i Krzyże (korytarz ekologiczny Białowieża – korytarz wschodni nr III)),
    - Pogorzelce – korytarz północny i południowy (na terenach po obu stronach drogi nr 1651B w pasie między pasem drogowym a granicą Parku w północnej części polany, a na południe od pasa drogowego do zwartej granicy lasu (korytarze ekologiczne Pogorzelce – korytarz północny nr IV i korytarz południowy nr V); na terenie wsi Pogorzelce z wyłączeniem pasa o szerokości 75 m po obu stronach drogi),
    - Masiewo – korytarz wschodni i zachodni (na terenie Polany Masiewskiej w odległości od 200 m po obu stronach drogi nr 1654B wraz z pasem o szerokości 100 m od północnej granicy Parku (korytarze ekologiczne Masiewo: korytarz wschodni nr VI i zachodni nr VII)).
  - Mapę obrazującą przebieg korytarzy ekologicznych o znaczeniu lokalnym przedstawiono na rysunku 1.
  - b) utworzenie korytarzy ekologicznych łączących Puszcze Białowieską z Puszcza Knyszyńską z przecięciem doliny rzeki Narwi pomiędzy zbiornikiem wodnym Siemianówka a granicą Rzeczypospolitej Polskiej oraz z przecięciem doliny rzeki Narwi na wysokości Puszczy Ładzkiej,
  - c) utworzenie korytarza ekologicznego łączącego Puszcze Białowieską z Puszcza Mielnicką,
  - d) zaleca się projektowanie nowych oraz dążenie do remontowania istniejących obiektów infrastruktury komunikacyjnej umożliwiających migrację płazów;
- 2) w zakresie stosunków wodnych i gospodarowania wodami – proponuje się utrzymanie poboru wód w ich ujęciach dla gmin na poziomie zabezpieczającym odtwarzanie zasobów wód podziemnych;
- 3) w zakresie gospodarki rolnej i leśnej proponuje się:
  - a) wyłączenie z zalesiania gruntów w gminie Białowieża i utrzymanie ekstensywnej gospodarki rolnej lub łąkarskiej na działkach ewidencyjnych położonych po obu stronach drogi relacji Park Pałacowy – główna część Obwodu Ochronnego Sierganowo (do zabytkowej bramy) w pasie o szerokości 400 m z każdej strony,
  - b) promowanie na terenie województwa podlaskiego hodowli żubra (*Bison bonasus*);
- 4) wskazania w zakresie szczególnych warunków zagospodarowania terenów oraz niezbędnych ograniczeń w ich użytkowaniu proponuje się:
  - a) w gminie Narewka dopuszczenie zabudowy na terenie sołectwa Stare Masiewo w pasach o szerokości 200 m po obu stronach drogi nr 1654B z wyłączeniem pasa o szerokości 100 m od północnej granicy Parku,

- b) wyłączenie w gminie Białowieża spod zabudowy, w tym również spod zabudowy zagrodowej, terenów położonych na zachód od Parku Pałacowego i na północ od linii ulicy Żubrowej i Paczoskiego, na wschód od linii ulicy Puszczańskiej i na północ od linii ulicy Kamienne Bagno i Drogi Browskiej,
  - c) wyłączenie w gminie Białowieża spod zabudowy, w tym również spod zabudowy zagrodowej, terenów położonych pomiędzy rzeką Narewką a drogą Białowieża – Pogorzelce,
  - d) ochronę przed zabudową i zalesieniem głównych osi widokowych na dolinę rzeki Narewki i obszar ochrony ścisłej (na przedpolu Parku) w rejonie drogi relacji Białowieża – Pogorzelce; ochrona przed zabudową i zalesieniem punktu widokowego na obszar ochrony ścisłej Parku z północno-zachodniego narożnika Parku Pałacowego w Białowieży oraz głównych osi widokowych na północ w kierunku Parku z linii wyznaczonej przez ulicę Żubrową i Paczoskiego w Białowieży,
  - e) likwidację napowietrznej linii elektroenergetycznej biegnącej na północ i zachód od Parku Pałacowego w Białowieży oraz wzdłuż drogi Białowieża – Pogorzelce,
  - f) utrzymanie rowerowo-pieszego charakteru przejścia granicznego z Białorusią Białowieża – Piererow,
  - g) lokalizowanie nowych terenów zabudowy mieszkaniowej we wsiach Białowieża i Pogorzelce (gmina Białowieża) oraz Nowe Masiewo, Stare Masiewo i Zamosze (gmina Narewka) w bezpośrednim sąsiedztwie obecnej zabudowy z jednoczesnym uwzględnieniem historycznych układów jednostek osadniczych oraz specyfiki uwarunkowań przyrodniczych gmin,
  - h) zachowanie w budownictwie mieszkaniowym gmin Białowieża i Narewka elementów tradycyjnych form architektonicznych, w tym: maksymalnej wysokości zabudowy do 2 kondygnacji, z drugą kondygnacją w poddaszu użytkowym, maksymalnej wysokości podłogi parteru nad gruntem do 0,65 m, symetrycznego dwuspadowego dachu z równymi połaciami i kątem ich nachylenia od 43° do 45° oraz maksymalną wysokością kalenicy do 8,0 m od poziomu terenu,
  - i) dążenie do ochrony i eksponowania zasobów dziedzictwa przyrodniczego i kulturowego jako wartości priorytetowych dla ochrony Puszczy Białowieskiej,
  - j) utworzenie obszarów cichych na obszarze Parku;
- 5) w zakresie ochrony wód i gleb proponuje się:
- a) dążenie do wyposażenia wszystkich jednostek osadniczych w gminach Białowieża i Narewka w infrastrukturę ochrony środowiska, a w szczególności w lokalne lub zbiorcze sieci kanalizacji sanitarnej, w lokalne systemy podczyszczania wód opadowych zbieranych z terenów komunikacyjnych i przemysłowych (dróg, parkingów, obiektów turystycznych i innych nawierzchni utwardzonych),
  - b) likwidację i rekultywację nieczynnych składowisk odpadów na terenie gminy Białowieża;
- 6) w zakresie ochrony powietrza – promowanie na obszarze Parku i na obszarze Puszczy Białowieskiej niskoemisyjnych technologii grzewczych oraz rozwiązań technicznych umożliwiających wykorzystanie odnawialnych źródeł energii.

Rysunek 1. Przebieg korytarzy ekologicznych o znaczeniu lokalnym, stan na dzień 16.01.2014 r.

Objaśnienia

- ¹⁾ Kod siedliska przyrodniczego, nazwa siedliska przyrodniczego oraz nazwy gatunków roślin lub zwierząt podano zgodnie z rozporządzeniem Ministra Środowiska z dnia 13 kwietnia 2010 r. w sprawie siedlisk przyrodniczych oraz gatunków będących przedmiotem zainteresowania Wspólnoty, a także kryteriów wyboru obszarów kwalifikujących się do uznania lub wyznaczenia jako obszary Natura 2000 (Dz. U. Nr 77, poz. 510, z 2012 r. poz. 1041 oraz z 2013 r. poz. 1302), przy czym w przypadku niektórych siedlisk przyrodniczych przy ich nazwie i kodzie zgodnym z ww. rozporządzeniem podano także podtypy siedliska lub zespół w jego obrębie występujące na obszarze Parku.
- ²⁾ Kody gatunków ptaków zostały zaczerpnięte z portalu Eionet http://bd.eionet.europa.eu/activities/Natura_2000/reference_portal, będącego oficjalnym partnerem Europejskiej Agencji Środowiska (EEA).
- ³⁾ Obszar Natura 2000 Puszcza Białowieska (kod obszaru: PLC200004) został wyznaczony rozporządzeniem Ministra Środowiska z dnia 12 stycznia 2011 r. w sprawie obszarów specjalnej ochrony ptaków (Dz. U. Nr 25, poz. 133, Nr 67, poz. 358 oraz z 2012 r. poz. 358.).
- ⁴⁾ Ustalona ocena stanu ochrony siedlisk przyrodniczych: U1 – niezadawalający, FV – właściwy, U2 – zły, XX – nieznyany (w przypadku braku danych).
- ⁵⁾ Na terenie obwodów ochronnych: Zamosze, Gruszki, Cupryki i Masiewo populacja ptaków gniazdujących w dziuplach (dzięcioły i muchołówki) uzyskała według przyjętej kategoryzacji ocenę U1 (stan niezadawalający) ze względu na zbyt małą ilość martwego drewna w porównaniu z ilością obwodów ochronnych Sierganowo i Dziedzinka. W planie ochrony nie przewiduje się usuwania martwego drewna i w związku z tym należy oczekiwać, że warunki bytowania wymienionych gatunków będą systematycznie poprawiały się. Obszar objęty ochroną ścisłą zajmuje ponad 50% obszaru Parku, na którym stan ochrony siedliska został oceniony jako właściwy (FV).
- ⁶⁾ Podział na oddziały oznaczone liczbą i pododdziały oznaczone dużą literą podano zgodnie z mapą ewidencyjną Białowieskiego Parku Narodowego, sporządzoną przez Biuro Urządzenia Lasu i Geodezji Leśnej Oddział w Białymstoku, skala 1:10 000, według stanu na dzień 01.01.2001 r. Mapa znajduje się w siedzibie Dyrekcji Białowieskiego Parku Narodowego w miejscowości Białowieża.
- ⁷⁾ Opisanie granic obszaru w formie wektorowej warstwy informacyjnej, w układzie współrzędnych, o którym mowa w § 3 pkt 1 ust. 4 rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 15 października 2012 r. w sprawie państwowego systemu odniesień przestrzennych (Dz. U. poz. 1247).